

Op het opabankje

Oudemannengezeur,
pensionadogedachtes en
opa-ervaringen

Alle eerder verschenen columns gebundeld in een PDF.

Colofon

Tekst: Jos Lammers.

Overnemen van fragmenten, in welke vorm dan ook, alleen na toestemming.

© Copyright van deze uitgave Jos Lammers, Delft 2018 en verder.

Bankje

Ik ben mijn digitale opabankje aan het inrichten. Beetje turen in de verte alsof de juiste toon zich daar gaat aandienen. Bladeren in mijn hoofd op zoek naar een lijn in de altijd rondwarrelende gedachten. Oud worden, daar moet het in elk geval over gaan. Nooit gedacht en toch gekomen. Om dan te ontdekken wat iedereen je natuurlijk had kunnen vertellen: de haperingen in je lijf en de kreukels in het plaatje van jezelf. Het gepriegel in de marge in afwachting van de Grote Erkenning blijft dus gewoon wat het is, gepriegel in de marge. Als je geluk hebt, want dolende in de cerebrale mist mag je al blij zijn als je de functie van je broekrits onthoudt.

Maar goed, het bankje wordt een fijne plek. Met dank aan Google visueel aangekleed met een schilderij van Martinus Schildt, een kunstenaar die rond de vorige eeuwwisseling in Rotterdam woonde en werkte. Ik bekeek de afbeelding op mijn telefoon, zittend op vrijwel net zo'n bankje aan één van de grachten in de stad. Twee futen knikten naar elkaar dat het voorjaar al om de hoek kijkt. Over je schouder! Naast me mopperde een man dat eendjes voeren ook al niet meer mocht. Van de gemeente. En waar het toch naar toe moest met de wereld als je godverdomme niet eens meer...

Hij was ongeveer de helft van mijn leeftijd. In die tweede helft ga je je kennelijk om andere dingen druk maken. Of niet natuurlijk.

Kiezen

Schrijven is kiezen, zegt Gerard Reve ergens. Teveel beperkingen vooraf wil ik mezelf niet opleggen, maar zoals gezegd is ouder worden als onderwerp wel een keuze. Net als wat daar voor mij direct mee samen hangt: de opluchting over mijn besluit om geen werk meer aan te nemen en de grote vreugde om regelmatig voor mijn kleinkinderen te mogen zorgen. Verder hebben we het natuurlijk over schrijven, dat is onvermijdelijk op het opabankje van een schrijver. Ik zeg gezellig 'we', maar dat blijft beperkt tot de mogelijkheid om mijn stukjes mee te lezen. Zie het maar als kleine cadeautjes, een mogelijkheid om erover te discussiëren zit niet bij mijn inrichting. Dat houdt het wel zo gezellig en overzichtelijk. Het voorkomt ook meteen vragende wenkbrauwen over of het nou echt allemaal zo gebeurd is wat ik opschrijf. Ik lieg de waarheid, zei Simon Carmiggelt al in zijn grote wijsheid en zo is dat.

Schrijven is inderdaad kiezen, je eigen uitsnede maken uit de werkelijkheid omdat die anders alleen maar overdondert. Mijn vader was boekhouder, een beroep dat ik voor middelbareschoolvrienden zo goed mogelijk verborgen hield vanwege de kleur grijs die er in mijn ogen overal vanaf droop. Pas later zag ik wat hij deed: schoenendozen vol narigheid omtoveren in geruststellend knipogende balansgetallen. Pijnlijke miskopen heetten na zijn scheppingswerk vaste activa en verwarrende bonnetjes verdwenen zonder verder commentaar uit het zicht. Pas later zag ik dat boekhouden en schrijven allebei ordenen, weglaten en oppoetsen is, waarbij vragen over 'echt?' er niet zo toe doen.

Had ik met mijn vader moeten bespreken, maar heb ik niet gedaan.

Dood

Vanmiddag een prachtige film gezien. Met Donald Sutherland en een vrouw, bekend geloof ik maar ik ben de naam vergeten. Hij dementeert, zij heeft terminale kanker. Wie over het verloop van het verhaal niet teveel wil weten, kan dit stukkie beter overslaan. Om te ontsnappen aan hopeloze behandelingen en iets te dominante kinderen, gaan de twee net zoals ze dat jarenlang gewend waren samen op reis, zonder iemand er iets over te vertellen. Bob Dylan op de achtergrond en hoe heet ze ook alweer, die van 'Freedom's just another word'... En van 'Oh lord, won't you buy me a Mercedes Benz.' Nou ja, komt wel weer terug.

De reis wordt een drama, uiteraard. Hij zwalkt niet alleen over de highway maar ook tussen momenten van glasheldere liefde voor zijn echtgenote en de met oprechte blik gestelde vraag of ze soms de buurvrouw is. Waar hij, ook dat nog, iets mee gehad blijkt te hebben.

Het ontroert en bevreemdt tegelijkertijd, vooral omdat vergelijkbare dramatiek in het eigen leven op een of andere manier toch altijd een stuk alledaagser aanvoelt. Knulliger. Dus zit ik achter het beeldscherm om juist het dilemma van het doods vraagstuk dat op klompen je leven binnenwandelt in woorden te vangen, als het bliepje van de familie-app gaat omdat mijn vrouw een berichtje heeft gepost. 'Vanmiddag naar de film geweest. Leisure Seeker. Heel leerzaam voor oude gebouwen als wij! Ze sterven samen in hun camper. Is een idee. Maar we hebben geen camper.'

Dat bedoelde ik dus.

Vrienden

'Tess en ik zijn allerbeste vrienden.' Mijn kleinzoon Liam (4) meldt me zijn lichtpuntje op de maandagmorgen na de kerstvakantie, wanneer er echt niets anders op blijkt te zitten dan met zand in de benen dan toch maar weer naar school. Ik breng hem die morgen en zie hem zijn onwillige ledematen voor de verplichte plas vooraf richting wc slepen. Maar er gloort dus een speldenprik hoop in deze tunnel van dingen die moeten en dat is Tess. In de vakantie is hij bij haar op bezoek geweest en dat beviel zo goed dat ze samen aan de wederzijdse ouders kwamen aankondigen dat Liam bleef. Misschien voorgoed maar in elk geval voor nu.

Rede zorgde ervoor dat hij zich nu toch op zijn eigen wc zuchtend schikt in het schoolstramien, waar hij naar me roept om te melden dat Tom en David hem daar altijd pesten. Ik meld natuurlijk nog maar eens de optie om de juf in zulke gevallen in te schakelen. Stevig knijpen van mijn kant helpt helaas op zijn best tot de bel mij wegstuurt, dus kies ik de sociaal verantwoorde route van het centrale gezag inschakelen. Liam weet het eigenlijk allemaal al en zo knikt hij ook.

Onderweg naar school nemen stadsbussen die ons keurig voorrang verlenen, 'dat is aardig hè opa?', en treinen van Arriva in zijn lievelingskleur rood, 'kijk opa!', gelukkig al snel de beschikbare denkruimte in beslag en even later stappen we hand in hand de kring van de klas binnen. Tom en David ken ik van eerdere verhalen en anders spreken de twee voor zichzelf uit springende jochies wel voor zich. Tess ken ik niet, dus vraag ik Liam naar dit net verrezen vriendschapswonder. Bij wijze van antwoord gebaart hij ergens vaag naar een hoek waar wat meiden zich naar elkaar toe buigen om de laatste nieuwtjes uit te wisselen. Voor meer uitleg heeft hij geen tijd, geamuseerd als hij is door de gekke bekken en scheve sprongen van Tom en David die vlak voor zijn voeten stoeiend over de grond rollen. Op zijn gezicht een betoverde glimlach.

'Leuk hè, opa?'

Pensioen

Afgelopen zomer wist ik het opeens: ik ga met pensioen. Als zelfstandig tekstredacteur gaat niemand anders behalve ikzelf daarover en na bijna dertig jaar knutselen aan planologische kernbeslissingen, milieueffectrapporten en rijksstructuurvisies besloot ik opeens dat het genoeg was. Eén telefoontje over een omvangrijke maar moeizame opdracht gaf de doorslag. Hoog tijd voor andere dingen. Die waren er natuurlijk altijd al, maar met 'geen tijd, ik moet werken' blijft er meer op de stoep staan dan ik ooit had kunnen denken. En dat heeft een heel vreemd effect: sinds mijn besluit om te stoppen met werken ben ik drukker dan ooit. Met wat? Ik wou dat ik het wist. Met niks.

Vannacht moet me dat ook parten hebben gespeeld, want ik had een uitgebreide droom over bergen werk, die zich voornamelijk op mijn computerscherm manifesteerden. Daar zat ik tenminste achter, met in werkhouding verkrampte schouders ploeterend aan god mag weten wat. Zes maanden duurde het, dat weet ik wel. Er was ook een einduitkomst van het maandenlang rondzwalken op internet, krabbelen van notities, bellen met deskundigen en opstellen van mijn eindverslag. Munt kan in de vriezer. Dat was het. Een bakje munt hoeft niet half opgebruikt te verleppen in de koelkast, maar kan in de vriezer.

Ik schrok wakker van het overweldigende legehandengevoel. Dit bedoelen ze dus met dat pensioengat, dacht ik terwijl ik me in de klamme lakens nog maar een keer omdraaide.

Maar toch. Wél handig om te weten.

Vroeger

Dat vroeger alles beter was, is volgens mij eerder een verzoek om nog mee te tellen dan een op werkelijkheid gebaseerde ervaring van mijn leeftijdsgenoten. Neem mijn fiets. Niemand zal toch durven beweren dat de perfecte schok waarmee mijn hydraulisch aangestuurde schijfremmen mij met de beweging van één vinger tot stilstand brengen ook maar in de buurt komt van het piepende stukje rubber dat ik zo'n beetje met twee handen aan één remhendel tegen de velg van mijn Peugeot racefiets moest zien te krijgen. Om nog maar te zwijgen over die kleine hefboompjes waarmee je, voorover reikend, naar het volgende tandwiel op de derailleur moest tasten. Mijn Rohloff-naaf doet dat met een kort maar kordaat klikje. In stilstand, net zo makkelijk. En vroeger belde mijn moeder, elke avond stipt na afloop van het Journaal. Alles goed daar? Alles goed. Dankzij de familie-app weet ik nu niet alleen dat kleinzoon Liam de waterpokken heeft nog voor ze goed en wel doorgebroken zijn, ik zie ook zowel een close-up van de verschijnende bultjes als een verdrietig plaatje van zijn gezicht vanuit het warme holletje dat zijn moeder op de bank beneden voor hem heeft gemaakt.

Maar, het is waar. Er zijn ook keerzijdes. Ik ga binnenkort op reis en, je schrijft of je schrijft niet, dan moet er nu op zijn minst een werkend toetsenbord met beeldscherm mee. Ik heb zo'n handig mini-laptopje. Dus even zoeken waar dat ding ook alweer is, in de reistas en klaar. Dacht ik. Maar dat bleek lelijk buiten de wurggreep van de vooruitgang gedacht. Lege batterij, natuurlijk. Oplader, oplader. Het is er allemaal maar soms duurt het even. Net als de goede manier vinden om met kippige ogen de USB-stekker in het ding te pluggen. Eenmaal weer tot leven gewekt, begint de narigheid pas goed. Een oneindige rij updates van Windows bestormen mijn beeldscherm met noodkreten over een tekort aan schijfruimte. Ik wil het na een paar uur vruchteloos ploeteren om de verordonnerde 8 gigabyte (!) geheugenruimte vrij te maken gewoon voor gezien houden, maar dan verandert de toon in ronduit dreigementen dat vanaf nu niemand meer verantwoordelijk is voor de veiligheid van mijn apparaat. Uiteindelijk kom ik er wel. Want natuurlijk heb ik ook nog ergens een externe schijf die ik na een keer of drie mispluggen met de USB-stekker heus wel aangesloten en zelfs geformatteerd krijg, waarna dan eindelijk de mededeling verschijnt dat Windows gaat nadenken over het voorbereiden van mijn updates. Geschatte tijdsbesteding 6.48 uur en nog wat seconden. Zet de computer niet uit!

Vroeger, inderdaad. Vroeger liep ik naar de kantoorboekhandel en kocht er een handig klein notitieboekje met zo'n fijne stevige kaft, zwart met rode hoekjes. Altijd dezelfde, dus zoeken was niet nodig. En een echte mevrouw vroeg dan vriendelijk of er anders nog iets van mijn dienst was.

Geniet

'Geniet er van!' Verreweg de meest gehoorde reactie wanneer ik zeg dat ik met pensioen ben. Maar zeker op commando, is me dat nog nooit gelukt. Achterover leunen en genieten, soms overkomt het me. Heel even. Maar meestal raken bij mij de prille knopjes van ontspanning al snel overspoeld door een vloedgolf van zorgen en getob, over niks. Ik kan bijvoorbeeld rustig een halve dag stukslaan op zoek naar het beste appie om de bestanden op mijn telefoon te beheren. Een mens kan zonder, maar ik op een gegeven moment geen dag. De eerste crasht meteen, van de volgende bevalt het kleurenschema me niet, een andere belooft de mogelijkheid bestanden te verplaatsen maar weigert, ondanks de toenemende heftigheid van mijn getik op het beeldscherm, het geheim van die handeling prijs te geven. Zodat ik uiteindelijk nog op een holletje met mijn jas achter me aan naar de trein moet rennen om op deze relaxte vrije dag mijn kleinzoon Liam (4) van school te halen.

Die verschijnt eerst niet als de deur van de klas opengaat en staat even later met een frons tussen zijn ogen in de al bijna lege deuropening.

'Ik ben mijn fruittrommeltje kwijt', meldt hij me het onderwerp van zijn zorgen.

Zijn tas, bijna zo groot als zijn hele bovenlijf, staat vragend open op zijn rug. Zijn schouders hangen naar beneden. Ik loop met hem mee terug de klas in en we kijken een beetje rond op de tafeltjes en onder de stoelen. Zonder succes. Ik stel voor om het de juf te melden en dan naar huis te gaan, maar hij wil toch nóg eens de klas rond. Ik zie het verzoek in zijn ogen, hang zijn rugzak met springende duplo-figuren op mijn eigen rug en geef hem een hand. Samen buigen we ons over kisten met speelgoed, rommelen we in bakken met gevonden voorwerpen, speuren we de kapstok af en stappen we even later naar de juf voor een aai over zijn bol en 'maak je geen zorgen, het komt goed'. Later, op de fiets naar huis, weet ik het opeens: dit was nou zo'n moment. Geluk. Vluchtig maar reëel, als een aangename geur die zomaar langs komt waaien.

En vervaagt natuurlijk, want niet veel later zit ik toch weer bij hem op de bank met die appies op mijn telefoon te klooiën. Tot hij bij me komt zitten en me uitlegt dat ik ze er gewoon af moet gooien.

'Zal ik je helpen, opa?', biedt hij op zijn beurt aan.

Namen

Mijn moeder had er ook al moeite mee, met vreemde bedrijfsnamen. Het is volgens mij de reden dat ze tot haar dood de naam Ziggo op zijn plat Amsterdams is blijven uitspreken. Met een harde s en een dubbele keelschrapende g. Zo kwam het een beetje dicht bij huis. Niet dicht genoeg overigens om te kunnen geloven dat deze veroorzaker van een van de vele maandelijks mysterie-afschrijvingen daadwerkelijk de leverancier van haar TV-signaal was. Ook van dat laatste ontkende ze trouwens het bestaan of de noodzaak. Televisie is er gewoon, dat behoeft geen signaal en al helemaal geen bedrijf met zo'n onbegrijpelijke naam dat daar elke maand maar liefst vijftien euro voor van haar bankrekening afschrijft. Steelt dus. Ik heb nog wel eens proberen uit te leggen dat zij de opvolgers zijn van Casema, maar ik geloof niet dat ik daarmee de juiste toon had aangeslagen. 'Die kennen we niet', liet ze resoluut weten. Ook na het overlijden van mijn vader, bleef ze mede namens hem spreken.

Maar ik deel met haar de voorkeur voor begrijpelijke namen als Nederlandse Spoorwegen of, zoals we vroeger hadden, het Gemeente-Energiebedrijf. Instellingen met een helder doel. Al zitten ook daar voor mij soms onverwachte ontknopingen tussen, als in nóg gewoner dan ik dacht. Zoals Tomado, wat gewoon Van der Togt Massa-artikelen Dordrecht blijkt te zijn en niet een creatieve voorloper van Apple. Of de Hema, wat geen onvoorzien vervoeging van hemel is, maar gewoon de Hollandsche Eenheidsprijzen Maatschappij Amsterdam. Duidelijk.

Persoonsnamen als bedrijfsnamen zijn dat natuurlijk niet echt. En toch heb ik er een zwak voor. Ik koop veel liever bij Rijwielsporthuis Piet Vonk dan bij 12gobiking, al is het maar omdat je weet aan wie je moet vragen wat er mis is met het woord fietswinkel. Kom daar bij moderne bedrijven maar eens om. Namen als Arriva, Connexion en Engie lijken nog ergens over te gaan, al ligt de diagnose dyslexie voor het oprapen. Maar wat moet ik in hemelsnaam met Suez (geen kanaal), Menzis (geen nieuw ontdekte diersoort) of Geeektech (geen tikfout). Google schijnt trouwen wél iets te betekenen, vraag me niet wat.

En inderdaad Ziggo. 'Wat betekent dat eigenlijk?', vroeg mijn moeder als we er helemaal niet meer uitkwamen. 'Geen idee', zei ik dan. Zij kon heel mooi haar bovenlip aan één kant optrekken waarbij ze van tussen haar kiezen een subtiel maar niet mis te verstaan afkeuringsgeluidje liet ontsnappen. Als kind wist ik dan: je bent er bij.

Groenten

'Das muss erst mal durch's Kaninchen', zei de meneer van het Schnitzelparadis op een fietstocht in Duitsland, terwijl hij met een elegante zwaai en een grijns van verstandhouding de rauwkost mee terug naar de keuken nam die ik na het wegwerken van een bovenmaatse lap varkensvlees op het bord had achtergelaten. Hopelijk inderdaad voor de konijnen. Hij kende zijn pappenheimers, wat volgens Google soldaten zijn maar in dit geval dus de overtuigde vleeseters. Gelovers in het heil van de vegetarische keuken, zolang er een biefstukje bij geserveerd wordt.

Men vertelt het me en dus weet ik het best wel: gezond is anders. Mijn koffie kun je bij voorkeur onderuit het espressokopje lepelen, groenten zie ik vooral als decoratie die dan inderdaad na afloop met een zwier de verspilling in gaat, fruit ken ik van aanblik en mijn wijnconsumptie zit comfortabel voorbij de knik in de curve waar vermeende gezondheidswinst het aflegt tegen het risico op schade aan vitale organen. Tot voor kort wat mij betreft goed voor een schouderophaal, maar wellicht omdat het lijf toch echt wat ouder wordt de laatste tijd niet meer zo goed te negeren. Vooral de spijsvertering lijkt meer op het voorspel van een Etna in aanstaande eruptie dan de soepele energieleverantie waar je denkt voor eeuwig op te kunnen rekenen.

Dus ben ik bij Albert Heijn toch maar eens het groene pad ingeslagen en heb ik een hele zak met appels mee naar huis gebracht, die nu als een vermanende vinger op de fruitschaal klaar liggen. Mijn dagelijkse halve liter melk heb ik na een weekje stevig doorzetten al vervangen door de verzuurde variant en vanaf vandaag, vooruit morgen, wordt elk sappig stukje vlees of krokant gebakken visje geflankeerd door een ruime hoeveelheid groen. Ter consumptie.

De wijn houd ik nog even zo. Haalbare doelen stellen, hebben de stoïcijnen me geleerd. Daar word je oud mee.

Duidelijkheid

Kleindochter Elin (2) legt het me nog maar eens uit. Met bij elke nieuwe regel die ik toch echt moet begrijpen twee gespreide handjes demonstratief in de lucht. Ik weet niet meer waar de vraag vandaan kwam, maar zij leunt inmiddels met haar ellebogen en haar kleine maar volle gewicht op mijn knieën om het me allemaal nog eens glashelder uit te leggen.

Opa's. Meervoud en een strenge blik met de nauwelijks verhulde vraag wanneer dit nu eindelijk eens gaat landen. Opa's dus. Die gaan weer naar hun eigen huis. En! Ze hebben een bril.

Liam's, één grote broer maar evengoed meervoud, papa's, mama's en Sophie's, kleine zus, ook echt maar eentje, maar dat staat een algemene leefregel niet in de weg. Voor allemaal geldt: die blijven. En! Ze hebben geen bril.

Het kan maar duidelijk zijn. Met opnieuw die handjes. Snap je het nou?

Geduld

Afgelopen zaterdag las ik in de NRC een interview met een nieuwe uitgever, mevrouw Van der Pluym, vertrokken bij Atlas Contact en voor zichzelf begonnen met uitgeverij Pluim. Ik kan het niet nóg vrolijker maken. Wel verbazingwekkender. Want één van haar voornemens bij de profilering in de uitgeverijmarkt van nu: 'Het is belangrijk om een boek niet vier weken na verschijnen uit de belangstelling te laten verdwijnen.'

Vier weken! Mijn eerste kinderboek verscheen in 1991. Andere tijden, met recht. De uiteindelijk gevonden uitgever, gevestigd in een rommelig pandje in het westelijk havengebied, zou er een mooi boek van maken. Maar daarvoor moest blijkbaar wel iemand met de fiets naar Japan of daaromtrent, waar mediterende monniken de omslagillustratie handmatig ombeitelden tot kleurenlitho's voor de offsetpers. Een proces dat ongeveer een half jaar in beslag nam. Ook na deze voor een debuterend auteur tergende oefening in geduld (ik ken het woord), bleef het tempo wat je noemt ambachtelijk. Maar op een goede dag mocht ik dan toch, per handgeschreven brief daartoe uitgenodigd, langskomen bij de uitgever en zijn vrouw voor een kop koffie en het eerste exemplaar van mijn eigen boek. Waarna er opnieuw enkele maanden overheen gingen, voor ik mezelf dan eindelijk tegenkwam in boekwinkels en recensies.

Er zat ook een keerzijde aan die gemoedelijkheid, ik geef het toe. Van de eerste paar boeken, die toch aardig verkochten, heb ik volgens mij nooit een stuiver honorarium ontvangen. Dat werd later anders. Ik kwam bij een keurige uitgever aan een respectabele Amsterdamse gracht, waar ik nog voor de productiefase voorbij was geflitst, al een voorschot op de opbrengst op mijn bankrekening zag verschijnen.

Snel gewonnen geld, dat ik krap drie maanden later alweer kon afdragen. Ruimschoots zelfs, als ik tenminste de dozen vol uitgeverijvoorraad van een terminale fase in de schappen van De Slegte wilde redden. Natuurlijk deed ik dat. Mijn boeken! En ik nam er de tijd voor. Pas onlangs, bijna twintig jaar na dato, heb ik de grotendeels onuitgepakte dozen naar Terre des Hommes gebracht. Daar liggen ze nu in de etalage te wachten. Heel geduldig.

Praten

Ik zit met mijn dochter op de bank. Ze heeft, met twee zieke kinderen, een paar zware nachten achter de rug en wil dringend even bijkletsen. Ik maak een kopje koffie voor haar en schuif voor haar verhaal aan op de bank.

Maar daar heeft kleindochter Elin (2), met de laatste waterpokken nog op haar wangen, heel andere ideeën over. Snel komt ze aanrennen, klimt op de bank, en wurmt zich effectief tussen mij en haar moeder.

‘Niet praten!’, zegt ze streng tegen mijn dochter. En om elk misverstand te voorkomen, legt ze haar handje tegen de mond van haar moeder. Ik denk dat ik het spelletje door heb en duw ook mijn hand tegen mijn mond. Maar dat heb ik niet goed begrepen.

‘Jij mag wel praten’, roept Elin snel, terwijl ze mijn hand lospulpt van waar het allemaal om draait. ‘Doe maar’, knikt ze me vriendelijk toe als ze mijn mond weer vrij heeft gekregen. ‘Met mij!’

Ik wil mijn dochter nog even met een blik van verstandhouding aankijken, maar een resoluut handje duwt mijn gezicht in de gewenste richting.

Rust

Altijd gedacht dat pensioen, of beter gezegd 'niet meer betaald werken', rust en ontspanning zou brengen. Dat blijkt niet te kloppen. Nu ken ik het fenomeen ontspannen (relax man!) voornamelijk van horen zeggen, maar er is meer aan de hand. Het lijkt op de kinderzorgcontradictie, ook wel de illusie van het lekker thuis tuttelen genoemd. Werk lijkt werk en dus vervuld van zware taken die vol stress op de schouders rusten. Maar iedereen die wel eens een dagje 'lekker thuis' een gezin met kleine kinderen heeft gerund weet: werken is pure ontspanning. Geregelde tijden, koffiepauzes en rustig lunchen, de mogelijkheid om 'sorry, geen tijd' te roepen als een klus je niet aan staat, wegdromen tijdens een bespreking, beetje op internet rondtikken als de dag toch al vrijwel om is of nog zo pril dat niemand met goed recht iets anders kan verwachten.

Kom daar maar eens om, wanneer op datzelfde onmenselijk vroege tijdstip de linkerschoen van het ene kind onvindbaar blijkt, de volgende aan tafel een beker melk omtikt (het ging per ongeluk!), waarop de kat een spurtje richting meevaller van de dag trekt en daarbij fataal verstrikt raakt in het snoer waaraan je veel te duur aangeschafte smartphone lag op te laden, terwijl ondertussen de eerste zijn plas niet in de wc maar in zijn laatste schone broek laat lopen waarna hij bezorgd vraagt of we zo niet te laat voor school komen.

Nu wil ik het pensionadobestaan niet vergelijken met de uitdaging van moed en geduld die zorgen voor een jong gezin vergt. Het gaat om de overeenkomst in onvoorspelbaarheid. Of beter gezegd: werken lijkt drukdrukdruk maar is in feite één grote samenzwering om al het onverwachte keurig op afstand te houden. Weet ik sinds geen dag meer hetzelfde is. Relax man!

Samen

Het bezoek is langverwacht en veel gewenst. Maar wanneer opa eenmaal arriveert na een door sneeuwbuien omcirkelde vlucht, een overvolle stadsbus door de snijdende kou van Oslo en een laatste stukje glibberen over verraderlijk opgevroren trottoirs, is iedereen vooral moe. De papa, mijn zoon, na een lange dag werken en vervolgens heuvelop op spijkerbanden tegen de koude wind in naar huis fietsen. De mama, mijn schoondochter, omdat de nieuwe baby in haar buik klaar is met groeien en met zijn volle gewicht aan haar rug hangt. En Jonas, de kleinzoon van twee-en-een-half, omdat je weinig anders kan verwachten na een intensieve speeldag met zijn Noorse vriendjes en vriendinnetjes op de crèche.

Dus zitten we bij elkaar aan tafel en zeilen er wat lukrake zinnen in de drie spreektafen van het gezin over de tafel. Jonas voelt zich duidelijk geroepen de boel van wat meer leven te voorzien en pakt met een blik van komt-dat-zien-komt-dat-zien telkens een pijpje penne rigate van zijn bord om de glibberige pastastukjes vervolgens met een glimlach die geen tegenspraak duldt één voor één op de vingers van zijn rechterhand te spiesen. Daar laat hij ze eerst een soort reidansje uitvoeren (papa kijk!), om ze vervolgens om beurten met zijn tanden van hun plek te trekken en op te peuzelen.

De geamuseerde blikken van de drie volwassenen bevallen hem zichtbaar, maar hij wil meer. Dus likt hij met grote halen van zijn tong zo'n beetje zijn vingers schoon en pakt dan een hand vast van zijn vader en van zijn moeder die aan weerskanten van hem zitten. 'Opá ook!', regisseert hij zijn plan met een mooie Noorse klemtoon op de laatste lettergreep. We kijken elkaar even een beetje verlegen aan, maar pakken dan op Jonas' verzoek elkaars handen beet.

Aan het hoofd van de tafel kijkt hij of iedereen klaar zit en begint dan, met de ogen van drie grote mensen op zich gericht, op vol volume te zingen. Van lálá-lálálala. Het Grote Smurfenlied. Meezingen hoeven we niet, mag niet! Meedeinen, naar links en naar rechts op zijn aangeven, mag wel. Moet! Allemaal samen.

Gelijk

Van mijn zoon, de vader van Jonas, herinner ik het me nog. Zodra ik vroeger toen hij klein was door mijn knieën zakte om hem op gelijke hoogte iets te vertellen, zakte hij welwillend ook door zijn knietjes zodat we uiteindelijk allebei op ons hurken tegenover elkaar zaten. Niet helemaal de bedoeling, wel gezellig.

Zijn zoontje Jonas (2) doet iets dergelijks, maar dan in de andere richting.

We bouwen samen aan zijn houten treinbaan. Uitgebreid natuurlijk want opa is niet zo vaak helemaal in Noorwegen waar het gezin woont. Dus hup, ook nog een tweede tracé eraan gebouwd, afgesplitst met wissels en opgesierd met een tunnel én een brug. Jonas ligt er als een noeste spoorwerker op zijn knietjes bij en pakt het bouwwerk met ware ingenieursinzichten aan. Eerst ordent hij alle stukken rail op soort, bochten bij bochten, rechte stukken bij rechte stukken. Ik reik ze hem vervolgens als een halfwas stratenmakershulpje aan, waarna hij elk stuk eerst proeflegt. Dan is het ofwel een hoofdschuddend 'nee, gaat niet' of een tevreden 'ja, gaat', begeleid met een hijggeluidje van de inspanning. Soms voltrekken zich kleine bouwdrاما's, zoals een moeizaam aangelegde spoorbrug die direct daarna hopeloos in elkaar klettert. Op zulke moment roept hij heel mooi zijn vaste Noorse verbazingskreet 'Oi!', maar dan wel met een toon die neerdaalt van met enige moeite bedwongen frustratie.

Evengoed, het lukt en opa strekt met moeite zijn stramme rug om ergens vanaf de comfortabele bank het resultaat eens te gaan bekijken. Maar dat is niet wat Jonas in zijn hoofd heeft. Snel rent hij naar de eettafel, trekt daar een eetstoel tevoorschijn en parkeert die strak naast het net aangelegde spoortraject. 'Kom, opa', klopt hij op de zitting. Voor mij, dacht ik. Maar niet alleen, want ik zit nog niet of hij duwt zijn eigen groeistoel van de eethoek vlak naast waar ik zit en klimt erop.

En zo zitten we dan. Als twee tennisscheidsrechters op hun verheven uitkijkpost. Allebei even hoog.

'Mooi?', vraag ik aan hem.

'Mooi', zegt hij.

Zorg

Ik ben in Noorwegen om rond de bevalling van de nieuwe baby voor kleinzoon Jonas (2) te zorgen. Dus oefenen we in de dagen voorafgaand aan wat komen gaat, samen zijn dagelijkse rituelen. Zoals 's morgen, of liever aan de rand van de Noorse nacht, in de barre vrieskou met zijn ontbijt in een trommeltje naar de 'Margarinfabrieken', een industrieel gebouw uit de vorige eeuw waar ooit pakjes boter uitrolden en nu elke ochtend een vloot buggy's de drie verdiepingen vult met kleine Noortjes die daar in de barnehage de dag doorbrengen.

Op weg ernaartoe prevelen Jonas en ik om het leven gezellig te houden enkele keren zijn bezweringsformules over waar papa is en waar mama is. Ondertussen wijst hij me keurig de weg, want zo weinig woorden als we er samen aan hebben besteed, hij voelt waarschijnlijk aan de manier waarop ik de buggy aanstuur dat deze opa topografisch niet te vertrouwen is. Lastig, maar het geeft ook wel weer de onverwachte vreugde als dat geel gepleisterde gebouw met de kloeke industrieletters van vroeger tussen de aangevroren stoepen en opzij geschoven sneeuwheuvels toch opeens opdoemt.

'Jaaa, de crèche! Gevonden!'

Jonas moet erg lachen om zoveel blijdschap over het vanzelfsprekende, maar mijn zoekende houding in de wereld doet hem misschien toch ook wel iets overeind zitten in zijn buggy.

Ik heb voor de tocht naar Noorwegen bij de ANWB-winkel van die vreselijk verantwoorde spikes aan een elastiekje voor onder mijn schoenen gekocht. Draagt iedereen daar, was het argument. Maar in de praktijk van ijzig Oslo blijken het alleen zwangere vrouwen te zijn en een enkele Noor die elke illusie over zijn presentatie heeft laten varen. Dus glibber ook ik, net als iedere zichzelf respecterende inwoner, over de spekgladde laag harde sneeuw en opgevroren regenwater die hier overal de stoepen in een wintergreep houdt. Gelukkig zorgt meestal wat steenstrooisel voor enig houvast, maar niet overal. Ook vlak voor de ingang van de crèche ligt op het laatste heuveltje richting buggy parking een gemeenglanzende laag ijs.

Ik zie hoe Jonas in zijn buggy opzij helt om met kennersogen de ondergrond op gevaar te taxeren.

Dan draait hij zijn koppie met de dikgevoerde pilotenmuts vanonder de kap naar mij toe.

'Ikke valle opá!', waarschuwt hij me in zijn mooie mengelmoesje van Noors en Nederlands. Om dan in zijn zorgzaamheid te bedenken dat die man natuurlijk nog veel meer duidelijkheid nodig heeft.

'Niet vallen opa', vertaalt hij het daarom in perfect Nederlands. Gelukkig wel met die vrolijke uithaaltjes aan het eind van elk woord.

Leren

Ik kom nog maar net aanvliegen vanuit het verre Nederland en kleinzoon Jonas woont al zijn volle twee-en-een-halve levensjaren in Oslo. Dus leert hij me hoe de wereld hier in elkaar steekt.

Wakker worden bijvoorbeeld doe je door eerst een tijdje in een boogje op handen en voeten in je bed te staan en dan pas grinnikend overeind te komen. Het speentje, dat hij in het kader van een afkickprogramma 's nachts nog bij zich heeft, hoort 's morgen op de aanrecht en niet zomaar ergens lukraak in zijn slaapkamer achtergelaten. Eten doen we bij lichte voorkeur van elkaars bord. En aankleden hoort in de badkamer maar als die gekke opa het dan zo nodig wil, kan het natuurlijk ook op de bank. Wat weer ongekende mogelijkheden biedt om tussendoor te trainen voor acrobaat.

Maar bij het klaarmaken om het warme huis te verruilen voor temperaturen ruim onder nul en aarzelend neerdalende sneeuwvlokken, is het uit met de geintjes. Lippenvet opa. Wangen crème opa. En 'Oh nee, opa! Je muts!'

Hij heeft helemaal gelijk, en zo kijkt hij er ook bij. Dus doe ik alles keurig zoals hij het zegt. Ook buiten, waar hij me uitlegt dat onze capuchons óver onze mutsen moeten zodra hij de eerste sneeuwvlokken uit de lucht ziet dwarrelen. Maar voor we zover zijn heeft hij nog een belangrijke levensles. Mama kusjes geven voor je de deur uitgaat. Dat moet.

'Opa ook!'

Ik droomde net toevallig die nacht dat mijn moeder nog leefde. Ik kuste haar ook gedag, geloof ik. Jonas heeft gelijk.

Taal

Ook al ben ik in Oslo voornamelijk om voor mijn kleinzoon Jonas (2) te zorgen, alleen maar over hém schrijven is natuurlijk ook weer niet nodig. Maar ik heb weinig keuze. Want neem nou zijn dagelijkse jongleursklus met vier talen. Noors op de crèche, Nederlands met papa en opa, Turks met mama en de familie die regelmatig via skype in zijn speelhoek aanschuift en Engels, de voertaal van papa en mama onderling, dus uiterst interessant om te kunnen volgen.

Zijn dag begint in een universele taal: onverstaanbaar gebrabbel omdat hij zijn speentje nog in heeft. Dat ik hem niet kan verstaan tijdens het wakker worden, lijkt geen onderwerp van overpeinzing. Hij houdt duidelijk niet van opstaan op bestelling, dus daarna produceert hij een al even universele taal: afkeurend gekreun. Ook voornamelijk voor eigen consumptie bedoeld. De dag dat ik heb besloten eens goed op zijn slalomtochten langs gesproken woorden te letten, ziet hij zo op tegen vertrek naar de crèche dat hij, omdat opa er nu toch is, met mij en zijn moeder thuis mag ontbijten. Aan tafel versta ik hem niet, maar dat is ook niet nodig om hem vlijtig met zijn moeder in het Turks te zien onderhandelen tot hij zijn lievelingskostje op zijn brood heeft: roomkaas met honing. Zonder woorden toont hij mij trots wat hij voor zichzelf heeft geregeld.

Pas als wij tweeën ons gaan klaarmaken voor vertrek, maakt hij via het zingen van een Noors liedje over 'lille lam' de overstap naar Nederlands met mij. In vragende vorm vooral. Gaan we met de lift? Waar is mama nou? Waar is papa nou? En wanneer we in de vrieskou buiten richting crèche sturen en weg van het zo vertrouwde gebouw, opeens: 'Oi! Waar blijft mijn huis nou?' 'Och, jongen toch', zeg ik en denk aan de momenten dat ik in de onbekende stad en zonder noemenswaardig richtinggevoel mijn airbnb-kamertje achter me laat met niet meer dan een vage hoop dat ik het ooit nog ergens aantref.

Onderweg en op de crèche kletst hij volop Nederlands met me, vooral in de voorlichtende sfeer met aanwijsvingertje ('Kijk opa!'). Kleuren van auto's die langs onze route geparkeerd staan, zwaailichten op een sneeuwruimer, en op de barnehage in welk van de rij koelkasten ik zijn lunchtrommeltje moet zetten.

's Middags haal ik hem weer op. Hij komt met felrode wangen aangerend, stort zich in mijn armen en begint een uitgebreid verhaal over wat hij heeft gedaan vandaag. Alles in het Noors. Ik versta alleen 'farfar' en 'gymsale' maar begrijp zijn struikeltocht langs woorden die ik niet ken. Even later zitten we samen op het bankje waar alle winterspullen weer aan moeten. Ondertussen kijken we, hij gewend ik geamuseerd, naar een juf in een dubbelgevoerd skipak die als een pinguïnmoeder een stuk of tien peuters in van diezelfde warmtehansopjes de barnehage uit drijft. Pas als ik hem, ook op zijn beurt dik ingepakt, in zijn buggy zet, zegt hij de eerste woorden Nederlands. Of zingt. Het liedje dat we een paar dagen geleden samen hebben gemaakt. 'Papa, mama, waar zijn jullie nou?'

In het huis dat er gelukkig nog staat. Daar flitst hij, helemaal op tempo nu, zonder enige aarzeling tussen de talen heen en weer. Vooral als hij iemand moet vinden van wie hij wél TV mag kijken.

Gewoontes

Na een week als kraamhulp in spe rondhangen in Oslo, voorzichtig schuifelend tussen mijn airbnb-jongenskamertje, het huis van kleinzoon Jonas (2), zijn barnehage en de supermarkt even verderop, is het tijd voor wat generaliserende observaties van Noorse gewoontes. Gebaseerd op allesbehalve representatieve steekproeven en participerende observatie vanaf de zijlijn.

Evengoed. Buschauffeurs groeten doe je hier niet. Iedereen is verbaasd als je het toch doet, de functionaris in kwestie nog het meest. Datzelfde geldt voor een hand in dank opsteken wanneer een automobilist stopt als je bij een zebra oversteekt. Ze doen het allemaal en keurig, maar kijken je niet-begrijpend aan als je daarvoor je erkentelijkheid laat blijken.

Schoenen, die hier in de winter altijd vol aangekoekte sneeuw en steengruis tegen de gladheid zitten, doe je voor de deur uit en zet je bij voorkeur buiten in de gang op een matje. Het appartementengebouw waar ik verblijf oogt in de avond als een hotelgang in een melancholieke roadmovie waar afgetrapte schoenen en laarzen smeken om een poetsbeurt die niet komt. Overigens zijn niet alle Noren Noors genoeg zichtbaar, want als je op de linoleumvloeren van de barnehage achter je kleinzoon met andere plannen aanrent, kun je op kousenvoeten lelijk in ijskoude waterpoeltjes belanden.

Koffietenten vind je, net als supermarkten, letterlijk op elke straathoek en 24/7-dienstverlening is in veel daarvan heel normaal. Wel prijzig, maar nog lang niet zo erg als de aanschaf van wijn. Als pensionado zonder pensioen (PZP-er) met een dagelijkse hang naar cafeïne en pinot noir, is Oslo in feite een no go area. Wijn koop je in een Vinmonopolet, een exclusieve keten vrijwel onvindbare overheidszaken die de in een vrije economie verboden marktpositie meer dan waar maakt. Vuistregel: wat een fles bij ons in een restaurant met ambities kost, betaal je hier als consument met een eigen boodschappentas bij de monopolist. Een tasje van de zaak is er ook, tegen ruime bijbetaling, voor wie over straat wil met in vette kapitalen 'MAT OG DRIKKE'. De vertaling voel ik wel zo'n beetje aan. De Noren zelf hebben trouwens een eenvoudige oplossing voor deze vrije prijzenval naar de top: wie samen naar de horeca gaat, neemt zijn eigen sixpack of fles mee naar het afspraakadres voor een nog enigszins betaalbaar 'vorspiel', later op de avond vaak gevolgd door een volgens dezelfde principes georganiseerd 'nachspiel'. Twee gelegenheden waar, voor wat ik van mijn zoon begrijp, converseren of delen van de meegebrachte drank geen noodzakelijk onderdeel van de agenda is.

Oslo is jong. Voortschuifelende opa's zoals ik, kennen ze hier voornamelijk van horen zeggen. Kinderen zijn er daarentegen in overvloed, hun eerste levensjaar waarin Noorse papa's en mama's betaald ouderschapsverlof hebben, in buggy-colonnes van koffietent naar lunchbar geduwd. Waar de voertuigen vrijwel nergens mee naar binnen mogen en zo als een neergestreken zorgzwerf een uithangbord vormen voor nog weer meer dolende ouders.

Je buskaartje koop je, net voor de bus komt aanrijden, met een app op je telefoon. Een overzichtelijk aftelradertje op je scherm laat je vervolgens weten of je aanschaf bij een overstap nog geldig is. Daarbij telt de echte tijd en niet het moment van instappen, blijkt. Maar Noorse controleurs glimlachen in zo'n geval welwillend, leggen de regels uit en wensen je nog een goede reis. In het HTM-bushokje tegenover mijn huiskamerraam, zag ik laatst vier doorgetrainde handhavers van het Haagse vervoerbedrijf een iele jongen met vereende krachten tussen het glas en chroom in een hoek tegen de grond werken. Zo kan het natuurlijk ook.

Een goede reden om de vriendelijkheid-met-weinig-woorden van Oslo te waarderen. Maar de beste redenen zijn de zalm en de bessen. Ze zijn overal en nu eens een keer niet tegen onoverzienbare bergen Kronen. Begraven vis, vruchten uit het veen. Vraag niet hoe het heet, maar eet!

Plan

Ik ben in Oslo om voor kleinzoon Jonas (2) te zorgen wanneer het verwachte babybroertje zijn entree in de wereld maakt. Voorafgaand draaien Jonas en ik een kleine week warm, maar evengoed is het even de ogen uitwrijven als papa en mama toch nog plotseling 's nachts naar het ziekenhuis zijn vertrokken en wij elkaar veel te vroeg in de ochtend ontmoeten, hij met een tot klonten volgeplaste luier ik met een pijnlijke rug van een mislukte slaappoging op de bank. Mijn voorbereidingen zijn niet veel verder gekomen dan het intikken van een encyclopedie aan feiten en vindplaatsen op mijn telefoon en een poging de routes naar crèche en supermarkt in mijn onwillige geheugen te kerven. Jonas lijkt aan ons aanstaande zorgexperiment beduidend meer nadenkwerk besteed te hebben.

Hij komt tenminste, eenmaal verschoond, de kamer in als een kleine man met een groot plan, rukt met de gebaren van iemand die de tijd nu eindelijk rijp acht voor actie de pannenlade in de keuken open en kondigt aan dat hij rijst met köfte gaat maken. Niet met speelgoedpannen en nepingrediënten in zijn eigen kinderkeukentje, maar hier en nu het echte werk. Ik weet hem nog net zover te brengen dat hij duplostenen in plaats van granen en gehakt neemt, maar met minder dan echte pannen en heuse pollepels neemt hij geen genoegen. Als we even later ook in het echt gaan eten, duwt hij direct zijn lollige kinderplacemat met lachende aap als een achterhaalde levensfase terzijde en ontbijten we samen van exact dezelfde grote-mensen-borden. Met rijst en köfte, dat spreekt.

Zijn ogenschijnlijk lang vooruitgedachte sprong voorwaarts, lijkt tegen de tijd dat we op de crèche aan moeten toch even te haperen. Hij wil naar het ziekenhuis toe. Terwijl ik nog sta te peinzen over een goed antwoord, heeft hij voor zichzelf al een overlevingskoffertje ingepakt vol met zijn favoriete plusplus-bouwsteentjes. Hij gaat, zegt hij. En vertrekt naar zijn eigen slaapkamer. Als ik daar even later om het hoekje kijk, heeft hij twee duplopoppetjes keurig naast elkaar in zijn eigen bed gelegd. Papa en mama, legt hij uit. Niet verdrietig, integendeel. 'Het ziekenhuis is leuk', legt hij me uit.

Onderweg naar de crèche zingt hij onder de buggykap die hem moet beschermen tegen de Noorse sneeuw. Ik denk eerst dat ik me vergis, maar hoor het echt goed.

'Hey sanna, hosanna, sanna sanna hosanna.' *

Met een onverstoort gezicht, zie ik als ik even om het hoekje van zijn sneeuwmarkies gluur.

Pas aan het eind van de dag, dus nog ná dat toetje dat hij eerst zelf uit de vriezer haalde maar waar hij mij vervolgens met een 'goed idee opa' alle credits voor gaf, krimpt zijn grote-jongens-wereld terug naar alledag en daar voorbij. Waar papa en mama nou toch zijn, is wel zijn mantra maar brengt hem verre van verlichting. En elk geluidje in de buurt van de voordeur kan niet anders dan hun terugkeer aankondigen.

Er blijkt maar één oplossing. Op schoot samen naar TikTak kijken. Op het schermje van mijn telefoon blaast een eindeloze serie simpele geluiden en plaatjes de zorgen uit zijn hoofdje. Mijn instructies kan

ik daardoor even niet meer raadplegen, Maar dat vinden we niet erg.

* Navraag leerde dat het ging om een Noors kerstliedje met melodie en tekst die, zeker in de uitvoering van Jonas, als twee druppels water lijken op het glorielied 'Hosanna' uit Jesus Christ Superstar, maar in dit geval: Heisan og Hopsan og fallerallera!

Wanhoop

Kleinzoon Jonas (2) levert een dappere strijd met zichzelf om de komst van zijn kleine babybroertje en vooral de afwezigheid van zijn papa en mama te dragen als de grote broer die hij nu ongevraagd is geworden. Soms lukt het. Dan glanst hij van samenzweringsplezier omdat hij niet alleen al na één keer vragen gewoon televisie mag kijken maar er ook nog een schaalje met stukjes komkommer bij op zijn schoot krijgt. Soms lukt het ook niet. Dan weet hij zeker dat papa en mama niet weg zijn maar gewoon om het hoekje in hun bed liggen te slapen. Als dat na een hoopvolle ren naar het grote bed niet zo blijkt te zijn, bedenkt hij zelf een oplossing: hij wil een handdoekje uit de keuken om met zich mee te slepen. Liefst die klamme die aan het handvat van de koelkastdeur hangt, maar desnoods dan een schone die ik ergens in een kast weet te vinden. Ook op onze gezamenlijke boodschappentocht moet hij mee.

In de winkel koestert hij de geruite doek zoals zijn kleine broertje ongetwijfeld op datzelfde moment in zijn plastic wiegje het ziekenhuisspeentje. Dat redt hem door vrijwel alle paden en verleidingen, tot we bij het vak van de ketchup arriveren. Is in huis, krijgt hij ook als onderdeel van het grote verwennen op afroep, maar de vier flessen die hij resoluut van het schap in het boodschappenmandje veegt, gaan dus echt niet mee. Het is als een veendijk die al tijdenlang op schuiven staat. De vloedgolf van verdriet die volgt, laten de ketchupflessen als onbenullige oorzaak verweesd op de grond naast het winkelschap achter. Zelfs een inderhaast aangeschaft croissantje mag de wanhoop niet meer keren. Hij wil naar papa en mama toe. Hij wil óók naar het ziekenhuis en wel nu meteen. Wanneer we via skype met hen contact opnemen om dit ultimatum voor te leggen, kan hij alleen maar huilen. Heel hard huilen.

Als opa in de vervangende zorg, zie ik maar één optie: gaan. Ploegend met de buggy door een vuistdikke laag versgevalen sneeuw, herhaal ik in liedvorm de boodschap dat alles goed komt en we op weg zijn naar het ziekenhuis. Ondertussen probeer ik met gehandschoende vingers zowel mijn telefoon tegen de rondwaaiende sneeuw te beschermen als Google Maps zover te krijgen mij daar in Oslo de weg naar dat sykehus te onthullen. Tot ik ook daar, met zweetdruppels vol twijfels, uiteindelijk maar een liedje van maak. Ziekenhuis, ziekenhuis, waar ben je dan.

Ruim twee jaar geleden was ik er ook. Toen diezelfde Jonas die nu daar voor mij in de buggy met zijn pilotenmuts op en zijn Noorse skipak aan zichzelf moed inzingt, net geboren was. Ik weet de weg dus nog vaag. Jonas niet. Hij is er, hoor ik ook later van mijn zoon, nooit terug geweest. Toch is hij het die, wanneer ik aarzelend de buggy een volgend sneeuwpad in stuur, ons lied onderbreekt met: 'Jaaa! Ziekenhuis!'

Het blijkt te kloppen. We doen er vervolgens niets bijzonders. We zien de papa, we horen dat de mama slaapt en ook dat Jonas bij de baby niet de afdeling op mag. Het lijkt hem allemaal erg weinig uit te maken. Hij is er.

'Was leuk, ziekenhuis', zegt hij op de weg terug. Helemaal tevreden.

'Morgen weer?', vraag ik.

"Morgen weer.'

Mee

Na dagen wachten, is het voor kleinzoon Jonas (2) dan bijna zover: het pasgeboren babybroertje komt met mama naar huis en papa fietst niet meer telkens op en neer tussen hem en het ziekenhuis maar blijft gewoon. Ook tijdens de voorbereiding, want het babybedje moet nog in elkaar geschroefd. Jonas volgt het aanslepen van de onderdelen uit de berging en de pogingen van zijn papa om die paar klikbewegingen terug te vinden waarmee het geheel zijn vorm moet krijgen. Voor dat zover is, overziet Jonas de gevolgen van deze knutselarbeid al.

'Waar is de kamer van de baby?', vraagt hij aan zijn vader.

'De baby heeft geen kamer. Jij wel, hè?'

Zijn poging om dit avontuur voor Jonas een aantrekkelijke grote-broer-glans mee te geven, lijkt even te lukken. Hij komt mij tenminste halen om te laten zien dat hij inderdaad een eigen kamer heeft met een eigen bed erin. Maar terwijl hij nog bezig is mij in deze bekende wereld opnieuw in te wijden, ziet hij zijn vader het babybedje dat inmiddels in elkaar zit richting de grote slaapkamer duwen. Direct rent Jonas achter hem aan, alsof hij zichzelf kwalijk neemt pas zo laat de echte toedracht te snappen en wat verloren tijd in wil halen.

'Waar sláápt de baby?', vraagt hij aan zijn vader die het knus ingerichte bedje gezellig naast het grote bed van papa en mama parkeert.

'Oh', zegt die zo onverschillig mogelijk. 'Hier ergens.'

Jonas reageert niet. In de huiskamer maakt hij even later op de bordjes die we samen uit een stuk plastic hebben geknipt een feestmaal klaar van rode en witte plusplus-bouwsteentjes. Brunost met honing, legt hij uit. 'Lekker opa.' Voor iedereen zet hij een bordje klaar, ook voor de baby. Wanneer hij bij de plek is aangeland die hij voor zichzelf had gedacht, aarzelt hij even. Dan zet hij niet één, maar twee bordjes neer. En knikt. Dat klopt beter.

Pas tegen de avond verandert zijn goede stemming. De baby is gearriveerd, hij heeft hem zelfs even over zijn donkere haartjes geaaid voor hij weer verder ging spelen. Maar aan tafel eet hij, anders dan we gewend zijn, nauwelijks. Op alle voorgestelde toetjes schudt hij van nee. Als hij een uurtje later na het boekje lezen voor het slapengaan, vergezeld van zijn twee slaapapies en met zijn nachtspeen in zijn mond, met een boos gezicht voor zijn vader gaat staan, blijkt wat hem dwars zat. Hij wil ook in het grote bed slapen. De middelen die hij daarvoor met zijn twee jaar tot zijn beschikking heeft, gooit hij geroutineerd in de strijd die dan volgt. Huilen, nog veel bozer kijken, zich op de grond laten vallen, zijn vader aan zijn haren trekken. Niks helpt. En dus schikt hij zich uiteindelijk, met bewonderenswaardige kindersouplesse, in wat zich blijkbaar buiten zijn macht bevindt.

Tot de volgende morgen. Dan vertel ik hem, samen op de bank, voorzichtig dat ik een dag later na twee weken kraamhulp weer terugga naar Nederland. Ik ben nog bezig met mijn zoektocht langs de klippen van zijn en mijn verdriet over dit vertrek. Opa heeft een eigen huis, we gaan skype, veel meer heb ik ook niet in de aanbieding. Maar hij luistert al lang niet meer en springt met snelle beentjes van

de bank.

'Ik ga mee!', besluit hij en loopt alvast naar zijn kamer om zijn twee apies te pakken.

Dag

Het was zo'n dag. Of misschien kan ik beter zeggen: het was mijn dag niet als zorgopa. Het begon met het kettingslot waarmee de bakfiets voor het vervoer naar huis van mijn kleinzoon Liam aan het hek van zijn school staat geketend, daar 's morgens achtergelaten door papa op weg naar werk. Mooie bakfiets, sinds kort uitgerust met elektrische ondersteuning zodat ook opa met drie kleintjes aan boord het dieptepunt van het te nemen spoorviaduct kan overwinnen. Mooi slot ook, zij het dat ik er op deze woensdagmiddag waarop de oostenwinterwind mijn vingers blauw blaast geen beweging in kan krijgen. Ik wrik en morrel, zucht diep, doe alsof ik onbevangen opnieuw begin en krijg nog steeds nergens beweging in. Waarop kleinzoon Liam het saucijzenbroodje dat ik altijd voor hem meeneem even opzij legt en zich bezorgd over de rand van de bakfiets buigt.

'Gaat het, opa?'

Niet dus, maar als wijze oude man die alles al eens heeft meegemaakt, houd ik de moed er in. Tot ik in toenemende twijfels over diezelfde wijsheid besluit dat ik in zo'n simpel, vers aangeschaft kettingslot domweg geen beweging weet te krijgen. Als hulp in bange dagen en rots in de branding, lig ik tussen wat natte bladeren op mijn knieën voor een metalen boog met AXA erop, die zich grijnzend vastbijt in het al even onwrikbare hek van de school. Met ooit het patent op een uitweg uit elk probleem, bel ik mijn dochter met de mededeling dat ik het gewoonweg even niet meer weet. Waarop zij kordaat aan het organiseren slaat en een uurtje later de bakfiets, bevrijd door twee echte mannen die zij in de deuropening van een nabijgelegen scooterwinkel op de kop wist te tikken, met een sierlijke zwaai het tuinhekje van haar huis instuurt.

Daar had ik ondertussen de honneurs waargenomen. Met als resultaat kleindochter Sophie (0,5) die het 'droompapje' uit het pak met voeding in poedervorm sneller dan ik het kon bereiden weer uit haar mond liet lopen, om daarna mijn ontoereikende zorg met een overvloed aan tranen wereldkundig te maken. Waarop kleindochter Elin (2,5) besloot haar vingers in de gemeen toehappende spleet te steken tussen het kozijn en de kamerdeur die kleinzoon Liam (4) net op dat moment dicht deed. Voorzichtig, zoals afgesproken, maar toch resoluut genoeg voor een gillende afknelling.

Waarop we eigenlijk alle vier besloten dat er op deze wereld maar één redding is voor alle problemen die een mens kan bedenken: mama. Die even later, met een overwinningsblos op haar wangen, de voortuin binnenfietst.

Kennis

Kleinzoon Liam is vier jaar oud en zo rond een metertje hoog, maar op een vakantie-uitstapje naar het huis van opa en oma legt hij aan mij uit hoe de wereld in elkaar steekt. Bijvoorbeeld dat de chocolate chip koek die ik bij de Broodzaak op het station voor hem koop weliswaar erg lekker is, maar ook een beetje heftig, wat volgens zijn analyse vast te maken heeft met de hoeveelheid suiker die erin is verwerkt. Zoet is lekker maar niet zo best voor je, vat hij het nog even bondig voor me samen.

Gearriveerd op station Delft vraagt hij geroutineerd hoe het nu zit met dat probleem van de draaideuren die, aangewakkerd door treinen die door de nieuw aangelegde tunnel stuiven, zo hard ronddraaiden dat ProRail ze maar helemaal heeft verwijderd. Nadat we alle waaroms nogmaals zijn langsgelopen, schudt hij zijn hoofd over zo'n apert onbevredigende oplossing.

Ook bij ons thuis peilt hij welwillend, maar met de ondertoon van 'gelukkig hebben jullie mij nog', de parate kennis en praktische vaardigheden van opa en oma. Zoals de klep van de vaatwasser die op een kier staat. 'Gevaarlijk opa. Daar kunnen bacteriën in komen.' De bril die ik telkens kwijt ben, moet ik gewoon bij mijn kleren leggen. Hij wijst wel even een plekje aan. En wanneer hij in drie potloodstreken een tekening produceert, laat hij me stapje voor stapje zelf ontdekken ('Wat zie je dan, opa?') dat het een blij hoofd voorstelt, terwijl dat toch eigenlijk helder genoeg zou moeten zijn.

Op de weg terug kijkt hij nog eens naar de ontbrekende draaideuren die als uitgevallen kiezen de glazen gevel van het Delftse station ontsieren en komt ook daarvoor zowaar met een oplossing.

'Ze moeten beneden een deur maken en die dichtdoen als de trein langskomt.'

Maar terwijl ik nog serieus overweeg om de falende luchtdrukkenaars van ProRail hierover te benaderen, raakt Liam al rondstrooiend met inzichten en oplossingen opeens aan de twijfelgrens van zijn kennis. Middenin in het OV-chippootje staat hij er even voor stil en draait zich naar me om.

'Hoe weten mensen eigenlijk dingen, opa?', vraagt hij met de stille ondertoon van onzekerheid in zijn stem.

Gelukkig weet hij na wat staren uit het treinraam opeens de oplossing. De krant! Daar staat alles in. Zichtbaar opgelucht over zijn eigen ontdekking, ziet hij wel een volgende hobbel. Maar ik hoor aan zijn stem dat hij die blijmoedig inschat als van het praktische soort waar opa's nou eindelijk voor in beeld komen: 'Hoe kom je aan geld om de krant te kopen?'

Kapper

Kleinzoon Jonas (2) heeft er echt zin in. Sterker: het is één van de belangrijkste redenen waarom hij mij al 's morgens tijdens zijn ontbijt met het beeldscherm van zijn vaders iPad voor zijn bord vanuit Oslo via Skype wil spreken. Hij gaat die dag naar de kapper. Na de crèche, maar wat hem betreft liever nu meteen. De crèche is volgens hem vandaag gesloten, terwijl de kapper juist open is, dus geen reden om de grote gebeurtenis nog langer uit te stellen. Het is voor hem de eerste keer van zijn leven, maar dat zijn zoveel dingen dus die opmerking laat ik maar varen. Ik bedenk ook hoe gehecht ik ben geraakt aan zijn hoofd vol krullen die je voelen wilt en hoop maar dat de kapper de schaar met voorbehoud hanteert.

Die zorgen blijken volstrekt onnodig, want als die middag Jonas eenmaal bij de kapper in de stoel zit, zie ik op de foto die mijn zoon daarvan *real live* stuurt dat het knipspeelveld door hemzelf tot een minimum is ingeperkt. Zijn aanvankelijke enthousiasme voor de ingreep is volledig omgeslagen. Met in verdedigingsstand opgetrokken schouderjes en een diepe frons boven ronduit vervaarlijke Noormannenogen zet hij alles paraat om de kapper op de schreden van zijn vernietigingsmissie te laten terugkeren. Zijn klantendialoog bestaat volgens het verslagje van mijn zoon uitsluitend uit het telkens met nadruk herhalen van één woord: 'Ikke'. Noors voor 'niet'. Ook na afloop van de onder zijn dwingende afkeuring sterk ingekorte kappersbehandeling, is zijn commentaar beknopt: 'Kapper niet leuk'.

Aan de andere kant van de digitale communicatie, puzzel ik ondertussen op het fenomeen. Terughalen van die eerste herinneringen aan zo'n flitsende schaar langs je oren verzandt in het gesloten boek dat, onbegrijpelijk maar waar, die eerste levensjaren later zijn. Van niet lang daarna weet ik het nog wel. Het uitzicht vanaf de hoge kinderknipstoel op het raspende mes over de verweerde nekken van de mannelijke medeklanten, onderuit op zo'n stoel met leren zitting die de kapper na elke klant met een verchromde hendel omkiepte. Vanwege haren en billenwarmte, bedacht ik pas heel veel later. Voor mij waren die grote mannen die bladerend in *De Lach* op hun beurt zaten te wachten zo nodig nog angstaanjager dan de kapper zelf die zonder enige invloed van mijn kant met snijdende schaargeluiden en grommende tondeuse het bevel 'lekker kort' van mijn moeder uitvoerde, langs mijn hoofd en via de spiegel druk pratend met de bladerende mannen langs de kant.

Als peuter zal het er in zo'n kappersstoel, hoe opgeleukt inmiddels ook, nog wel erger uit zien. Dus Jonas, vertél, vraag ik de dag erna, opnieuw via Skype uitgesteld voor een bord vol boterhammen. Hoe was het bij die kapper? Even kijkt hij me vanonder zijn getemde krullen met een vragende blik aan. Kapper? Dan schudt hij even kort zijn hoofd als op de ochtend na een slechte nacht. Weg ermee. Inmiddels heeft hij tijdens het winkelen met zijn papa een glimmende kinderfiets in een etalage zien staan en er is nu in zijn hoofd nog maar plek voor één vraag: wannéér gaan we die hálen?

Troosten

Kleindochter Sophie is net over de vijf maanden oud en laat zich niet eenvoudig troosten door iemand anders dan haar moeder. En dat ben ik niet. Dus probeer ik zo het een en ander wanneer ze aan mijn zorgen is toevertrouwd en mama echt zoooo weer terugkomt. Een kleurige rammelaar bijvoorbeeld, met een ring eraan om in te bijten en een spiegeltje om in te kijken. Dat doet ze ook allebei. Heel even. Dan is er nog een interessant ritselboekje waarvan ze de bladzijden vol vlinders en lieveheersbeestjes met verbijsterende babykracht tussen haar kleine vingertjes verknispert. Ook voor even. Dus rest mij eigenlijk alleen nog wat heen en weer drentelen terwijl zij door een gordijn van tranen over mijn schouder de kamer rondblijkt, op zoek naar de moeder van verlossing. Of het ultieme geheime wapen: mijn horloge. De glimmende wijzerplaat waarop de rode secondewijzer met kleine schokjes zijn ronde maakt en het gerammel van de metalen band vindt ze zo mooi dat ze het hele ding het liefst zou willen opeten. Dat probeert ze dus ook. Even.

Wanneer ook dan de tranen het pleit weer winnen, roept grote broer Liam (4) vanachter een spelletje op zijn moeders iPhone dat een slokje vaak wel helpt. Het gelijk van een ervaren observator van het borstvoedingshuishouden, waar ik met mijn knisperboekjes en Zwitsers glimhorloge weinig tegenover kan stellen. Dat ziet Liam blijkbaar ook, want bij de volgende pitstop van zijn digitale racecircuit legt hij het telefoontje opzij, laat zich van de bank glijden en gaat vlak voor zijn kleine babyzusje staan. Zijn neus raakt zowat het kleine dopje op haar gezicht. Met zijn wijsvinger duwt hij daar even op en zegt: 'Piep!'

Onmiddellijk rest van Sophie's tranenvloed alleen maar een schijnbaar vergeten eenling bovenop haar linkerwang en breekt met een kraaiend geluid haar lach door. Wijd open mond, en handjes die het ritme van plezier aangeven en vragen om meer van dit leuks. Dat krijgt ze, met nog luider gekraai tot gevolg.

'Jongen', zeg ik bewonderend. 'Hoe dóe je dat?'

Bij wijze van antwoord haalt Liam alleen maar lichtjes zijn schouders op.

'Ze vindt me gewoon fantastisch', zegt hij dan met een vertederde glimlach naar zijn kleine zus. 'Hè, Sophietje?'

Vermaak

Het valt soms niet mee om als kind je weg te vinden in de aanbodlawine van visueel vermaak, bedoeld om het leven leuk en leerzaam te maken. Engszins wanhopig veegt kleindochter Elin (2) met routineuze gebaren op mijn telefoon door het overdonderende assortiment van Netflix en Youtube, megaproducten van beeld die door haar grote broer op basis van hun looks simpelweg zijn gecategoriseerd als 'de zwarte' en 'de witte'.

'Ik wil een filmpje zien over puppy's', zucht Elin als uitleg bij haar vergeefse bladerwerk.

Daar hebben we dat vergrootglasje voor, denk ik iets te simpel, want alle lollig en vertederend bedoelde jonge hondjes die zich na mijn zoekopdracht aandienen zijn gewoon helemaal niet wat zij bedoelt.

'Kén je dan een filmpje met puppy's?', vraag ik, omdat meer van hetzelfde vaak de oplossing blijkt te zijn.

'Nee', zucht ze, 'maar ik wil het zo graag...'

Wanneer ik zoekend naar een uitweg uit dit dilemma in de kast op zoek ga naar haar boekjes van Woezel en Pip in de hoop dat die voor vandaag puppy genoeg zijn, dwarrelt er in de felle bundel voorjaarszon die opeens dwars in de kamer staat een fanfare van stofjes als miniprismaatjes in de lucht. De aanblik doet Elin de zoektocht naar digitale schermpret acuut vergeten.

'Kijk dan, opa', zegt ze en steekt haar handjes uit naar die kleine dansertjes van licht. Dan kijkt ze mij samenzweerderig aan, maakt een grijpende beweging in de bundel voorjaarszon en rent naar haar speelkeukentje waar ze een hoogst geheim en mooi beschilderd kistje heeft staan. Met een flinke tik, sluit ze het deksel. 'Opgesloten!', zegt ze tevreden.

Maar wanneer we even later dan toch maar op de bank de toeren van Woezel met een bal bekijken, zie ik haar blik telkens afdwalen naar de oplichtende stofdeeltjes die voor onze ogen vrolijk door blijven dansen en het doosje met hun vriendjes, hermetisch afgesloten in haar keukentje.

Dan neemt ze een besluit, rent naar haar houten aanrechtje, rommelt wat met het beschilderde kistje en komt dan met samengeknepen knuistjes terug naar het voorjaarslicht dat nog steeds als een toverstaf uit de hemel de kamer invalt. Daar doet ze haar handjes open, wappert er een beetje mee en zegt met een blij stemmetje: 'Vrij!'

Met kleine huppeltjes als begeleiding, volgt zij de verrichtingen van haar stofjes.

'Dat vinden ze fijn', knikt ze tevreden.

Ik kijk met haar mee en laat mijn telefoon vol filmpjes ondertussen zachtjes en hopelijk ongemerkt in mijn broekzak verdwijnen.

Mist

Volgens vrienden die nog erger in de war zijn dan ik, verschuift de AOW-grens in een zodanig tempo dat wij hem als verlate babyboomers nooit meer gaan inhalen. Maar dat is sinds enkele maanden aantoonbaar onzin gebleken want bevind ik me aan de uitbetalende kant van wat ik als de absolute materialisatie van sociaal gevoel beschouw. Ik krijg zomaar geld van de groep, zonder enige vraag gesteld of ik ooit wel iets voor diezelfde groep heb betekend of in de mij resterende toekomst nog van plan ben dat te doen. Het simpele feit dat ik hier in Nederland mijn dagen heb versleten, is voldoende voor een maandelijkse overboeking die met wat passen en meten voldoende moet zijn om zorgeloos en zonder ooit nog te hoeven werken verder te leven. Ik kan er oprecht tranen van in de ogen krijgen.

En dus besloten mijn vrouw en ik deze onderdompeling in het warme bad van het staatspensioen te vieren met een treinreis van het Noorse Bergen door het fjordenlandschap van zuidelijk Noorwegen naar de hoofdstad Oslo. Een volgens de verhalen spectaculaire reis, die daarom niet alleen bij ons al tijden lang op het verlanglijstje staat. Vroeg boeken dus, is het advies, en zorgen dat je aan de goede kant van de trein je stoel reserveert. Dat laatste schijnt het verschil te maken dus zes uur adembenemend uitzicht op scherp getekende toppen en lieflijk glooiende dalen of in opperste verveling met holle ogen kilometerslang naar blinde rotswanden staren. Dus val ik in de startvlag van de Norges Statsbaner om op de uitgekozen dag in juni aan de rechterkant van de Bergen Line twee stoelen aan het raam te reserveren. Dat lukt, voor de zeer aanvaardbare prijs van 1338 Noorse kronen, zo'n 140 euro, behalve dat ik pas na het afrekenen te zien krijg welke stoelen we hebben. Kijkend op de loden rotswand dus, als we al aan een raam zouden zitten. Terwijl de wanhoop over de ouderdomsmist in mijn hoofd in de vorm van zweetdruppels naar buiten prikt, chat ik met ene Susanne van de Noorse spoorwegen, (kijk, dat lukt dan weer wel), die mij vertelt dat ze geen zitplaatsen kan wijzigen maar wel de tickets annuleren. Ja, doe maar, beslis ik met de hete adem van al die medegegadigden in mijn nek. En nee, die optie om stoelen te kiezen heb ik niet gezien. Good luck next time, tikt Susanne.

Dat heb ik en tot mijn grote tevredenheid zie ik deze keer wél het knopje 'change seating' gewoon meteen bij stap één van de boeking bijna levensgroot op mijn scherm staan. Ráts, meteen de allerbeste stoelen voor ieders neus weggekaapt, goede kant, goede rijrichting en aan een panoramisch groot raam. Met aanzienlijk toegenomen zelfvertrouwen print ik de e-tickets uit én sla het PDF-bestand op omdat ik meestal gaandeweg de slimme bergplaats van zo'n printje weer vergeet. Pas op dat moment zie ik de datum bovenaan het reisschema: 07 jun 2018. De dag dat we naar Bergen vliegen om daar de trein te nemen. De volgende dag.

Susanne is er niet meer. Hi, tikt nu ene Sarah in het chatvenstertje van de spoorwegen. How can I help you?

Jarig

Ik ben jarig en min of meer volgens traditie stuurt mijn dochter me 's morgens via Whatsapp een filmpje waarop kleinzoon Liam (4) en zijn zusje Elin (2) onder regie van hun moeder me zingend feliciteren. Tenminste, Elin kijkt met stralende ogen recht in de camera en zingt met opgewonden ademhuppeltjes ertussendoor dat ik nog lang zal leven in de gloria. Liam hangt met zijn nu al soms echt zo slungelig lange lijf op de achtergrond half op en half naast een eetkamerstoel. Meezingen doet hij niet, daarvoor lijkt er ergens buiten in de verte iets veel te boeiends aan de hand. Pas wanneer zijn zusje een sprongetje maakt en met twee armpjes in de lucht hieperdepiep roept, komt hij grijnzend in beeld om het lievemaisjestaferaal op te luisteren met een luid geschreeuwd hoera!

Ook wanneer ik de volgende ochtend bij ze ben en nogmaals *real live* de felicitaties in ontvangst neem, vindt Liam het spelletje waar hij op zijn telefoon mee bezig is vele malen belangrijker dan al die aandacht voor zo'n jarige opa. Denk ik en wat mij betreft terecht.

Een uurtje later loop ik met hem en Elin in de supermarkt om melk en kaas te halen. Liam wijst ons trots de weg tussen de schappen van de Plus Markt die ze volgens mij elke nacht stiekem anders neerzetten. Voor hem geen probleem, al loopt hij op een gegeven moment wel mompelend en zoekend voor ons uit. 'Hmmm', hoor ik hem, terwijl hij een volgend pad inkijkt. 'Ik zoek nog iets...' Om uiteindelijk stil te houden bij de afdeling tijdschriften, kruiswoordpuzzels en kleurboekjes. Ik denk dat het hem om dat laatste gaat en vraag of hij er eentje wil. Bij wijze van antwoord blijft hij peinzend rondkijken en wijst dan uiteindelijk op een Donald Duck die wat moedeloos in het stalen Plus-rek leunt. 'Is dat een stripboek?', vraagt hij aan mij, met een klank vol bewondering bij dat laatste woord. 'Ja, zoiets...', aarzel ik en vraag dan of hij hem graag wil.

Dat wil hij, dus lopen we even later met een Donald Duck voor hem en een paaskaart met lichtblauwe en zachtroze konijntjes voor zijn zusje als hun jachttrofeeën uit de grotemensenwereld weer terug naar huis. Denk ik, maar nog steeds kijk ik ergens overheen. Want we zijn de voordeur van zijn huis nog niet in, of Liam stuift naar binnen, vindt ergens waar zijn gedachten blijkbaar al lang waren een opzij gelegd cadeaupapiertje, wikkelt zo goed en zo kwaad als hem dat lukt zijn Donald Duck erin en brengt hem naar de gang waar ik voorovergebogen de schoenen van zijn zusje sta uit te wurmen. Zijn pakketje legt hij zonder verdere toelichting naast mijn voeten. Pas als hij de kamer weer inloopt, roept hij zijn bedoeling naar me.

'Omdat je jarig bent!'

Ziek

De griep slaat ook onder onze kleinkinderen zonder scrupules toe, dus rukken opa en oma uit naar verschillende windstreken om zorgende ouders te ontlasten en kotsende kinderen over hun bolletje te aaien. Hoezo de vrijheid van een pensionado? Net zo'n fabeltje als die onbezorgde kinderjaren, blijkt ook nu weer als kleinzoon Liam (4) me met lood in zijn oogleden en koortsblosjes op zijn wangen uitlegt dat hij elk half uur een slokje moet drinken. 'Anders droog ik uit...'

'Het komt goed, jongen', zeg ik tegen hem terwijl ik wat purol op zijn lippen smeer met een ritueel gebaar dat ik nog van mijn eigen opa ken en dat vooral is bedoeld om zijn zorgen voor even over te nemen.

Dus geef ik hem telkens keurig op tijd wat kleine slokjes water onder stil geprevelde wensgedachtes dat het even binnen mag blijven. Tussendoor tuimelt hij zo te zien in een stortkoker van slaap en dromen, zijn haren met zweet op zijn voorhoofd geplakt en ogen die af en toe wijd open gaan zonder mij of iets anders waar te nemen. Ik doe mijn best de gedachten aan 'wat als' te vervangen door gewoon zorgen voor een schone pyjama en omspoelen van de noodemmer, paraat naast zijn bedje op de bank.

Kleine zus Elin (2) neemt ondertussen de gelegenheid te baat om de auto's van haar grote broer net als ze van hem kent keurig op een rij aan de rand van het vloerkleed te parkeren. Eén daarvan heeft blijkbaar zo'n irritant audiochippie onder zijn motorkap want telkens als ze daarmee oprijdt, gilt een volwaardige ambulancekreet door de ziekenkamer.

'Zet die maar even uit', zeg ik tegen haar en wijs op haar grote broer, daar onder zijn dekbed en ver van deze wereld.

Maar dat laatste heb ik mis.

'Kan niet', klinkt het van tussen twee moeizaam bewegende lippen zonder vocht. 'Heeft geen knopje.'

'Och jongen, ga maar lekker slapen', zeg ik. Tegen beter weten in.

Beter

Er zijn diverse manieren om ziek te zijn, of beter te worden moet ik eigenlijk zeggen. Kleinzoon Liam (4) neemt bijvoorbeeld keurig zijn verplichte slokjes drinken en maakt zich zelfs nog zorgen om zijn zusje Elin (2) die zo om de halve dag opgewekt verklaart dat ze beter is en weer wil eten om vervolgens een half uur later hangend boven de noodemmer het tegendeel te bewijzen. Maar zelfs dan weigert ze toe te geven aan de status van ziek. 'Je wordt sneller beter als je gaat liggen', zucht haar grote broer vanaf zijn deel van de ziekenbank in de huiskamer. Maar ze blijft net zo lang rechtop in de kussens zitten, tot ze met achteroverhangend hoofd en opengezakte mond door de slaap wordt ingehaald. Vanuit Oslo stuurt mijn zoon ondertussen een filmpje van kleinzoon Jonas (2) die, ook al ziek, met gloeiende wangen en bijna dichtvallende ogen een liedje zingt. Onverstaanbaar, niet alleen omdat het Turks is maar vooral omdat het meer prevelen dan zingen is, rond en rond, zoals mompelende monniken hun mantra's van vertroosting naar de hemel sturen.

En dan ik zelf. Virussen leven niet, zegt de biologie, maar in mijn ogen zijn het kwaadaardige monstertjes met een brede grijns op hun kop, vooral als ze uiteindelijk ook mij bereiken. Ze gooien een handvol scheermesjes in mijn keel, schroeven de luchtaanvoer met keilbouten dicht, richten in mijn hoofd een plaatwerkerij in en gaan dan handenwrijvend zitten wachten hoe lang ik dit vol hou. Zonder te gaan liggen natuurlijk, wie opgeeft is verloren. Wanneer, net als bij mijn kleindochter, de werkelijkheid me inhaalt, lig ik me tussen droombeelden als klamme lappen vooral te verbazen over de zinloosheid van deze vertoning. Je slaapt zowat twee keer zoveel uren als normaal, je zet een familieverpakking Tempo-zakdoekjes (Nieuw! Nog beter!) over van Albert Heijn naar de vuilnisman, je houdt uur na uur stand, starend uit het raam zonder één samenhangende gedachte eraan over te houden, met als eindresultaat van al deze plengoffers: helemaal niks. Terug naar waar je was, in het beste geval.

Een dag later zijn de ingrediënten hetzelfde, maar heeft mijn hoofd er een ander verhaal mee gecomponeerd. Hoe mooi het leven toch is. Je bent ziek, aangevallen door toch wel erg levend overkomende monstertjes die je lichaam zijn binnengedrongen. En vervolgens hoef je simpel gezegd niets te doen. Beetje slapen, beetje voor je uit staren, af en toe je neus snuiten, en let op, opeens ben je weer beter! Zomaar. Met die gedachte val ik in slaap. Ik droom dat ik in een rommelige winkel spullen optil en door schappen en kasten rommel. Op zoek naar een notitieboekje en een stukje potlood. Om dit op te schrijven. Beter.

Regen

Het is de dag dat ik mijn kleinzoon Liam (4) van school haal en thuis aflever wanneer al vanaf vroeg in de ochtend het lijngrafiekje van de Buienradar een ononderbroken blauwe regenkolom laat zien. Die appies vergissen zich wel eens, zoals mijn vrouw die liever naar de lucht kijkt mij altijd terecht voorhoudt. Maar gek genoeg toch vooral in de zin van 'Tot 14.00 uur is het droog!' terwijl buiten je raam die belofte aantoonbaar wordt gebroken. Dus sjoer ik mijn regenbroek aan, rits mijn jack tot boven aan toe dicht, maak alle uitgangen met de klittenbandsluitingen zo klein mogelijk, en begin met Liam aan de tocht van school naar huis. Hij voorin de bakfiets, ik op het tijdens zijn schooluren gestaag voorgedrenkte zadel. Wat toen ik vanaf het station aan kwam lopen nog een onschuldig buitje leek, blijkt tijdens het fietsen serieuze regen te zijn zodat ik er pas als het koude water vanaf mijn regenbroek mijn schoenen binnenkruipt achter kom dat ik mijn regenhoesjes er beter omheen had kunnen doen dan in mijn tas laten zitten. Ondertussen doen passerende automobilisten vanachter beslagen ramen ongetwijfeld hun best de plassen langs de fietsstrook waar wij rijden te ontwijken. Maar helaas.

Terwijl ik mijn capuchon nog wat dieper over mijn ogen trek, zie ik Liam voorin de bakfiets stil en aandachtig door de plastic raampjes naar buiten kijken. Eventjes dan, want ik heb al mijn aandacht nodig om auto's te ontwijken van ophaalpapa's en -mama's die midden op de fietsstrook portieren openwerpen om schoolkinderen te laten instappen zonder zelf hun droge holletje te hoeven verlaten. Waarschijnlijk heeft Liam dus al een paar keer geroepen, als het me pas opvalt en ik vanachter het plastic 'Opa!' hoor. Zijn toon is niet dringend, maar wel met de duidelijke klank van groot belang. Zodra ik ergens een lege parkeerhaven zie, stuur ik daarom de bakfiets aan de kant en rits ik aan zijn kant het regenraam een stukje open.

'Wat is er, jongen?'

In plaats van naar mij, kijkt hij nog steeds naar de bui die als een mantel om zijn plastic koepeltje hangt.

'Regen is doorzichtig', zegt hij dan, zonder zijn blik er van los te maken.

Ik kijk met hem mee naar het licht dat door het verzachtende filter van de druppels schijnt.

'Je hebt helemaal gelijk', zeg ik.

Het voelt een stuk lichter, wanneer ik daarna verder fiets.

Aanrijding

Het gebeurt best wel vaak. Als door de hand van god voortgedreven, zien we een onafgebroken rij mensen uit de toegangsdeuren van het station tegenover ons stromen en zich vervolgens verdringen op de tramhalte voor onze deur. Zoveel, dat de eerstvolgende tram die arriveert telkens opnieuw, als een reiger die zich verkijkt op de maat van een vis, zijn klapdeuren rond her en der uitstekende ledematen moet zien te sluiten. Reden, zouden we met enige moeite via de omroepinstallatie van het station tegenover ons kunnen horen maar lezen we op de NS-app: aanrijding met een persoon. Blijkbaar is er op het traject bij onze woonplaats een bij uitstek geschikte locatie voor dat type aanrijdingen. Of het gebeurt door het hele land met zo'n frequentie. Dat zou dan nog meer te denken geven dan het nu al doet.

Mijn moeder had het er ook een doodenkele keer wel eens over. Uit het leven stappen. Me dunkt, ze voldeed aan alle voorwaarden voor wat zo vaak wordt aangeduid als 'voltooid leven'. Een term die wat mij betreft iets teveel doet denken aan het leven als aangenomen werk. Klaar, ik stap maar eens op. Haar klus was hoe dan ook geklaard en haar dagen gingen heen met, zoals ze dat zelf zei, 'bedenken wat ik allemaal ben vergeten en nog weet ik het niet'. Evengoed was de dood op bestelling voor haar geen onderwerp van gesprek, wat mij eerlijk gezegd een constructievere levenshouding lijkt dan worstelen met de vraag of het leven voltooid is of, zijn spiegelbeeld, de wereld dagelijks inpeperen dat jouw klus nog lang niet af is. Wie de vraag laat waaien, heeft het antwoord gevonden.

Als we het er dan bij hoge uitzondering over hadden, was haar conclusie overtuigend in zijn eenvoud: 'het is toch een hele stap hoor, jongen'. Een stap die je, en ook daar viel weinig tussen te wurmen, 'maar één keer kunt nemen'. Ik hoop dan altijd maar dat die persoon daar langs het spoor dat ook heeft bedacht. Of anders in elk geval iemand die nu als een opgedrongen in memoriam zijn treinaansluiting mist.

Inspectie

Zo'n grootschalig bouwproject als wij tegenover ons huis al enige jaren hebben, kent natuurlijk vele toezichthouders en controleurs. We herkennen ze meestal al van verre aan hun kordate stappen, maar vooral aan de stand van de schouders en het hoofd: geïnteresseerd maar terughoudend. Ik herken het dan ook onmiddellijk als kleinzoon Liam (4) op zijn vrije paasdag bij ons op bezoek komt en samen met mij door het nieuwe station loopt, op weg naar ons huis daar recht tegenover. Vragende blik omhoog bij duidelijke lekkagesporen rond het glazen dak dat het trappenhuis bekroont. De trap er recht onder gaat hij dus ook zeker niet op, we nemen de roltrap. Maar ook daar aarzelt hij nog voor we er op staan.

'Luister dan, opa. Er is een raar geluid.'

Nu had ik een vader die automonteurs tot de rand van gewelddadigheden kon brengen door het signaleren van rammeltjes en pingeltjes ver buiten de actieradius van het gewone menselijk oor, met gevolg dat alleen wij kinderen bevend op de achterbank overbleven om zijn gelijk te bevestigen. Ook de vroegste aankondiging van technisch falen, listig verborgen in quasi geruststellend motorgebrom, ontdek ik sindsdien. En Liam heeft gelijk. Ergens tussen het schoepende gemaal van de roltrap zit een klein fel tikje dat er niet thuishoort. We weten genoeg. We nemen de lift.

Eenmaal boven en buiten, bekijkt hij met kritische hmmm-geluiden de hekken rond de glasplaten die daar beneden lekkages veroorzaken. Mijn uitleg dat de bouwers de lekken zoeken en rustig willen werken, wuift hij met een klein handje terug naar de fabelen.

'Dan zetten ze er geen hekken omheen.'

Ik vrees dat hij gelijk heeft en met een grote boog om de glazen platen heen lopen we samen naar de stukken nog kale bouwgrond naast het nieuwe station. Ernaast een impressie in glamour focus van het gebouw dat er moet verrijzen, in groot formaat op hoge aluminium stelten. Liam bestudeert de afbeelding als een Thora-geleerde zijn boekenrollen: peinzend, knikkend en stil. Alsof hij de beelden in zijn hoofd voorzichtig mee wil kunnen nemen naar de zandvlakte ernaast. Daar is eigenlijk nog niets te zien. Een verloren hoogwerker hangt scheef tegen een zandhellinkje. Twee rijplaten zijn met een nonchalant gebaar aan de kant gemikt.

Het maakt niet uit. We kijken er vol aandacht naar, hand in hand.

'Wil je me hier áltijd mee naar toe nemen, opa?', vraagt Liam dan.

'Natuurlijk, jongen.'

'Ook als het klaar is?'

'Natuurlijk.'

Hij knikt. 'Dan kan ik het even zien.'

Afdaling

Hans Sibbel noemt het in zijn nieuwste voorstelling 'de schoonheid van de afdaling'. Helemaal goed. Het ging over ouder worden. De tijd waarin je weet waar je aan toe bent. De tijd waarin je de droom van een groots en meeslepend bestaan ongegeneerd achter je kunt laten. Dit is het dan en als het nog iets wordt, is het minder.

Klinkt vreselijk, maar ik ervaar het als een bevrijding. Het woord vergaderen heb ik uit mijn boekje geschrapt, het begrip spitsuur ken ik alleen nog van mijn wekelijkse opadag. Ik hoef niet, zoals ik nogal wat leeftijdsgenoten zie doen, aan mezelf of de wereld te bewijzen dat ik nog meetel door de gesel van het werkzame leven vrijwillig in te ruilen voor het juk van de reis- en vermaakindustrie.

Ik doe 's morgens mijn boodschappen en kijk naar de duiven die zich verdringen rond de bestelbus van de bakker, hun manna uit de hemel. Ik kijk naar de jongen bij Albert Heijn die de 35%-stickers (Weggooiën is zonde!) plakt, waar ik maar achteraan hoef te lopen om ook die dag weer van mijn staatsgegarandeerd basisinkomen uitstekend te kunnen eten. Ik kijk naar twee stoere bouwmannen die zwijgend familieverpakkingen frisdrank afrekenen en ermee op klossende werkschoenen naar hun klus ergens in de buurt vertrekken. Ik kijk naar haastige schoolkinderen die half fietsend de winkel binnenstuiven, een croissantje uit het schap grissen en wiebelend van ongeduld bij de kassa staan om af te rekenen. Ik ben inmiddels oud genoeg om te weten dat huizenprijzen ook altijd wel weer een keer gaan dalen, spaarrentes niet eeuwig rond nul blijven zweven, de meest gure winters plaatsmaken voor strelend zacht voorjaarsweer en de stad er 's morgens als ik mijn boodschappen doe vredig bij ligt, wat er de nacht ervoor ook is gebeurd.

De periode ná alle ambitie, passie en prestaties is ondergewaardeerd, vindt Hans Sibbel. Ik tik mijn stukkie en ben het met hem eens.

Schoenen

We waren op bezoek bij vrienden die in Parijs wonen, in een buurt waar de rafelranden van de samenleving het straatbeeld vormen en de gearriveerde, over het algemeen witte, mensen veruit in de minderheid zijn. Althans buiten. In hun enclaves, verstopt achter zware deuren met ijzerbeslag en zoemende beveiligingsloten (*Attention à toujours fermer la porte!*), hebben ze het alleenrecht. Exorbitante vierkantemeterprijzen houden de statige appartementsgebouwen met hun karakteristieke ijzeren balkonnetjes en de conciërge spiedend achter een raampje in de hal, voorbehouden aan de groep die op straat verdwijnt in wat nog het meest wegheeft van een geëxplodeerde handelsdrift. Telefoonwinkels, reisbureautjes, piramidebouwsels van groenten en fruit, ronddraaiende kippen in manshoge grilkasten, uitstallingen tot ver op de stoep van tassen en koffers, kappers die vooral haar toevoegen en allerlei vage sluikehandel die zich niet van een winkel of etalage bedient maar van aanbiedingen, nog net verstaanbaar gesisst vanuit groepjes zwarte mannen die als waterkevers door de menigte schaatsen. Hun tegenpolen zijn de eveneens zwarte prostituees, die juist met vertraagde pas over de stoepen lopen in makkelijk navolgbare kwadranten waarbij ze op de hoeken telkens even peinzend stilhouden, als om te proeven of de honing van hun lijf al een vlieg heeft weten te vangen. Alles is er handel. Zelfs een grote kist vol schoenen zonder evenbeeld (*chaussures solitaires*), trekt serieuze aandacht van voorbijgangers.

Wanneer door al ons eigen geslenter door de stad de schoenen van mijn vrouw het plotseling begeven, zoeken wij ons heil niet bij die kist maar in wat volgens de aanbevelingen uit 'Parijs' van de ANWB de grootste vlooiemarkt van de wereld is, even verderop in onze eigen wijk. Daar wordt de hegemonie van de handel, als mensheid onze reddingsboei en valkuil tegelijk, pas goed duidelijk. Een markt zo groot als een zichzelf respecterend provincieplaatsje in ons eigen land, volgetast met alle objecten uit de chique wereld die hier achter zware deuren is weggeborgen. Meubilair dat ooit achter zulke zelfde toegangspoorten heeft gestaan, weer glanzend opgepoetst of juist met opzet verouderd, alles wat nodig is om opnieuw te verleiden. En vooral de uiterlijke kenmerken van wat nu je status in het leven moet bevestigen: horloges van Carlier, Versace en Rolex, tassen van Louis Vuiton, parfums van Dior en Chanel, sportkleding van Nike en Hugo Boss. We slenteren er in toenemende verbazing langs en zoeken ondertussen naar een goede vervanging voor de schoenen van mijn vrouw waarvan de zool elk moment zijn verbintenis met de overige onderdelen dreigt op te geven. Loopschoenen genoeg, gelukkig, aangeboden door allervriendelijkste jongens die niet alleen een paar woorden Nederlands spreken maar ook direct in donkere containeropslagruimtes duiken om de juiste maat te vinden terwijl mijn vrouw ondertussen op een in aller haast aangesleept krukje, netjes stofvrij gemaakt, het resultaat mag afwachten. Kom daar maar eens om in de glans van de grandes boulevards. De maat is er en de schoenen zitten zo perfect dat we het voornemen om af te dingen maar laten varen en mijn vrouw voor vijftig euro in een paar fijne sportschoenen de markt verder rondstapt.

Beetje prijzig, dachten we later nog wel. Maar ach, ze waren vriendelijk. Pas terug in Nederland zien we de ware omvang van de ontluchtingsoperatie die deze jongens toepassen op de prijsballon van de

grote merken als we de vers aangeschafte sportschoenen van Asics op internet voor 187 euro zien staan. In de aanbieding! We besluiten dat we te oud zijn om dit te hoeven te snappen.

Tramhalte

Duurzaam, klimaatbestendig, innovatief. De plaatselijke pers trok een flink bakje adjectieven open om een fenomeen te beschrijven dat bij voorbijgangers, en ook bij mij als overbuurman, voornamelijk vragende blikken opleverde. De tramhalte tegenover onze voordeur is sinds kort niet gewoon een schuilhok van plexiglas opgesierd met de dringende oproep een reis, telefoon, BH of kaartje voor een musical (laatste week!) te kopen. Het is een soort huiskamertje geworden. De doorzichtige achterwand is in twee lagen uitgevoerd. Tussen de twee wanden is tot ongeveer kniehoogte aarde gestort met daarin een rijtje gezellige plantjes. Boven de plantjes is een vernuftige constructie gemaakt van plastic buizen, plexiglas schaaltes en gekleurde molentjes. Als uitleg staat er op de plek waar vorige week nog een dame in ondergoed zwoel voor zich uit staarde, een poster van het Hoogheemraadschap van Delfland met de opmerking dat door regen alles weer gaat bloeien. Onmiskennbaar waar, maar het verband met de ombouw van onze tramhalte tot mini-tuincentrum ontging mij en zo aan de lichaamstaal van veel wachtende reizigers te zien was ik niet de enige.

Gelukkig kwamen enkele dagen na de inrichting twee knutselmannen in een busje van het hoogheemraadschap aanrijden. De aarde bleek het plexiglas kapot te drukken en als beheerder van veendijken en primaire zeeweringen kun je dat natuurlijk niet op je laten zitten. Dus werd alles met bouten verstevigd en kon ik terecht met mijn vraag: wat is het? Een wateropvang, bleek. Regenwater vanuit de goot, via pijpjes, schaaltes en de twee gekleurde molentjes in de bak met planten, zodra die weer terug op zijn plek stond tenminste. En als het zou regenen, maar helaas gebeurde dat de weken na de herinrichting overdag nauwelijks, zodat trampassagiers nog steeds in lichte verbijstering rond de halte liepen of, altijd slim, de plantjes, bakjes en molentjes simpelweg negeerden. Tot van de week opnieuw een busje van het hoogheemraadschap kwam aanrijden, na langdurig beraad en diepgaand overleg stel ik me zo voor, nu met een mevrouw erin die aan de slag ging met rollen printuitdraai, een flacon Glassex en een dot keukenpapier. Lekker even de ramen lappen, dacht ik nog. Maar ze bleek het ultieme advies voor de haltebezoekers te hebben aangebracht: 'Kom even terug als het regent!', stond in pronte plakletters op het plexiglas nadat ze was vertrokken.

Duurzaam, klimaatbestendig en innovatief, ik weet het niet. Volgens mij is het gewoon een tramhalte met wat plantjes in een plexiglas bak. Maar wel een met een ontroerend lieve kijk op de OV-mens.

Beestjes

Ik ben met mijn kleindochter Elin (2) in het park bij de grote zandbak. De voorjaarszon schijnt door de fris uitgekomen bladeren aan de grote eikenbomen rond de speelplek. Even verderop ligt een groepje eenden met de snavel in zichzelf gekeerd te soezen in het gras. Ik zit op de betonnen rand van de zandbak, Elin staat naast me op diezelfde rand en kijkt met grote, verschrikte ogen naar het zand, waar nog wat heuvels en dalen van eerdere speelacties te zien zijn. Maar dat niet alleen.

'Ik zie beestjes', zegt ze met een beetje afgeknepen stemmetje.

Ik kijk met haar mee en kan met moeite één enkele vlieg onderscheiden, die neerdaalt op een zandheuveltje maar dan vlug zijn biezen pakt als zijn landingsbaantje begint te schuiven.

'Het is maar één klein vliegje', probeer ik haar angsten weg te poetsen. Met het tegenovergestelde resultaat, want zij ziet er nu juist heel veel en overal. Kruiwend, vliegend, struikelend door het zand waar ze zo graag in speelt. Ik heb mijn bril niet op en zie misschien daardoor ongeveer wat er op haar lievelingsspeelplek gebeurt.

'Vind je ze eng?', vraag ik.

Ze knikt alleen maar.

'Heel eng', komt er dan dunnetjes uit, terwijl ze nog een stukje verder naar achteren schuift op de betonnen rand. Weg van dat zand.

'Weet je misschien ook een oplossing?', vraag ik.

'Nee', zegt ze, heel zeker van haar beperkte macht. 'Wil jij ze wegwapperen?', vraagt ze.

Ze doet ook even met haar armen en handen voor wat ze bedoelt. Ik doe mijn best, maar ze schudt al snel van nee. Ik zie nergens meer een vliegje, maar zij weet genoeg.

'Dit lukt niet', zegt ze.

We weten allebei even niet zo goed hoe dit verder moet en lopen samen een rondje langs de zandbak, veilig aan de goede kant van de betonnen rand. Even verderop liggen wat takjes, afkomstig van een van de bomen die zich over de speelplek buigen. Elin loopt erheen, raapt ze op en brengt ze dan naar de rand van de zandbak waar ik op haar sta te wachten. Met een zwaai, en een giechellachje van de spanning, gooit ze als ze weer bij mij is de takjes over de rand en in het zand.

'Dat is hun huisje', besluit ze. 'Ga daar maar wonen, beestjes!'

Terwijl haar bezweringsformule nog nauwelijks tot verhuisacties kan hebben geleid, klimt ze al op de rand van de zandbak. Daar maakt ze een huppeltje, van blijdschap denk ik over haar prima oplossing.

'Spring!', roept ze.

En dat doet ze. In het zand, bij de beestjes. Ieder op zijn plek.

Groeien

Kleinzoon Liam (4) wil alles weten over groeien. Waarom zijn oude bomen groot en jonge boompjes klein, om maar eens één van zijn vele waaromvragen te noemen. Na een bakfietstochtje door een wereld vol vraagtekens en antwoorden, wil hij vervolgens dringend fruit eten want dat, heeft hij begrepen, is gezond eten en van gezond eten groeien niet alleen bomen maar ook mensen. Daarna zitten we samen met zijn babyzusje Sophie (0) op de bank. Hij trekt gekke bekken, Sophie stikt als resultaat bijna in haar eigen pret om die gekke grote broer die, terwijl hij haar neusje-neusje probeert te leren, opeens weer met een nieuwe vraag zit.

'Waarom hebben we eigenlijk een baby?'

Terwijl ik nog aan het rondtasten ben naar een bevredigend antwoord, heeft hij een klein handje van zijn zusje in zijn eigen hand gelegd en wil hij dringend weten waaróm die van hem zoveel groter is dan die van haar. Ik probeer het nogmaals langs de lijnen van eten, groeien, ouder en groter worden en leg ter illustratie zijn hand in de mijne.

'Zie je? Groter. Omdat ik langer leef dan jij en meer ben gegroeid.'

'Maar ik ga nog verder groeien', stapt hij monter voort op zijn pad van waarom en aha.

'Klopt', zeg ik. 'En als ik zo naar jouw handen kijk, worden die denk ik over een tijdje groter dan die van mij.'

Terwijl hij daarop met een tevreden glimlach kijkt hoe zijn hand in de mijne ligt, neemt hij met een aanloopje de sprong naar een nieuwe combinatie van wat hij met zijn vele vragen aan kennis bij elkaar heeft gesprokkeld.

'Misschien', zegt hij... 'Misschien ben jij dan al dood!'

Hij meldt het niet bezorgd of aangedaan, maar eerder op de toon van iemand die het ook niet kan helpen dat er met de wetten van de logica nu eenmaal niet gesjoemeld kan worden.

'Dat kan', zeg ik.

We hebben het al eerder niet alleen over oude maar ook over dode bomen gehad toen we langs een omgevallen exemplaar in het park fietsten. Goed bedacht dus, denk ik bij mezelf. Bij hem zijn vragen en hun antwoorden echter geen cirkel die op een gegeven moment tevreden sluit, maar meer een oneindig uitdijend organisme van verworven inzichten die zich in alle richtingen voortplanten in nieuwe kwesties die om een oplossing smeken. En dus...

'Opa?'

'Ja, jongen.'

'Waaróm gaan mensen eigenlijk dood?'

Motorrijden

Er zijn tijden geweest dat ik serieus overwoog om motoragent of motorkoerier te worden. En dan niet als zesjarige die dromend over superman zichzelf langs gods wegen zag zoeven, maar als middelbare man die dromend over superman zichzelf langs gods wegen zag zoeven. Tussen droom en daad stond in mijn geval een ingrijpende navigatiehandicap, waardoor ik zelfs in gebouwen van enige omvang al gps-afhankelijk ben, laat staan in het vrije veld van wegen en straten die volgens mij elke nacht stiekem in andere bochten worden gelegd.

Evengoed heb ik mijn staat van motorkilometers wel ruimschoots binnen, tot mijn liefde voor de twee wielen bleef maar ik besloot dat het tempo er wel uit mocht. Zelf trappen dus en anders de trein nemen. De motor gebruikte ik alleen nog maar om eens per week mijn moeder te bezoeken. Tot zij stierf en mijn BMW R1100 GS tot stilstand kwam in de parkeergarage. De dealer waar ik in de loop van de jaren een indrukwekkende rij motorfietsen, helmen, laarzen en pakken had gekocht, bood een opkoopbedrag waar hij zelf ook een tikje ongemakkelijk van werd, maar ik deed het toch.

Mijn spullen liet ik in de kast. Je weet tenslotte maar nooit. Tot ik het in een soort overgeleverde neiging tot voorjaars schoonmaak opeens wel wist. Of eigenlijk is het erger. Ik maak me daar ook wel eens zorgen over. Ik besluit uitdrukkelijk iets te doen of niet te doen. En vervolgens zie ik mezelf precies het tegenovergestelde uitvoeren. Mijn linkerhersen helft besluit dat het zo voldoende wijn bij het eten is, mijn rechterhand schenkt ondertussen doodbedaard het volgende glas in. In dit geval zaten mijn beide handen tekstjes voor Marktplaats te tikken en poseerde ik in vol motorornaat voor de illustratie, terwijl volgens mij beide hersenhelften uitdrukkelijk hadden besloten dat er ruimte genoeg is in mijn kast en een definitief afscheid nergens voor nodig is.

Als compromis tussen wijs besluit en onverdroten actie heb ik aanvankelijk flink hoge prijzen bij de advertentie gezet, zodat de kans groot is dat alles netjes blijft hangen. Tot ik mezelf nog geen dag later opnieuw zag inloggen op mijn marktplaatsaccount om de prijzen aan te passen. Naar beneden dus. Ondertussen rondgoogelend naar alternatieve verkoopmogelijkheden. eBay, Facebook, whatever. Verkópen!

Problemen

Kleinzoon Liam (4) is tijdens zijn voorjaarsvakantie een dagje op bezoek en opeens valt me op hoe, vooral buiten zijn bekende eigen omgeving, de observaties over elkaar heen door zijn hoofdje buitelen. En de conclusies. Zoals onze keuken, die moet nodig opgeknapt.

‘Zet je bril maar even op, opa.’

Het prullenbakje, hij demonstreert het nog maar eens voor de duidelijkheid en ik wist het natuurlijk al lang: wat soepeltjes de aanrecht moet binnenglijden heeft nu bijna twee handen hulp nodig om in beweging te komen. Versleten, heb ik hem bij een vorig bezoek uitgelegd en met twee opgeheven handjes houdt hij me mijn eigen wijsheid onder de neus. De tegeltjes met artistiek bedoelde zonnebloemen kunnen wat hem betreft eigenlijk ook niet meer. Ze zijn gewoon niet leuk. En een raam, opa. Inderdaad, dat hebben we niet. Wel licht, demonstreer ik. Maar hij heeft een beter idee.

‘Je moet de keuken mooi laten maken.’

Dan kan meteen de voorraadkast groter, kwestie van een muurtje een stukje opschuiven. Hij tekent op de grond met de handgebaren van een voortvarende aannemer zijn idee van een grotere opslagruimte. Als ik dan in de supermarkt iets lekkers zie... Hij laat me zelf het nut van zijn plan bedenken. Dat ik er tevreden mee ben zoals het is, legt geen gewicht in zijn schaal. En ook niet dat het me teveel geld kost.

‘Thuis hebben ze de keuken ook mooi gemaakt en die gaven geld terug aan papa en mama! Bel maar even. Het nummer is één nul en dan vraag je de werkmannen of ze willen komen.’

Mijn vrijheidsgraden slinken tijdens het adviesgesprekje in rap tempo, dus enigszins tot mijn opluchting zijn er meer problemen. Zoals met de wereld. Een dagje eerder heeft hij bij een natuurles in Blijdorp geleerd dat het klimaat er niet best voorstaat en zijn zorgen over woestijnen die zullen oprukken zijn groot. Hij vertelt over kuilen scheppen in zo'n denkbeeldige woestijn om water te vinden voor de mensen en laat me het speldje van een groen schepje zien dat hij daarmee tijdens de les heeft verdiend.

‘Goed gedaan, jongen’, probeer ik de last die de grote mensen op zijn kleine schouderjes hebben achtergelaten iets te verlichten.

Helemaal lukt dat niet, vooral als hij er met veel doorvragen achter komt dat de hogesnelheidstreinen die we even daarvoor in het station zagen staan, niet naar Zweden rijden. Want hoe moet het dan als zijn papa voor zijn werk naar Zweden moet.

‘Het vliegtuig?’, opper ik.

‘Maar die maken de lucht vuil, opa!’, zucht hij.

Tot hij ook hier opeens een eigen openstaand deurtje ziet. Weg van het weten, terug naar de vragen. Hij tuurt vanuit ons opengeschoven serreraam eens rond in de stralende lucht van een prachtige lentedag. Dan kijkt mij aan en tilt zijn armen op, met een gebaar van nou ja.

‘Bestaat het eigenlijk wel, opa? Lucht vuil maken?’

Eindexamen

Het overkomt me nu al een kleine vijftig jaar met enige regelmaat. De eindexamendroom, al is angst voor de guillotine misschien een betere omschrijving. Dit keer was slagen of zakken niet eens aan de orde, want ik kende het hele vak niet waar ik die dag de eindopgave voor moest maken die mij de vrijgeleide naar de grote wereld zou bezorgen. Het onderwerp was mij totaal onbekend, ik had er nooit boeken van gezien en ik was niet één keer in een leslokaal of bij een docent geweest die het onderwees. Nou is dat in deze droom niet zo heel verrassend, meestal wordt mijn ondergang op de grote test voorafgegaan door drukbevolkte schoolgangen waar ik nog geen begin van een routeplan in kan ontdekken en niet één van mijn klasgenoten in de menigte herken om me aan vast te klampen.

Omdat ik dit keer ook de school zelf niet meer weet te vinden, zit ik in een auto, op de achterbank naast mijn vader. Aan het stuur zit mijn oudste broer. Ze brengen me. Beiden zijn dood, dus ik schrik even wakker en bedenk dan dat er niets aan de hand is. Het diploma is al achtenveertig jaar binnen en sinds die tijd heeft nog nooit iemand ernaar gevraagd. Ondertussen rijdt mijn broer gewoon verder. In het voorbijgaan schampt hij in de te nauwe straatjes gevels, tuinheggen en geparkeerde auto's. Ik lijk de enige die het opmerkt. Ik probeer ze uit te leggen dat het hem niet gaat worden, dit examen, omdat ik zelfs niet weet wat het vak is. Mijn broer luistert niet en pakt met een zuchtend krasgeluid van de gepijnigde auto nog even een bakstenen muurtje aan mijn kant mee. Mijn vader haalt alleen zijn schouders op. Hij hoort me niet, het boeit niet, hij gaat me in elk geval niet helpen.

Het loopt niet echt af. Of het moet zijn dat ik wakker wordt met het nog zeker enkele dagen aanhoudende gevoel dat ik hopeloos tekortschiet. Af en toe log ik even in op mijn bankrekening en bekijk ik de geruststellende bijschrijving van de Sociale Verzekeringsbank inzake AOW. Dat helpt.

Geld

Meestal zit ik zachtjes neuriënd op mijn opabankje, tevreden met het staatsgefinancierde leven. Maar er zijn ook van die dagen dat ik rondtast in een maatschappelijk labyrint van steeds nauwere steegjes, in elkaar gevlochten zonder uitweg naar licht en lucht. Of nachten eigenlijk vooral.

Mijn kinderen zijn zo'n vijftien jaar jonger en ik dus ook. We zijn een weekend naar Londen, een reis die ik me eigenlijk niet kan veroorloven maar het is zo'n moment in mijn leven van ik doe het gewoon. Reis geboekt, hotel geregeld, allemaal prima tot ik eenmaal daar ontdek dat verblijven met drie permanent hongerige kinderen in een peperdure miljoenenstad mijn bestedingskracht ver te boven gaat. Verplaatsen gaat nog, lopen kost tenslotte niets, maar uitgeput ergens in de horeca neerstrijken slaat gapende kraters in mijn huishoudbegroting van de maand die nog moet beginnen. Alleen de McDonalds komt vaag in de buurt van wat ik op overmoedige momenten als kostenprognose in mijn hoofd heb toegelaten. En we moeten eten tenslotte. Dus laad ik onder een knipogende gele M een groot blad vol met goed vullend vet eten en kingsize colabekers, reken een toch tamelijk respectabel bedrag voor wat snackbareten af en loop met mijn buit naar het tafeltje dat de kinderen ondertussen hebben geclaimd voor ons avondmaal. Ondertussen maak ik berekeningen in mijn hoofd hoe vaak ik me zelfs deze maaltijd de komende dagen kan permitteren.

Dat had ik misschien beter niet kunnen doen, want wellicht daardoor mis ik het venijnige afstapje dat de architect van het patatpaleis op strategische afstand van onze tafel had bedacht. De vloedgolf van cola, vermengd met karton, servetjes en viermaal happy meal met extra frietjes en extra mayo landt precies op het gladgewreven kunststof om vandaar vrijwel ongeremd door te glijden naar onze jassen en truien die liggen bij te komen van de Londense druilregen. Het nutteloos geworden dienblad maakt een rondedansje op de vloer. Ik zit er naast.

Een droom, alla. Maar dat is het niet. Het is een herinnering, jaren later terug op mijn bordje geschoven als droom waar ik zwetend uit ontwaak. Zo eenvoudig is geen geld meer verdienen blijkbaar toch ook weer niet.

Keurig

Het is een uur of tien 's avonds. Het stationsplein net aan de andere kant van onze huiskamer *with a view* is verlaten. Een bus van Connexion spreidt in de lichtcirkel van een lantaarnpaal zijn deuren uitnodigend open, maar er is niemand om op het gebaar in te gaan. Aan de andere kant van het plein komt een ambulance aanrijden. Geen haast, zo te zien. Voor de vorm veegt het blauwe licht af en toe met een trage zwaai over het asfalt, meer om de status van het voertuig te bevestigen lijkt het dan uit urgentie van de zorgtaak. Terwijl de verplegers aan twee kanten om de auto heenlopen om de achterdeuren te openen, komt vanuit het station iemand naar ze toe. Ik zie ze praten en wijzen, binnen is blijkbaar iets aan de hand. Nog steeds weinig gealarmeerd, schuiven de twee hulpverleners een brancard uit de auto en laten er met een routineus gebaar het onderstel onderuit klikken. De fluorescerende strepen op hun werkkleding lichten zilver op in het licht van de stationshal. Samen met de man die blijkbaar heeft gebeld, lopen ze naar binnen, brancard tussen hen in. Hun stap is ontspannen, wat waarschijnlijk de reden is dat de paar mensen die er rondlopen weinig aandacht aan de kleine processie besteden. Bij een bank waar ik vanuit mijn huiskamer maar gedeeltelijk zicht op heb, parkeren de verplegers hun brancard. Aan de andere kant van de leuning die mijn beeld blokkeert, ligt blijkbaar iemand, want ik zie ze vooroverbuigen, gebaren en praten. Wat ze daar aantreffen, vergroot op geen enkele manier de snelheid van hun gebaren. Integendeel. Eén van de verplegers gaat er nu zelf ook bij zitten. Ik zie hem met zijn handen door zijn haren krabbelen als iemand die zich afvraagt of het niet eens tijd wordt voor een ander beroep. Zijn collega maakt ondertussen de brancard in orde. Blinkend wit laken onderop. Nog zo'n laken er overheen. Kussentje erbij en een warm dekentje om het af te ronden. Blijkbaar is er dus toch wel iets aan de hand.

En inderdaad, want wanneer de boel is opgemaakt, zie ik een wat oudere man met lange slierten grijs haar om zijn hoofd van de bank overeind komen en naar de brancard toe schuifelen. Daar aangekomen, blijft hij aarzelend staan. Zijn hoofd is gebogen, zijn handen glijden onderzoekend over de deken, als een kritische klant die eerst de kwaliteit wil beoordelen. Dan zie ik hem het bovenlaken met deken en al terugslaan. Met zijn handen maakt hij lange, strijkende gebaren over het onderlaken, als om een venijnig plooiertje dat aan de aandacht was ontsnapt weer netjes glad te krijgen. Blijkbaar tevreden met het resultaat, pakt hij vervolgens het witte kussentje en schudt dat met de motoriek van een moeder met een koortsig kind eens lekker fris op. Met een bemoedigend klopje, legt hij het terug op de brancard. Dan pakt hij het bovenlaken met de deken, trekt ook deze netjes strak en slaat met een toegewijde beweging een ruime punt uitnodigend opzij. Even leunt hij tegen de zijkant van de brancard, als om op adem te komen. Dan stapt hij, met een zwaai van zijn been, schoen en al, in zijn zelf zo keurig verzorgde bed. En laat zich kalmpjes naar de ambulance rijden. Zijn blik kan ik niet zien. Zijn armen wel. Die liggen in een vredig gebaar gevouwen over zijn borst.

Oefenen

Kleindochter Elin (2) gebruikt de hele lengte van de huiskamer en de keuken die daar achter ligt om in één lang parcours een soort rensprong te maken. Telkens een paar passen met snelle beentjes hardlopen en dan daartussendoor na een korte aarzeling een kikkerachtige hup waarbij ze zich met twee benen afzet om een stukje verder te landen. Ze hijgt er van. Ook als ze bij mij in de keuken is gearriveerd en me uitlegt wat haar gedachtes zijn.

'Ik kan nog niet hinkelen', zegt ze terwijl ze zoekt naar adem. 'Dus ik moet oefenen.'

Veel tijd voor conversatie heeft ze daarom niet, nog tijdens het praten maakt ze op één been een snelle draai en begint met grote kikkersprongen en kleine sprintpasjes aan de lange weg terug.

Wanneer ze op haar volgende trainingsronde weer mijn richting uitkomt, zie ik dat het grote ambitievuur een tikje getemperd is. Niet verwonderlijk, want ze bezorgt zichzelf volgens mij een knap lastige opgave, waar nu de scherpe randjes wat vanaf lijken. Wanneer ze me met wat kleinere sprongetjes en rustigere renpasjes opnieuw bereikt heeft, kijkt ze ook opgeluchter dan daarnet.

'Ik kan wel zó hinkelen', constateert ze met haar handje laconiek in de lucht. 'Rennend!'

Ze doet het nog een stukje voor en ja, waarom niet. Dat vindt ze blijkbaar zelf ook. En er is meer.

'Ik kan ook al bij het aanrecht', vertelt ze op een toon van hier staat wel iemand. Met een kleine demonstratie poetst ze vervolgens elke twijfel, mocht ik die hebben, bij mij weg.

'En!', zegt ze terwijl ze even goed in mijn blikveld komt staan, 'ik kan ook zelf de dop van de melk doen. Gewoon, zo en zo.' Met haar handjes doet ze eerst even de snelle draaibeweging en dan het in triomf optillen na van een imaginaire schroefdop. Ze lacht er tevreden bij.

'Meid, toch!', zeg ik.

Waarop ze een beetje samenzweerderig naar me toe komt en over haar schouder naar de kamer wijst waar haar babyzusje Sophie met haar houten bijtring het eetblad van haar kinderstoel op sterkte test.

'Sophie...', zegt ze, 'die kan nog niet eens zelf melk drínken.'

Even haalt ze haar schoudertjes op, dan draait ze zich rustig om en loopt met ontspannen pas de kamer weer in. Einde oefening.

Beelden

Ik ben in een gebouw met veel gladgewreven marmer. Lichtgrijs op de vloer. Zo'n rode kleur die volgens mij terracotta heet op de muren. Alles even glanzend, als onder een dikke laag vernis. Een streng gebouw. De hal van een station of een bankgebouw, ik weet het niet. Ik loop. Tenminste, ik zet stappen maar ik merk dat het beeld niet verandert. Ik kom niet vooruit, concludeer ik. Tegelijkertijd overvalt me, als een zandzak in mijn knieholtes, een dodelijke vermoeidheid. Ik voel mezelf al bijna in een diepe slaap wegzakken en realiseer me dat ik nodig naar mijn bed moet. Ik doe dus opnieuw een poging om vooruit te komen, maar het beeld blijft hetzelfde en begint nu langzaam te kantelen. Of ik kantel, dat kan ook.

Verderop in de hal zie ik twee mensen lopen. Ze komen mijn kant op. Zonder geluid en een beetje mistig, maar toch. Ik steek mijn armen naar ze uit en roep 'help me'. Ik zeg de woorden, maar hoor tegelijkertijd dat het geluid strandt tussen in sterven bevroren lippen. Mijn vrouw die naast me in bed ligt hoort het blijkbaar evengoed, want ze pakt mijn rechterarm vast en aait erover.

Volgens mij ben ik nooit eerder doodgegaan. Dus blijf ik in bed achter met de vraag waar ik in hemelsnaam deze beelden vandaan haal. Behalve natuurlijk dat gebouwen van ongenaakbaar glanzend marmer nooit mijn favoriete hangplek zijn geweest.

Vakantie

Van de week zag ik een uitzending van VPRO-Tegenlicht over reizen als een uit de hand gelopen hobby, in elk geval voor een fors deel van de wereldbevolking. De strekking was de schade van al dat rijden en vliegen aan het milieu, maar ik moest vooral denken aan het leed van teveel mensen op dezelfde plek. En aan de grote vraag: waarom?

Mijn opa en oma reisden niet. Gewoon niet. Ja, eens per half jaar naar hun kinderen die naar Brabant waren geëmigreerd. Een tocht waarvan de implicaties maanden vooraf werden gewikt en gewogen tijdens de zondagse familiegesprekken na de ochtendmis en achteraf uitvoerig herkauwd en gedestilleerd tot wijze lessen voor de toekomst. Zoals bij Abcoude de Utrechtse Straatweg nemen in plaats van door naar Hilversum. De tocht van Diemen naar Son en Breugel nam een goede dag. Snelwegen waren er niet en onderweg werd uitgebreid stilgehouden voor koffie, lunch en thee, alles geëquipeerd met thermoskannen, stoeltjes, een tafeltje en een vrolijk kleedje uit de achterbak van opa's Rover. Van der Valk bestond nog niet en zou anders gegarandeerd failliet zijn gegaan.

Mijn ouders gingen één keer per jaar met ons naar landgoed Waterland in Velsen, op pak hem beet een uurtje rijden vanaf ons huis. Een zomerse volksverhuizing in onze Volkswagen Kever, logistiek ondersteund met een afgedankte verkennerstent op een imperiaal, een achterbank opgehoogd met slaapzakken voor vijf kinderen en twee volwassenen en tussen de benen van mijn moeder een voorraadzak aardappelen en een pan gehaktballen in gestolde jus om de eerste avond met succes door te komen. We bleven een week, altijd op exact dezelfde plek, waar ik met mijn vader en grote broer elk jaar weer tevergeefs op fazanten jaagde met een zelfgemaakte pijl en boog.

Niet de hand van god en een vlamvend engelenzwaard verdreven ons uit deze Hof van Eden, maar, en misschien gaat Genesis daar eigenlijk ook over, verlangens in galop. Frankrijk, Italië, de Méditerranée zo blauw zo blauw, het Lago Maggiore, iedereen ging en wij moesten ook. Er kwam een aanhangertje achter de Kever en met regelmatig overkokende motor en aan rafels gereden V-snaar moest de hel van de périphérique overwonnen en de Brennerpas geslecht, om al te vaak te eindigen voor de slagboom van een camping die aanlokkelijk leek in de Kampeerkampioen maar in werkelijkheid een gesloten cordon stacaravans bleek, voorzien van een afwerend stuk karton met 'Campeggio completo' erop. Achterin de auto vielen er tegen die tijd alleen gaten in de ruzies wanneer mijn vader tijdens het rijden in blinde bestrafing achteruit haalde, één van de kleintjes in zijn luier had gepoept, of willekeurig wie van de kinderen de narigheid niet langer binnen kon houden en moest kotsen. Ik meestal.

Dat was nog maar het begin. Afgelopen zaterdag las ik een serieus artikel in de NRC over keuzestress bij het maken van vakantieplannen. Vroeger was alles simpel, toen ging iedereen gewoon naar Frankrijk, Spanje of Italië, meldde het verhaal. Nu bleken maar weinig mensen te ontsnappen aan wurgende dilemma's als met het hele gezin op houten vloten een wild kolkende rivier in noord-

Zweden bestormen of dan toch maar op de Malediven naar een all inclusive resort met klokje rond animatie voor de kids. Reisorganisaties schijnen zelfs mobiele consultants in dienst te hebben om de gestreste toerist in spe met behulp van een laptop vol bezienswaardigheden uit zijn lijden te verlossen.

Ik gok dat gewoon thuis blijven niet tot de opties van het hulpprogramma behoort.

Spugen

Kleinzoon Jonas (2 – nog net) heeft zichzelf iets nieuws geleerd en wanneer we voor het vieren van zijn derde verjaardag in zijn woonplaats Oslo zijn, laat hij het maar al te graag zien. Spugen. Liefst over de rand van zijn balkon, met alle kracht van zijn kleine schouderjes erachter voor maximaal effect. En het allerliefst als er net iemand onder loopt.

Zelfs hij begrijpt dat het eigenlijk niet kan, zie ik aan de manier waarop hij tijdens zijn demonstratie de reactie van de grote mensen vanuit zijn ooghoeken in de gaten houdt. Wat natuurlijk nog niet betekent dat hij het niet doet. Integendeel. Dus neem ik hem mee voor wat ik zie als een erg wijze oplossing. Een vijvertje in wat stadsgroen bij hem in de buurt. Mooi helder water in een natuurstenen bak met een blote Noorse meneer van graniet ernaast die peinzend in de verte staart.

Eerst zien we onze eigen twee hoofden, wanneer we hand in hand over het water buigen. Dan al snel het drijvende resultaat van onze gezamenlijke actie. Jonas vindt het prachtig en levert zijn bijdrage tot zijn mond nog nauwelijks nieuwe voorraad over heeft.

'Het mag, hè opa?', vraagt hij nog even voor de zekerheid, met het mooie zangerige uithaaltje aan het eind van de zin dat getuigt van de plek waar hij is geboren en inmiddels al bijna drie jaar getogen.

'Hier mag het', zeg ik, tevreden met mijn pedagogisch succesje.

Op de terugweg komen we langs een hoge stenen trap die naar een terras leidt dat half over de straat is gebouwd. En zoals vrijwel elke trap die hij onderweg tegenkomt, moet ook deze beklommen. De treden zijn voor hem kniehoog, maar hij heeft alleen oog voor waar hij heen wil en klimt zonder pauze tree na tree. Bovengekomen leunen we, een beetje nahijgend, over de rand van het terras. Onder ons lopen zijn stadgenoten, flanerend in de zomerzon die uitbundig schijnt. Ik denk dat ik nog teveel mijmer over mijn geslaagde opa-aanpak. Of misschien let ik meer op het frisse groen van de bomen daar beneden dan op wat er vlak naast me gebeurt. Het geluid miste ik daardoor. Het resultaat niet. Dat zeilt met een mooi boogje over de balustrade waar we overheen leunen en landt met een pets voor de voeten van een argeloze voorbijganger. Naast mij hoor ik een tevreden grinnikje.

'Poep!', zegt hij. Ook pas geleerd.

Vriend

Kleindochter Elin (2) zit ergens mee, ik zie het aan de manier waarop ze telkens vlak voor me komt staan en me vervolgens zonder tekst of toelichting recht in de ogen kijkt. Als een open uitnodiging voor een vraag, denk ik. Dus stel ik er een.

'Hoe is het met je, lieverd?'

'Ik heb een vriend', vertelt ze meteen na deze opening.

'Meid, wat leuk', zeg ik.

Ik had van mijn dochter al gehoord dat ze de dag ervoor vol trots van de peuterspeelzaal was thuisgekomen met de mededeling dat ze vrienden was geworden met een klasgenootje. Maar nu kijkt ze er bedrukt bij, draait op haar voeten voor me heen en weer en pulkt op een manier aan haar kleren die er op wijst dat haar verhaal nog niet verteld is.

'Is het een leuke vriend?', vraag ik.

Dan wordt ze pas ronduit verdrietig.

'Ik weet niet meer wie het is', zegt ze.

'Ach jee. Weet je de naam niet meer?'

'Nee. Wil je het voor me vragen?'

'Natuurlijk. Of mama kan het doen als ze je morgen brengt?'

'Ja, want ik heb er maar eentje.'

'Eén vriend bedoel je?'

'Ja. En Liam natuurlijk', meldt ze de vriendschap met haar grote broer enigszins terloops.

'En Sophie?', vraag ik.

Ze kijkt eens naar haar babyzusje die vlak bij onze voeten lichtwanhopige pogingen doet om op buik en knietjes in de gewenste richting vooruit te komen.

'Nee, die kan niet', zegt ze dan en haalt haar schouder tjes op. 'Sophie is een baby.'

'Ah. Ik snap het.'

Ze kijkt nog even peinzend voor zich uit, nog steeds op zoek naar die naam vermoed ik.

'Weet je het niet meer?', vraag ik.

'Nee', zegt ze verdrietig, 'en ik had die vriend net gemaakt.'

Vergeeten

Mijn buurman dementeert. Dat weet hij zelf ook, al vergeet hij telkens de term. Net als het woord Alzheimercafé, 'kom, hoe heet het', waar hij elke maand trouw naartoe gaat. Inderdaad, als hij het niet vergeet. Want het komt en gaat, de herinnering, de helderheid.

Gisteravond was er van beide duidelijk geen sprake. Hij stond aan mijn deur met zijn mobiele telefoon en een handvol snoertjes en opladers.

'Ik weet niet wat ik met die rommel aan moet', zuchtte hij terwijl hij met zijn armen een gebaar van grote nutteloosheid maakte. Over de apparatuur, maar misschien ook over zichzelf. Want, zoals hij het regelmatig uitdrukt als ik er naar vraag: 'Al die mensen', waarbij hij met een wijde armzwaai zowat de hele wereld betreft, 'al die mensen die weten van alles. Maar ik weet helemaal... nul!'

Mijn buurman is een zachtmoedige man, maar in zijn regelmatig terugkerende uitleg gooit hij dat laatste woord er telkens met alle kracht van zijn wanhoop en woede uit.

Ik loop met hem mee naar zijn huis. Een telefooncrisis als deze is eerder voorgekomen en op zijn tafel ligt een schriftje met de codes die ik nodig heb om de boel weer aan de gang te krijgen. Het is een notitieboekje vol krabbeltjes, cijferreeksen, pijlen en uitroeptekens. Een vlechtwerkje van zijn eigen verwarring en goedbedoelde hulp van buiten, dat hij met zo'n zelfde wanhoopsgebaar omhoog houdt als even eerder de handvol snoertjes. Evengoed kan ik er met wat bladerwerk de ontgrendelcode van de simkaart in vinden, zodat zijn telefoon in elk geval weer kleurige pictogrammen vertoont in plaats van een zwart scherm. En als aan een infuus van hedendaagse energie, knapt hij alleen van de aanblik al zienderogen op.

Dus kletsen we nog wat. Zoals over zijn dochter, waar hij de naam nu even van kwijt is. Maar geen probleem, want met een geroutineerd gebaar grijpt hij zijn telefoon van tafel waar ik net iets te laat van zie dat het scherm alweer in slaap is gesukkeld. Ik steek mijn hand al uit naar het schriftje vol ontsleutelhulp als ik zie hoe hij met een achteloos veeggebaar en zonder op zijn scherm te kijken de vier cijfers van zijn telefoontoegang intikt. Terwijl hij zelfverzekerd in zijn stoel achterover leunt, scrollt hij door zijn pictogrammenmenu, tikt op het adresboek en toont mij de naam van zijn dochter als resultaat. Met een brede glimlach. Kijk jongen, zo doen wij dat.

Telefoon

Het is vroeg op de dag en het is druk in de intercity naar Dordrecht. De coupé zit vol met overduidelijk gewoontereizigers. Wat buiten is, boeit al lang niet meer. Ogen staren naar laptop of telefoon, uit de meeste oren hangt een draadje. Een enkeling probeert de vertroosting van een warm bed terug te vinden in het blauwgrijze kunststof van de NS. Tot Rotterdam is elke plaats bezet en meer dan dat. Wanneer de trein daar binnenrijdt, komt zoals altijd op dit traject zeker de helft van de passagiers overeind. Waarschijnlijk reageren de meesten op voor een toevallige reiziger nauwelijks waarneembare signalen. Het geluid van de wielen die de snel vertakkende wirwar van rails bij CS naderen, een voorbijaanvullende glimp van het giraffenverblijf in Blijdorp. Laptops worden met een klik gesloten, tassen over schouders geslingerd. Niemand praat.

Ik lees ondertussen op het scherm van mijn telefoon verder in het boek waar ik de avond tevoren aan was begonnen. Zoals me de laatste tijd wel vaker overkomt, moet ik 's avonds starten met een nieuw boek bekopen met een herhalingsoefening de volgende morgen. Ik heb geen idee meer waar de vijftien pagina's die ik was gevorderd in hemelsnaam over gingen. Peinzend of ik me daar nu wel of geen zorgen over moet maken, kijk ik de coupé rond en zie op de stoel aan de andere kant van het gangpad een telefoon liggen. Groot model, zwart kunststof hoesje eromheen. Het duurt heel even, dan realiseer ik me dat beide stoelen leeg zijn en iemand dus bezig is de trein te verlaten terwijl zijn telefoon, voor de meeste mensen toch de database van hun leven, daar achterblijft met al zijn gegevens biometrisch of digitaal onbereikbaar voor de rest van de wereld. Ik kom overeind, pak de telefoon, steek hem in de lucht en roep luid door de coupé vol uitstappende reizigers dat iemand zijn telefoon heeft laten liggen. Niemand reageert. Ik roep het nog eens. Een vrouw van rond de dertig achteraan de rij in het middenpad kijkt om en gebaart naar me van helaas.

'Wilt u hem misschien mee naar buiten nemen?', vraag ik haar. 'Daar is hij in elk geval dichterbij de zoeker dan hier.'

Dat is nog maar de vraag natuurlijk, maar het klinkt aannemelijk en ze neemt de telefoon van me over en mee naar buiten het perron op.

Best tevreden met mijn adequate actie en kordate optreden, ga ik weer op mijn eigen stoel zitten. En dan gebeurt het. Ik kijk zoekend om me heen. En weet het even met een verlammeende zekerheid. Ik ben ernstig in de war heb zojuist mijn eigen telefoon aan een wildvreemde overhandigd met het verzoek er mee de trein te verlaten. Het duurt niet lang. Seconden denk ik. Dan weet ik weer dat het niet kan. Die telefoon was groot en zwart, de mijne is klein en wit. Bovendien zie ik hem nu ook gewoon in mijn hand, tussen duim en wijsvinger, klaar om verder te lezen. Maar lang genoeg voor een loden zelftwijfel die ik, als een lepel stroop op een wollen trui, die dag maar langzaam kwijtraak.

Smart

Tot gisteren had ik nooit van het fenomeen Google smart lock gehoord. Nooit gemist ook, maar mijn telefoon begon er zelf over. Terwijl ik het ding voor de zoveelste keer die dag ontgrendelde, mij overigens dringend aanbevolen door diezelfde telefoon, kwam het apparaat tussenbeide. Het was hem opgevallen dat ik wel erg vaak ontgrendelde, ja duuuuh!, en of ik geen gebruik wilde maken van 'vertrouwde locaties' waar hij dan altijd ontgrendeld zou blijven. Een soort benen op tafel en knoopje open achter de voordeur. Meestal ga ik niet in op uitnodigingen tot al te intieme banden met Google of Microsoft, maar dit klonk aantrekkelijk en bovendien, waarbij me natuurlijk een lichtje had moeten opgaan, kon ik volgens mijn telefoon altijd op mijn schreden terugkeren. Wat ik dus al snel wilde. Niet omdat ik achteraf toch liever mijn thuisadres voor mezelf wilde houden, maar omdat smart lock blijkbaar niet smart genoeg was om zijn werk naar behoren te doen. Ik moest mijn telefoon, centraal opgesteld op mijn 'vertrouwde locatie', nog steeds ontgrendelen. En waar ik dat tot heden altijd met een toegeeflijke swipe doe, stak nu de scherpe pin van ontevredenheid, daar door Google zelf geplant, tussen mijn wenkbrauwen.

De zoektocht door het menulabyrint begin ik momenteel al met lood in de vingers, verstrikt als ik kan raken in de kronkelpaden van de Android-bouwers en adviezen die leken als ik dan weer op het internet hebben gestort om onze gezamenlijke wanhoop uit te schreeuwen. Learn how to turn on location. Learn how to change location modes. Slalommend om onderweg mijn zorgvuldig opgebouwde gebruikersgemak niet weer hopeloos in de war te schoppen, ben ik eindelijk zo ver dat er rond het slotje op mijn homescreen een pulserend cirkeltje verschijnt. Zoals beloofd! Een diepe tevredenheid zakt over mijn inmiddels verkrampde schouders. Te vroeg, blijkt, want de hartslag van Google zelf mag dan levendig kloppend in beeld zijn, smart unlocken doet mijn telefoon nog steeds niet.

De nodige vertwijfeling later heb ik zowat de halve straat de status van vertrouwde locatie toegekend op de servers in Mountain View California en verschijnt bij mij op de gang ergens tussen douche en toilet binnen de magische ring van Google, verdomd als het niet waar is, een geópend slotje op mijn scherm. Vage veeg erover en hup, het menu in zijn volle glorie.

Met een zucht schuif ik aan op de bank, waar mijn vrouw ligt bij te komen van een middag wanhopig dwalen door de krochten van het internet op zoek naar de magic touch waarmee haar telefoonagenda dezelfde afspraken gaat vertonen als op het beeldscherm van haar laptop. Voorzichtig leggen we onze benen op tafel. De schermpjes van onze telefoons zoet in slaap. Voor nu.

Praten

Kleindochter Sophie heeft in de tien maanden van haar bestaan al zoveel geleerd. Lachen natuurlijk, zichzelf omdraaien, fruithapjes en broodkorsten eten, over de grond kruipen. En als ik haar zichzelf aan stoelpoten en mensenbenen overeind zie trekken om op rubberen beentjes trots rond te blikken, zal ze binnenkort lopen ook wel kunnen afvinken op haar *to do* lijst.

Haar stem krijgt ze ook steeds beter onder controle, demonstreert ze aan mij en haar grote broer Liam (5) wanneer we samen vertederd luisteren naar haar babygebrabbel op conversatietoon. Het klinkt goed, maar betekent nog niks.

'We zijn zó benieuwd naar haar eerste woordje', zegt Liam, terwijl hij zijn kleine zusje bemoedigend toelacht.

'Daa!', roept ze en petst zichzelf enthousiast op haar ronde dijbeentjes.

'Papa...', neemt Liam wat mogelijkheden door. 'Of mama...'

'Of Liam', zeg ik.

Meteen kijkt hij vereerd naar mij.

'Eigenlijk...', zegt hij dan, 'eigenlijk heeft ze al een keer gepraat.'

'Joh.'

Hij knikt en put verhalenmoed uit mijn reactie.

'Tegen mij,' zegt hij.

'Wat leuk', zeg ik.

Hij lacht, trots en geheimzinnig tegelijk.

'En wat zei ze dan?', vraag ik.

'Ze zei: "Hallo!'", zegt hij.

Dat laatste doet hij met een klein, hoog stemmetje. Zijn verwachting, vermoed ik, van hoe een babyzusje eindelijk haar grote broer op deze wereld begroet.

Heftig

Kleinzoon Liam (5) is tijdens zijn net begonnen grote vakantie een dagje bij opa en oma en heeft het er duidelijk naar zijn zin. Vanwege mijn bereidwilligheid ongetwijfeld om op afroep en onder zijn regie willekeurige rollen te spelen in scenario's vol uitslaande branden, kapotgeslagen motoren en neerstortende autobussen. En toen belde jij de brandweer en zei: 'Er is brand!'. Tringtring. Ja? Is er soms brand?

Ook ben ik de geduldige leerling van een met strenge blik voorgezeten les over hoe je in noodgevallen een vleesetende Tyrannosaurus Rex met eenentwintig blikkerende tanden in zijn opengesperde muil effectief onschadelijk maakt. Mijn suggestie van een dubbelloops jachtgeweer wordt wat ongeduldig weggewapperd.

'Door achter zijn oren te kietelen, opa!'

Ik had het niet kunnen bedenken en geef dit ook ruitertlijk toe.

Liam glimlacht tevreden en voegt steeds meer franje toe aan zijn waardering voor deze woonplaats voor één dag. De witte bolletjes die we samen bij de AH To Go op het station hebben gehaald, zijn de beste die hij ooit op de hele wereld heeft gehad. En tegen ons Delftse appelsap steekt de variant uit zijn woonplaats zo belabberd af dat hij hier eigenlijk niet meer weg wil.

Tot dat moment zich natuurlijk toch aankondigt en hij met een oplossing geheel naar eigen regie komt. Ze gaan daar namelijk een machine bouwen, weet hij, om net zulke lekkere appelsap te maken. Het procedé heeft hij al helemaal in zijn hoofd en is knap complex. Drie dagen moeten de flessen met appels erin rondjes draaien. Dan moet er een zak suiker bij van een formaat waar het diabetesfonds beslist Kamervragen over zal laten stellen. En dan moet het echte persen nog komen.

Naarmate dit scenario zich ook in zijn hoofd verder ontvouwt, wordt zijn blik dan ook allengs zorgelijker.

'Ik hoop maar dat het ze lukt', zucht hij. 'Want die bij ons...', en hij maakt met opgeheven armen een gebaar van ik kan het ook niet helpen, 'die is voor mij gewoon té heftig.'

Groot

Kleinzoon Jonas (3) is met zijn papa, mama en babybroertje over vanuit zijn woonplaats Oslo. Of, zoals hij het zelf zegt: lopenlopenlopen, met de bus en dan de trein en dan het vliegtuig en dan de trein en dan lopenlopenlopen. Naar een hotel in Rotterdam en vandaar is hij, helemaal alleen, een dagje spelen bij die oude mensen die hij toch voornamelijk kent van het beeldscherm van zijn vaders iPad. Evengoed stapt hij dapper tussen ons in van het station – lopenlopenlopen - naar ons huis, maar niet dan nadat hij eerst heeft geïnformeerd of we wel een tv hebben. En Netflix? En duplo-auto's? En Bliksem McQueen? Ai, nou ja. De rest gelukkig allemaal wel en als hij binnenkomt en de kisten vol speelgoed, deels nog van zijn eigen vader, ziet ontsnapt hem een oprecht 'Wow!'.

Waarop hij meteen aan het werk gaat. Ambulances in het gelid klaarzetten. Trucks met oplegger met een consequent herhaald achteruitrijpiepje kapotte auto's laten ophalen. Een helaas nog maar beperkt beschikbaar Shell servicestation in elkaar zetten. De hele autovoorraad voor zover nog rijdend voorzien van benzine, gaandeweg vervangen door water uit zijn eigen drinkbeker. Een vooral zelf, voorovergebogen als een elastieken mecanicien en begeleid door kleine hijggeluidjes, tamelijk willekeurige lego-onderdelen samenvoegen tot een torenhoog voertuig, voorzien van een dakterras geschikt om een helaas in brokken uiteengevallen lego-dinosaurus te vervoeren. 'Moet je niet wat eten, jongen?', vraag ik af en toe bezorgd. Waarop hij alleen maar zijn hoofd schudt. Voor kletsen is geen tijd. Wel voor de dringende vraag of er nog ergens wielen zijn.

Teruggaan naar zijn vader en moeder hoeft wat hem betreft niet zo nodig, maar als één van de trucks met oplegger een nachtje mee mag om bij hem te logeren, stappen we uiteindelijk toch maar samen naar het station. Eenmaal in de trein, begint het grote kletsen pas. Over zijn nieuwe bed, waar hij in alle richtingen in past. Over zijn vriendjes op de crèche in Oslo. Over zijn babybroertje die niet eens kan praten. Of 'proatè', zoals hij het in zijn charmante Noors accent zegt. En over mij. 'Jij bent opá', wijst hij nog maar eens op het lijf dan nu eindelijk tastbaar naast hem zit. Met bril... hij knikt bij mijn demonstratie met de leesbril die aan een koordje om mijn nek hangt. En zónder bril, een versie waar hij wat vertederd om moet lachen, misschien vanwege de onbekende aanblik in onze skype-contacten.

'En ik', wijst hij op zichzelf en introduceert zich keurig met voor- en achternaam. Dan kijkt hij me even aan en besluit tot zijn volgende confidentie.

'Ik ben een gróóóte jónge', zegt hij, vol zangerige klemtonen.

'Zeker!', zeg ik.

Vakantie

Eigenlijk mijden mijn vrouw en ik de grote vakantiedrukke. Als de pest is misschien een groot woord. Maar inderdaad, als de pest. Omdat zeer goede vrienden van ons dat niet doen en bovendien een vakantieplekje hebben dat we graag eens willen zien, reizen we op twee zwarte zaterdagen heen en terug naar de Provence. Alleen de aanduiding van het dagtype zou al voldoende moeten zijn om alternatieve gedachten te vormen. Wij doen dat met de vervoerskeuze: Thalys in plaats van vliegtuig of auto, zodat onze strubbelingen slechts bestaan uit wat slalomwerk door een legertje rollende hutkoffers op het perron in plaats van vastlopen in dichtgemetselde autowegen of securityrijen die zo'n beetje bij de eigen voordeur beginnen.

De andere redenen om in deze periode in je eigen prettig uitgestorven woonplaats te blijven, blijken lastiger te vermijden. Zoals een tot sauna-allures opgestookte temperatuur die het leven reduceert tot een gelaten gedrentel tussen schaduwplek en airco-auto. Of de aanwezigheid alom van grote aantallen mensen, vrijwel zonder uitzondering net als wij Nederlandse toeristen met de ziel onder hun arm en een van zweet doordrenkte zakdoek in hun nek. Bij het zwemmeer, waar diezelfde toeristen peinzend in het koude water staan of op de kant strategisch samenspannen om elkaar door middel van reserveerhanddoeken en hier-zit-ik-tuinstoelen de pas naar de schaarse schaduwplekken af te snijden. En natuurlijk op de wekelijkse streekmarkt waar we met zijn allen in de verzengende zon voortschuifelen langs bergjes kruiden, ter plekke gedroogde olijven en kleurige lappen, bekers en schalen die het lichte leven beloven dat in de hoeveelheid mensen en zonlicht van het hoogseizoen even dekking heeft gezocht.

Maar misschien ligt het gewoon aan mij, realiseer ik me als ik in de trein terug naar huis iemand aan mijn vrouw hoor vragen waar wij onze vakantie hebben *gevierd*. Ik weet niet of ik het erg moet vinden. Ik weet ook niet precies hoe het komt. Ouder worden. Veel gezien hebben. Pensioen. De toenemende drukte overal waar iets te zien is. Ik weet het niet. Maar ik bedenk dan opeens dat het concept 'vakantie' mij aan het ontglippen is. Ik staar ernaar als een kind uit het digitale tijdperk naar een inktpotje. Ik krijg er gelukkig wel iets voor terug. Een gevoel van intense tevredenheid als ik weer thuis ben. Maar misschien ging het daar altijd al over.

Weten

Kleinzoon Liam (5) is tijdens zijn schoolvakantie een dagje bij opa en oma en besteedt zijn tijd vooral aan uitleggen hoe de wereld in elkaar steekt. Met regelmatig één schouderdje iets opgetrokken en een naar ons uitgestoken handje erbij, zo van 'ik kan het ook niet helpen, maar zo zit het nou eenmaal'.

Zoals bij de conclusie dat er honderdduizendmiljoen ramen moeten bestaan op de wereld. Omdat hij onderweg in de trein van mij heeft gehoord dat er in zijn eigen stad en die van ons elk zo'n honderdduizend mensen wonen, becijferde hij zelf dat de hele wereld dan wel honderdduizend miljoen mensen moet bevatten. En die moeten allemaal naar buiten kunnen kijken, vandaar.

Ook weet hij dat bliksem elektriciteit is, dat hij soms moet hoesten omdat hij onvoldoende energie heeft en dat boeven heel slim zijn.

'Het zijn eigenlijk een soort uitvinders, maar dan gemeen', legt hij ons uit, weer met dat handje erbij. Er was er zelfs een keer eentje die van vuilnis schietdingen kon maken. Geleerd op de boevenschool. Maar die deed het omdat hij geen werk had en toen verveelde hij zich zo dat hij gemene dingen ging doen. Dat had hij natuurlijk eigenlijk aan de politie moeten vertellen. Maar ja, daar was hij te verlegen voor.

'Tot een slimme politieman het aan zijn gezicht zag en toen mocht hij kiezen of hij bestuurder van een auto of van een tram wilde worden.'

Ook over zijn favoriete onderwerp dinosauriërs, zijn de wetenswaardigheden die hij ons vertelt niet zomaar wat lukraak rondwarrelende feitjes, maar volledig afgeronde inzichten in de wereld van de Tyrannosaurus Rex en Velociraptor, door hem vriendschappelijk aangeduid met 'Raptor'. Hun dieet en daarmee samenhangend hoe gevaarlijk ze eigenlijk zijn. En hoe ze er als gevolg daarvan uitzien. Want wie blaadjes en bomen eet, ziet er vriendelijk groen uit. Maar dinosauriërs die tijgers eten, die zijn geel met zwart en hebben lichtgevende ogen.

'Hoe wéét je dat allemaal, jongen?', vraag ik.

Simpel: uit een boek. Er is namelijk een speciaal type dinosauriër, de fotodino. Die had in de tijd dat de soort nog leefde een camera op zijn staart waarmee hij plaatjes heeft gemaakt van de wereld van de dino's.

'En die plaatjes hebben ze in het boek geplakt. Daarom weten we nu alles over ze.'

Hij kijkt ons aan, twee schouderdjes iets omhoog nu en twee handen ter ondersteuning van zijn verhaal naar ons uitgestoken.

'Interessant, hè?', vraagt hij.

We kunnen niet anders dan bevestigend knikken.

Mens

Ik zit met kleindochter Elin (3) in de trein op de weg terug naar haar huis. Ze is een dagje helemaal alleen bij opa en oma geweest. Ze heeft het een keer eerder gedaan, maar evengoed merkte ik dat op dit paadje naar groot worden de angsten nog niet helemaal zijn beteugeld. Zo miste ze zodra we bij het vertrek haar voordeur achter ons dicht hadden getrokken haar grote broer al en bij het ronden van de hoek aan het einde van haar straat vroeg ze me dringend hoe we nou wisten welk huis van haar is als we later die dag terug zouden komen.

Maar eenmaal onderweg en bij ons thuis, groeide ze in haar rol van groot kind dat weet hoe je door het leven wandelt. Ze haalde wat weeffoutjes uit onze sortering tussen lego en duplo, bouwde en bestierde een kleurrijke duplo-dierentuin waarbij opa en oma om beurten moesten inspringen om auto's te besturen of de pandabeer te voeren, en propte vlak voor we weer opstapten na een eerdere weigering, te druk, alsnog twee boterhammen en twee bekers melk naar binnen. Klaar voor de terugreis.

Aan de manier waarop ze dan naast me zit, met een glimlachje dat telkens rond haar mond flikkert, merk ik hoe voldaan ze over haar prestaties is. De wereld in haar broekzak. Daar moeten anderen zichtbaar in delen want opeens kruipt ze op haar knietjes op de stoel en loert over haar stoelleuning naar iemand achter ons.

'Dag ander mens', roept ze in die richting. 'Ga jij ook naar huis?'

Ik had even eerder een wat stuurs ogende oudere dame langs zien lopen en achter ons plaatsnemen. Niet bereid in Elins vreugde te delen, zichtbaar.

'Hoehoe?', probeert ze de dame op andere gedachten te brengen. 'Ander mens?'

Ze wacht nog even af, met haar ogen strak op de mevrouw achter ons gericht. Dan haalt ze één schouder op, van 'nou ja', en draait zich om zodat ze weer naast me kan komen zitten. Maar dan bedenkt ze zich, kruipt terug op haar knietjes en blijft net over de rand van de stoelleuning zonder met haar ogen te knippen of iets te zeggen naar de dame kijken. Van die kant hoor ik nog steeds niets, alleen wat geknisper van iemand die een verpakking van het een of ander open maakt. Zelf heeft Elin net zo'n fijne *chocolate chip cookie* van de Broodzaak op, helaas halverwege op de grond gevallen maar met een geroutineerd 'kan het nog?' toch maar verder opgegeten.

'Pas jij maar goed op je koekjes', hoor ik haar met de stem van een door ervaring wijs geworden juf naar de mevrouw achter ons roepen.

Tevreden komt ze weer naast me zitten. Van de andere kant komt nog steeds geen reactie. Behalve een plotseling ingevallen stilte in plaats van geknisper.

Anders

'Eén keer ronddraaien en je kunt zelfs in je eigen huis de wc niet meer vinden.'

Degene die dat ooit tegen mij zei, bedoelde het als grapje. Maar helaas. Het meest basale houvast in de fysieke wereld ontbreekt me. Gebouwen staan niet op de plek waar ik ze verwacht en als ze er wel staan weet ik niet hoe ik er moet komen, behalve via een jaren durend inslijtproces van vaste routes tussen twee punten. En dan nog verhuist Albert Heijn van tijd tot tijd zonder overleg naar de andere kant van de straat. De verschrikte blik in de ogen van mensen die net hebben meegemaakt dat de aarde even toch niet zo stabiel was als ze altijd dachten, begrijp ik uitstekend. De verlamme vertwijfeling: waar ben ik, waar is mijn hoofd?

Het overkwam me bij een bezoek met kleinzoon Liam (5) aan het Maritiem Museum in Rotterdam. Gewoon bij station Blaak rechtdoor en je ziet het vanzelf. Nou geldt dat laatste eigenlijk nooit voor mij, maar dit keer lagen de oude vrachtschepen en laad- en losplatforms inderdaad keurig op hun plek op ons te wachten. Klaar voor het overrompelende enthousiasme van een jongen die alles wat mechanisch beweegt helemaal geweldig vindt.

'Kijk opa, een tandwiel!'

We dwaalden dus langs hijskranen op verroeste uiteinden rail, via wiebelende vlonders naar een platform als een reusachtige inktvis met armen die graan uit een scheepsruim zuigen en over stalen bruggetjes weer terug naar het hoofdgebouw met een speelplaats vol kisten, tonnen en zakken die allemaal nodig met lieren, steekwagens en karren in schepen moesten worden geladen.

'Opa, je staat in het water.'

Hij had natuurlijk gelijk.

Net als even later. Het moet iets geweest zijn met verschillende uitgangen die er allemaal hetzelfde uitzien. Of iemand had snel even het gebouw omgedraaid toen we binnen waren, dat zou ook zomaar kunnen. Ik liep in elk geval als grote leidsman met Liam aan mijn hand met kordate pas bij het verlaten van het museum honderdtachtig graden de verkeerde kant op. Stad uit in plaats van stad in. Monter rondblikkend naar die hoge Rotterdamse gebouwen die me wel niet heel bekend voorkwamen maar dat maak ik vaker mee.

Toch was er iets van twijfel. Misschien vooral veroorzaakt door het handje van Liam dat met een zachtjes toenemende drang aan de mijne trok.

'Je loopt nu anders, opa', legde hij uit toen ik vroeg wat er was.

Meteen wist ik het. Hij had opnieuw gelijk, natuurlijk. En: zo liefdevol ga ik het vanaf nu ook benoemen.

Zingen

Ik ben onderweg naar de speeltuin in het park. Op het fietszitje achter mij zit kleindochter Elin (3). Ze zingt. Luidkeels.

'Heb de beurten toe joe. Heb de beurten toe joe.'

Met veel nadruk op elk woord.

'Happy birthday?', suggereer ik.

Maar ze weet het zeker. Zo zingt haar grote broer het ook.

'Heb de beurten, heb de beurten, heb de beurten toe joe!'

Volume en melodie worden steeds royaler. En ze weet er trouwens nog wel eentje. Ook van diezelfde grote broer geleerd.

'Ik stond erbij en ik keek er niet naar.'

Ze grinnikt en zingt het nog een keer. Daarna is het even stil achter me, als voor intern beraad.

'Maar die is nep, hoor opa', zegt ze dan.

Rotzooi

Ik repareer de schakelaar van onze staande lamp. De vorige schakelaar was nog niet zo oud en het is niet dat we nou dagelijks tientallen keren eens even lekker op dat ding staan te stampen. Maar toch, hij doet het niet meer.

Ik ben geen liefhebber van het grootwinkelbedrijf voor de doe-het-zelver. Het overweldigende assortiment, van spaanplaatschroef tot compleet lounche-ameublement en van hamerboor tot super-BBQ, is natuurlijk hartstikke handig als je op een dag al die dingen op hetzelfde moment nodig hebt. Dat is bij mij zelden het geval. Dus ga ik bij voorkeur naar een kleine, gespecialiseerde winkel met iemand achter de toonbank die weet wat hij verkoopt. Dat laatste blijkt in dit geval wat misgegokt. Een schakelaar had de mevrouw van de lampenwinkel wel, maar het ding is stevig in plastic geblisterd dus even kijken hoe het in elkaar steekt en of ik het allemaal begrijp is niet aan de orde.

Op het demonteren van de hermetisch afgesloten verpakking had ik me tijdens het naar huis lopen al geestelijk voorbereid, zodat ik het er met slechts één duim opengehaald aan het snoeiharde plastic en een paar milde verwensingen vanaf breng. De volgende stap blijkt lastiger. De schakelaar bestaat uit een ronde bodem met daarop een plastic ring waar de eigenlijke schakelknop als een tepel uitsteekt. De binnenkant daarvan moet ik uiteraard zien te bereiken om de draden van de lamp te kunnen aansluiten. Op de onderkant van de schakelaar zijn als enige vingervijzing twee piepkleine pijltjes afgebeeld met het woord 'open' erbij. De pijltjes wijzen naar buiten, maar wie of wat er naar buiten zou moeten bewegen blijft volstrekt onduidelijk. Ik morrel met mijn schroevendraaier wat onder de rand van de plastic ring, waarop er direct een stukje zwart plastic met een venijnige tik de kamer in spat.

Mijn vader wist het vroeger altijd al zeker: de dingen hebben een wil. Een wil die ze, dat spreekt, inzetten om jou als degene die ingrijpt in de wereld der dingen het leven zuur te maken. Een vroeg bij mij ingebeitelde vorm van animisme die nog steeds een acuut verlamd lijf veroorzaakt zodra er bij het klussen iets niet helemaal soepel verloopt. Zoals de oude schakelaar, die al evenmin zijn geheimen hoe ik bij de bedrading moet komen wenst prijs te geven. Omdat het ding toch al kapot is, zet ik hier rigoureuus de waterpomptang op, met een orgie van versplinterd plastic en een tweede bloedende duim als gevolg. Wel eerst de stroom eraf, jongen. Ja pa.

Ook de nieuwe schakelaar krijg ik uiteindelijk toch opengewrikt, 'krijg nou wat', waarna het schakelmechanisme en een losliggend verbindingsstukje voor de bedrading stuiterend naar buiten tuimelen. Wat achterblijft is een groot vraagteken over de bedoelde herinrichting tussen de dunne, breekbare randjes plastic.

'Wat een ongelofelijke rotzooi maken ze toch tegenwoordig', ontsnapt me voor ik er erg in heb. Letterlijk de kreet waarmee mijn vader ruim vijftig jaar geleden al bij ons kinderen zijn nood klaagde wanneer we met schroevendraaiers, tangetjes en morele steun in aanslag tijdens het klussen om hem heen stonden. Pas later, veel later, gevolgd door een glimmende voldoening als het ondanks het

totale gebrek aan vakmanschap aan de kant van de leverancier dan toch maar weer mooi voor elkaar was. Knap stukkie werk al zei hij het zelf.

De grote stap in de gezinsevolutie die ik altijd had willen zetten, blijkt niet gelukt. Bedenk ik als ik even later op mijn beurt vol trots de nieuwe schakelknop onder mijn voet op en neer laat klikken.

Snoep

Ik zit met kleinzoon Liam (5) en zijn twee kleine zussen voor koffie en limonade bij de plaatselijke banketbakker. Op tafel liggen twee ongevraagd bijgeleverde plastic zakjes met kleine snoepjes, uitgevoerd in bijtend groen en venijnig rood en van het perfecte formaat om zich met al hun zoete kleefkracht onwrikbaar in een kinderkeeltje te nestelen. Dus schuif ik ze met een terloops gebaar terug op het schoteltje van onze rekening, halverwege gestuit door een 'wat dóe je, opa?' van Liam.

Ik mompel iets over gevaar voor kinderen en papa en mama die dit vast niet willen. Hij knikt begrijpend en legt ondertussen de zakjes zonder verdere uitleg naast zijn eigen bordje.

'Opaaa...', klinkt het even later op peinzende toon, 'zullen we ze niet gewoon mee naar huis nemen?'

Hij houdt de twee zakjes demonstratief in de lucht. 'Dan kunnen we het aan papa en mama vragen.'

Het is een *offer I can't refuse*. Dus legt hij even later aan de mevrouw achter de kassa uit dat hij de snoepjes ongeopend meeneemt omdat vandaag opa (gebaar naar mij) voor hem en zijn zussen zorgt en, tsja, die weet niet of het mag.

'Ik ben al vijf, maar ja', besluit hij met een vergoelijkende schouderophaal richting de opa in kwestie.

Eenmaal thuis stort hij voor ik het in de gaten heb één van de snoepzakjes leeg op het bord dat ik voor hem op tafel heb gezet voor het middageten.

'Het mag', zegt hij als hij mijn vragende blik ziet en wijst naar boven waar zijn mama zit te werken.

'Oké, maar dan wel éérst een boterham en dán het snoep', probeer ik nog iets van mijn zorgtaken overeind te houden. Opnieuw knikt hij vol begrip en zonder enig protest.

'Eerst brood, dan wat stukjes worst en dan pas snoep', breidt hij mijn richtlijn zelfs nog wat verder uit.

'Heel goed, jongen', zeg ik.

Ik schuif de snoepjes in een apart bakje en leg een boterham en wat plakjes worst ervoor in de plaats op zijn bord.

'Mag ik ook eerst de worst?' vraagt hij even later, net wanneer ik zijn babyzusje Sophie (0) een stukje brood met pindakaas uit haar haren wurm.

'Is goed, jongen', zeg ik zonder er verder veel aandacht aan te besteden.

Zus Elin (3) wil ondertussen ook een boterham en wanneer ik die met chocoladepasta aan het besmeren ben, hoor ik Liam druk in de weer met zijn bord en het bakje snoepjes.

'Eigenlijk...', geeft hij er als uitleg bij, '...hoef ik geen boterham.'

Ik aarzel en besluit dan 'nou vooruit, maar dan wel de worst'. Om eraf te wezen. Hij knikt weer en begint zowaar aan het eerste plakje worst dat op zijn bord klaarligt, al snel gevolgd door opnieuw het peinzende 'Opaaa...', en meteen verder '...één stukje worst is eigenlijk wel genoeg voor mij.'

Sophie kiept op datzelfde moment haar drinkbeker met een geroutineerd kantelgebaar van de tafel, dus eigenlijk let ik niet goed op maar blijkbaar murmel ik iets van 'oké'. Uit mijn ooghoeken zie ik tenminste Liam als een soort balletje-balletje-spel eetbord en snoepbakje definitief van plek verwisselen en het eerste snoepje eruit vissen.

Om zijn lippen flikkert een tevreden glimlach. Heel even maar.

Geld

Het duurde even, maar na een keer of drie ontdekte ik een thema in de bezwete dromen waar ik de ene na de andere nacht uit wakker werd. Zorgen om geld en carrière, of liever: wat ik daarmee had gedaan.

Het thema is mij bekend, want toen mijn leven nog goeddeels moest aanvangen speelde het ook al, maar dan in de vorm van het vaste voornemen om geld, of de zorgen daarover, nooit mijn keuzes te laten bepalen. Dat veranderde gaandeweg. Natuurlijk vanwege de verantwoordelijkheid voor kinderen. Maar ook omdat ik al eerder moest toegeven dat heen en weer gecommandeerd worden in de spoelkeuken van specialiteitenrestaurant Les Quatre Canetons of mediteren in een dhoti aan de oever van de Ganges voor mij toch een beperkte houdbaarheid hadden.

Ik wilde meer. Wat ook lukte, maar niet zonder gestruikeld langs afbrokkelende randen van het carrièrepad. Zoals die keer dat ik op verzoek van de hoofdredactie van De Tijd – toen nog zonder HP/ - een artikel over kleine familiebedrijfjes ‘aanscherpte’ zoals dat eufemistisch werd geformuleerd. Een reportage over vriendelijke mensen die me hun koffie en vertrouwen hadden geschonken, maar met hun verhalen niet helemaal pasten in de redactionele fatwa die het tijdschrift had afgekondigd tegen de toen zo geprezen economie van ‘small is beautiful’. Het tegendeel moest bewezen – links-katholiek anno 1982, voor de historici. Dus het restje fixeer dat bij de meubelmaker in de gootsteen verdween en de overurenbetaling van de garagehouder die niet volgens de cao maar *en famille* was opgelost, moesten van kleine sfeertekeningen worden gepimpt tot de vet aangezette hoofdlijn van het verhaal. Ik deed het. Voor de poen, uiteraard. Maar vooral omdat ik zo een voet tussen de deur van de journalistieke Olympus hoopte te wrikken. De goden daar hadden weinig interesse in inschikken, zodat uiteindelijk alleen een handvol zilverlingen overbleef om de schande van mijn zelfverraad te dempen.

Die meubelmaker en die garagehouder, daar droom ik dus nog wel eens van. En zoals zij, is er nog wel een rijtje. Zo maar goed voor een nacht of drie-vier.

Werken

Tijdens ons bijna traditionele uitstapje voor koffie en limonade, praten kleinzoon Liam (5) en kleindochter Elin (3) vooral samen.

'Wat maakt een opa een opa?', hoor ik Elin nauwkeurig geformuleerd aan haar grote broer vragen, terwijl ik met de eigenaar van de zaak het weer doorneem.

'Eerst krijg je grijs haar', doet Liam haar de belangrijkste kenmerken van het opaschap uit de doeken, 'en dan als je pech hebt een wandelstok.'

Elin knikt, blijkbaar tevreden met deze uitleg.

Even later hebben ze hun cake en limonade op en brengt Liam, ook al per traditie inmiddels, keurig hun bordjes en glazen naar de toonbank van de uitbater. Die is, al even naar gewoonte, blij verrast ('Oh, vent toch') en vraagt Liam of hij later als hij groot is niet voor hem wil komen werken. Meestal laat Liam dit al eerder geuite verzoek passeren, maar dit keer zie ik hem er serieus over peinzen wanneer hij weer naast zijn zus aan ons tafeltje is aangeschoven.

'Ik denk dat ik maar bij Elin ga werken', roept hij dan als uitkomst van zijn overdenkingen naar de eigenaar.

Zijn zus kijkt hem even aan, niet eens verrast valt me op. Meer alsof het de natuurlijke gang der dingen is.

'Wat wil jij eigenlijk later worden?', vraagt Liam haar dan, blijkbaar bereid om haar in elk willekeurig beroep te vergezellen.

Ook zij moet nu even nadenken.

'Kok', zegt ze dan, heel beslist. 'Dat kan toch, hè opa?'

'Maar natuurlijk', zeg ik.

Liam knikt.

'Dan kunnen we mooi samen naar de supermarkt', besluit hij.

Ze schuiven allebei van hun stoel.

'Gaan we?' vragen ze eensgezind.

Lopen

Kleindochter Sophie (1) scharrelt al een week of wat de kamer rond met altijd minstens één handje aan de zitting van de bank, een ribbel in een tafelpoot, een rand aan het TV-kastje of de leuning van een stoel. Als een balletdanseres aan de barre. Maar vandaag waagt ze, voor mij in elk geval zomaar opeens, de grote oversteek naar balans in eigen beentjes. Tenminste, ze neemt een steun die fysiek niet veel kan doen om haar wankele schreden te ondersteunen maar misschien in haar kleine koppie net voldoende: een doek. De doek die ik altijd onder handbereik houd als toevluchtsoord voor snotterende neuzen, rondgesproeid potjesfruit of wegvluchtend water uit een omgevallen drinkbeker. Ze ziet hem liggen op de bank en grist hem met het gebaar van een vrouw op een missie naar zich toe. Daarna zie ik haar, terwijl ze haar ene vuistje stevig om de doek geklemd houdt, heel voorzichtig loskomen van de steun van de bank en zich omdraaien naar de wijde wereld voor haar.

Ik heb dit tafereel uiteraard eerder meegemaakt en merk dat ik, zonder erbij na te denken, mijn armen spreidt in net zo'n ontkenning van de natuurwetten als zij met haar doek want ik sta veel te ver van haar af om haar op te vangen mocht dat nodig zijn. Het gaat vanzelf, waarschijnlijk omdat ik de beelden nog steeds voor ogen heb van precies diezelfde eerste stapjes van mijn eigen oudste. Een doek had hij niet. Hij ging op een dag gewoon opeens staan, lachte zoals hij jaren later zou doen bij de ontdekking dat woorden gewoon aan elkaar geplakte letters blijken te zijn, liep zowaar enkele passen de kamer in en knalde vervolgens in volle lengte recht achterover tegen de grond. Hilde hard, krabbelde overeind, en begon opnieuw.

Sophie pakt dat duidelijk anders aan. Zij zakt met de doek in haar knuistje lichtjes door haar knietjes, steekt haar beluierde kontje naar achteren en zet dan heel beheerst de eerste stap. En nog een en nog een. Geconcentreerd, stevig, wat je noemt geaard. Als een Maoridanser bij de eerste tonen van de dijenklets. Na drie van zulke rustig en bijna ritmisch uitgevoerde passen laat ze zich iets verder door haar knietjes zakken, land zachtjes op haar billen, legt de doek opzij en kijkt dan pas rond. Met een grote grijns.

Boos

Sommige buurtgenoten op onze woonplek middenin de stad zijn wat je noemt schilderachtig. Schuddekopje bijvoorbeeld. Een man met een permanent afzakkende broek die uren achtereen rond de tramhalte bij ons voor de deur scharrelt, peuken oprapt én opsteekt en zijn eten en drinken uit de vuilnisbakken opdiept terwijl hij onophoudelijk met zijn hoofd schudt. Misschien vanwege een ziekte. Misschien uit ontsteltenis over wat hij elke dag weer aan bruikbaar aantreft. We weten het niet, want op praten hebben we hem nog niet kunnen betrappen. Dat geldt niet voor Jeroen De Prediker. Die citeert met luide stem Bijbelteksten en houdt, vooral als je hem vraagt ergens anders dan in onze hal te gaan slapen, uitgebreide uiteenzettingen over de tuinmannen in de hemel waar hij binnenkort een kamer bij kan huren. En dan is er De Woedende Man. Hij is ongeveer van mijn leeftijd, of wat eerder verkreukeld geraakt. Een lange, magere gestalte met sliertig blond haar en een woedende blik in zijn ogen die vrijwel onafgebroken scheldtirades de straten in schreeuwt. Een beetje scheef in het vak geparkeerde auto, een verkreukeld bierblikje dat niet in maar naast de prullenbak ligt, een omgevallen fiets, een plastic boterhammenzakje zwemmend tussen de eenden in de gracht en laatst zelfs een mevrouw die een statiegeldfles wat hem betreft verkeerdom in de retourautomaat bij Albert Heijn duwde. Of ze soms blind was en het instructieplaatje niet kon lezen. Godver-de-godver-de-godverdomme-nog-an-toe! Bodem eerst!

Alles wat afwijkt van hoe hij de wereld blijkbaar graag heeft, is aanleiding voor luid geschreeuw, met een rood aangelopen hoofd, veel speeksel en rondmaaiende armen om zijn punt te benadrukken.

Helemaal onbekend is het niet voor mij. Een brombezorger van buurman Taco Mundo die langs onze voordeur scheurt als ik net met mijn vuilniszak naar buiten wil stappen. Een kluwen Japanners voor mijn fietswiel die in doofstomme onbereikbaarheid met tablets als deurmatten op uitgestrekte armen zichzelf staan te fotograferen. De stofzuiger die zichzelf twee keer achter elkaar onwrikbaar tegen dezelfde tafelpoot vastloopt in plaats van gedwee achter me aan door de kamer te hobbelen. Bonkige mannen die onder het bordje niet roken wijdbeens op de stationsbank hun walm van zware shag en lak aan alles mijn lucht inblazen. De gloed die dan naar mijn wangen kruipt. De streep die dan tussen mijn wenkbrauwen trekt. De kiezen die dan nog maar net zonder geknars op elkaar klemmen. Ik hou mijn mond, meestal. Maar hoe lang nog, vraag ik me wel eens af.

Boos (2)

Misschien zijn oudere mensen, mannen vooral valt me op, vaker boos op de wereld omdat ze te weinig om handen hebben, zoals je vaak hoort. Uit verveling op een bankje zitten mopperen op alles en iedereen. Zou kunnen. Ik denk dat het meer te maken heeft met machteloosheid. Alle boosheid eigenlijk. En wie ouder wordt, krijgt daar hoe dan ook meer mee te maken.

'Meneer, ik ga niet eens met u in discussie', snauwde een pizzakoerier me eens toe toen ik hem vroeg op de weg te gaan rijden in plaats van op mijn stoep. 'U bent een oude man.'

Mensen die over je heen walsen, die kun je tegenhouden. Proberen in elk geval. Maar mensen die je niet eens zien staan, dat maakt alleen maar woedend.

Je ziet het ook aan de daden van boze mensen: een soort wanhopige poging de macht te herstellen. In een drukke badplaats zag ik eens een tot eenzame hoogten verzuurde oude man met zijn huissleutel een geparkeerde auto bekrassen die zijn wandelroute blokkeerde. Hij kon er makkelijk omheen lopen en had daar neem ik even aan alle tijd van de wereld voor. Maar in plaats daarvan plantte hij met een van woede trillende hand de punt van zijn sleutel in de glanzende lak en trok een diepe kras. Van voor tot achter, met een snerpend geluid van aangerand metaal en een venijnige blik in de ogen. Machtsvertoon uit onmacht. Net als De Woedende Man die bij ons door de stad loopt. Schreeuwen, schelden, tegen dingen aanschoppen.

Zoiets als bij kinderen, denk ik. Zelfde positie van machteloosheid, of in elk geval het gevoel daarvan want daar gaat het over. En dan? Keihard huilen, eten uitspugen, speelgoed door de kamer smijten. Alles van gewicht op de machtsbalans, leent zich voor de strijd.

Maar hun tijd van controle over het leven gaat komen, die van ouderen is geweest. En dus ligt het voor de hand bij hen de kunst af te kijken. De truc te leren die kinderen als geen ander beheersen: lief en leuk zijn. Jammer voor De Woedende Man, maar het is het enige dat werkt.

Ontsnapt

Ik zit met kleindochter Elin (3) in de trein na een speeldagje bij opa en oma. De situatie is ronduit onaangenaam. Wij zitten tegenover elkaar, allebei aan het raam, in een compartimentje voor vier personen. Op de stoel recht achter Elin is een man neergeknald die het naar eigen zeggen even helemaal gehad heeft met die hele kankerzooi hiero. Bij het langs ons lopen op weg naar zijn zitplaats omhulde hem al een donderwolk vol alcohol dampen en nu moeten de hele teringbende plus de stoel waar hij op zit het ontgelden. Ik wil Elin naast mij zetten, zo ver mogelijk van de man af, maar zij is juist op haar knietjes op haar stoel geklommen om door de spleet tussen twee zitplaatsen door te kijken wat er aan de hand is. Ik pak onze spullen al bij elkaar om snel te kunnen vertrekken, maar zij zegt de man met twee ogen boven haar stoelleuning uit vriendelijk gedag. Tot mijn opluchting kalmeert hem dat een beetje, maar de agressie in zijn stem en houding is nog bepaald niet geweken en Elin merkt dat maar al te goed wanneer hij haar min of meer opdraagt hem een handje te geven. Ze draait zich om naar mij. Ik klop zonder er woorden aan toe te voegen die de man verder boven zijn theewater kunnen brengen op de stoel naast mij. Zij begrijpt het direct en komt zo dicht mogelijk bij me zitten.

'Ik wil geen handje geven', zegt ze.

'Dat hoeft ook niet, als jij dat niet wilt', zeg ik zo rustig mogelijk.

Tussen de stoelen tegenover haar door, gluurt zij opnieuw naar de man die inmiddels zijn tirade tegen dit kutland en alles wat er verder niet deugt voortzet. Ik wil graag ergens anders gaan zitten en zin op een manier die het vuurtje bij de man niet verder opstookt. Elin voelt dat haarfijn aan en vraagt met een lief stemmetje of de stoelen verderop ook een tafeltje hebben. Ik bied direct aan dat samen eens te gaan onderzoeken, waarop we links en rechts speurend samen verder de coupé inlopen.

'Hmmm', knikt ze goedkeurend bij ieder nieuw tafeltje dat in beeld komt.

Ondertussen zie ik dat ze met een schuin oog de man nauwlettend in de gaten houdt.

'En wat is daar?', vraagt ze dan als we bij de deur naar het balkon zijn aangekomen.

'De deuren van de trein', zeg ik.

'Daar wil ik naar toe', besluit ze onmiddellijk.

Samen zitten we daarna op de trappen naar de bovenverdieping, te wachten tot de trein weer 'mijn land' binnenrijdt, zoals Elin het op deze grote reis noemt. Als bij het station zo'n beetje alle mensen die in dat land bij haar wonen staan te wachten, is haar blijdschap groot. Net als blijktbaar toch ook de opluchting over de ontmoeting op het laatste stuk.

'In de trein wilde een meneer me pakken', lees ik tenminste even later via een Whatsappberichtje het verslag dat zij, eenmaal veilig thuis, er van heeft gedaan.

Met de ontknoping zoals die zich blijktbaar in haar hoofd heeft voltrokken.

'Maar opa heeft hem heel hard geschopt en toen zijn we snel weggerend.'

Haar eigen heldenrol, toch liever maar bij mij in de schoot geworpen.

Oefenen

'Hoor ik iemand fluiten?'

Wanneer we samen op straat zijn, signaleert kleindochter Elin (3) met een gespecialiseerd gehoor elk vermoeden van een fluitende medemens. Al maakt maar iemand zijn lippen nat, zij heeft het in de gaten. Ook als we thuis zijn en buiten loopt iemand een deuntje te fluiten, spitst ze haar oren, steekt een kleine wijsvinger in de lucht en vraagt mij of het klopt wat ze herkent uit duizenden. En telkens weer probeert ze het dan zelf ook. Maar helaas.

'Het lukt niet', constateert ze, haar schouder tjes in een bedroefd boogje naar beneden.

'Ik probeer en probeer en probeer, want dan oefen ik. Maar het gaat niet.'

Vandaag aan tafel, met een versgesneden appeltje ('doe maar miniminiministukjes, opa'), proberen we het samen nog maar eens. Eerst de richting van de luchtstroom, wat nog knap lastig uitleggen en nadoen blijkt, dan het rondmaken van haar mond. Alles lukt uiteindelijk, maar geluid komt er niet. Met verdrietige ogen kijkt ze hoe haar loze geblaas vervliegt in de lucht en neemt dan maar als troost een stukje van haar appel.

Tegenover haar aan tafel zit haar grote broer Liam (5). Beetje onderuitgezakt in zijn stoel, ook achter een bordje met stukjes appel ('ik wil grote stukken maar zonder schil en geen pit, opa'). Hij liet de oefening zonder veel interesse aan zich voorbij gaan en gebaart nu met twee handen van 'kijk, het zit zo' naar zijn bedroefde zusje.

'Fluiten hoeft nog niet, Elin', zet hij het leven voor haar in perspectief. 'Dat leren we pas in de middenbouw.'

Elin knikt een beetje ongeduldig. Het kindercurriculum is niet waar ze mee zit.

'Ik wil het gewoon zóóó graag', zegt ze. Met een diepe zucht. Zelfs dat uitleggen lukt haar niet.

Piet

Je kunt er natuurlijk je schouders over ophalen, die discussie over sinterklaas en zwarte piet. Meestal doe ik dat ook. Maar soms moet ik denken aan andere oproeren waarvan achteraf ook nauwelijks te begrijpen valt hoe heftig de vlam in de pan sloeg. Zoals de bittere onenigheden die in 1775 uitbraken toen de nationale overheid (!) een nieuwe psalmenvertaling uitbracht waardoor het zangtempo in de kerkbanken omhoog moest. Een deel van de kerkgangers in Vlaardingen en Maassluis weigerden aan die nieuwlichterij mee te doen, met een jarenlange strijd als gevolg. Vechtpartijen, vernielingen, mishandelingen, haat, nijd en verraad. Een kleine burgeroorlog over een zangritme, met uiteindelijk de verbanning van de vier grootste 'raddraaiers' als sluitstuk. Of het palingoproer in Amsterdam. Palingtrekken, vanuit een bootje proberen een levende paling te grijpen die boven de gracht aan een touwtje kronkelt, was in de 19^e eeuw een jaarlijks terugkerend volksvermaak in de Jordaan. Tot de gemeente besloot dat het een wreed spelletje was en de politie op 25 juli 1886 aan de Lindengracht een paling van zijn noodlot kwam verlossen. De gevechten die vervolgens uitbraken, duurden twee dagen lang. Het leger kwam er aan te pas en schoot gericht met scherp. Er vielen tientallen gewonden en maar liefst zesentwintig (!) doden.

Mijn ouders moeten een oproer over zwarte piet hebben voorvoeld en willen voorkomen denk ik wel eens, want in ons gezin was het begrip 'witte piet' volledig ingeburgerd. Je had zwarte pieten en witte pieten. Geen roetvegen of andere compromissen, gewoon wit. Trappedoelies waren het volgens mijn vader en moeder. Klopt geen hout van, leert even rondklikken op internet. Het woord bestaat, in het enkelvoud, als persoonsnaam voor een soort superstreng en pikzwarte opperknecht van sinterklaas. Nou waren mijn ouders bepaald niet vies van wat extra gezagsondersteuning in de vorm van dreigende takkenbossen tegen de donkere ramen en dreigementen met pepernotenmolens en vervoer over zee van stoute kinderen in een jute zak. Hun eigen invulling van trappedoelie als soortnaam had denk ik een heel andere oorsprong. Als wij op pakjesavond in de huiskamer met bibberstemmetjes de makers smeekten hun wild geraas te staken, was mijn vader namelijk degene die buiten op ramen en deuren bonsde om de komst van de zwarte wrekers aan te kondigen. Zo heftig dat alleen mijn moeder nog richting deur durfde te lopen om de pakjes in ontvangst te nemen. Van mijn vader, die daar gewoon in zijn dagelijkse kleren met een wasmand vol cadeautjes in het halletje stond. Zijn enige vermomming was één zwarte handschoen van mijn moeder, om de hand waarmee hij zijn pepernoten als een fragmentatiebom ons huis in smeed. Wij zagen het allemaal, vijf bevreesde jongetjes op een rij. Maar de angel van gezagstwijfel en sinterklaasketterij was al op voorhand onschadelijk gemaakt. Het was een trappedoelie! Vertelden we ook even later in opgewonden koor aan mijn vader.

Spoken

Ik zit met kleindochter Elin (3) op de bank. Haar kleine zusje Sophie (1) komt telkens hetzelfde gele Duplo-poppetje aan ons aanbieden, net zo lang tot iemand zijn hand ophoudt en 'dankjewel' zegt. Dan legt ze het poppetje even in de uitgestrekte hand, grist het snel weer terug, stapt er op haar beginnersbeentjes mee weg en komt dan in een boogje terug voor herhaling van het ritueel.

Maar Elin heeft niet veel aandacht voor deze repeteeroefening in sociaal verkeer. In plaats daarvan kijkt ze me van heel dichtbij strak in mijn ogen, een frons op haar voorhoofd.

'Ik denk en denk en denk', legt ze uit.

Ik zeg nog een paar keer 'dankjewel' tegen haar rondtribbelende zusje en tegen die tijd lijkt Elin klaar met denken.

'Jij moet boven in het logeerbed gaan slapen en altijd blijven', besluit ze.

Ik weet dat op de kinderkamer een uitklapbed staat waar de papa van de kinderen wel eens induikt als ze 's nachts zijn hulp nodig hebben. Elin weet dat natuurlijk ook en net als daarvoor in de andere richting, kijkt ze nu naar mij terwijl ik denk en denk.

'Papa slaapt en slaapt', helpt ze me om het te snappen, 'en dan' - twee handjes in de lucht – 'gaat hij weer weg. Jij moet slapen en altijd blijven slapen.'

Ze knikt me bemoedigend en blij toe. Ze is er duidelijk helemaal uit.

'Wanneer komt papa dan?', vraag ik.

'Als ik hem kom halen. Als het eng is, met spoken', zegt ze, ernstiger nu.

'Als je bang bent, dan komt hij. Dat is lief van papa', denk ik de boel netjes in rij en gelid voor haar te hebben.

'Maar dan gaat hij weer naar boven', doet ze voorzichtig het deurtje naar haar echte zorgen open, 'en hups, weer een spook!'

Sinterklaas

‘Sommige ouders kiezen ervoor tegen hun kind te liegen.’

We hebben het over sinterklaas en kleinzoon Liam (5) legt het me rustig, om niet te zeggen berustend uit. Gevolgd door een ‘tja’ en twee naar boven gedraaide kleine handen om zijn gebrek aan invloed maar misschien ook zijn verbazing in deze kwestie aan te geven.

Die verbazing deel ik. Misschien vooral vanwege die plechtige zondagmorgen waarop ik met mijn grote broer apart van ‘de kleintjes’ bij mijn vader en moeder mocht komen om precies dat te horen. Dat ze ons zo lang als ik me mijn leven herinnerde hadden voorgelogen. Al die beknellende bestaansangsten omdat ik dankzij het overal aanwezige én onwelwillende oor van zwarte piet gegarandeerd in het zwarte gat van de sociale uitsluiting zou vallen en in een jute zak naar Spanje afgevoerd. Voor niets. Al die weifelende pleidooien, met nog maar net geleerde letters gekrabbeld op smeekbriefjes aan de man die vanaf zijn paard en vanonder zijn wenkbrauwen met zo weinig compassie de wereld in keek dat zelfs twee bijgeleverde wortels het tij natuurlijk nooit meer konden keren. Onnodig. Maar vooral het tot dan toe onwrikbare vertrouwen in de rechtschapenheid van mijn ouders. Ik piste dan misschien regelmatig langs de randjes van de waarheid, maar juist dat kon ik me alleen maar realiseren dankzij die ene gulden standaard: mijn ouders. Onwaar dus en nu hun valse voorlichting op dit punt bekend was én toegegeven, zouden er vast nog heel wat volgen.

Mijn eigen kinderen heb ik dus altijd gewoon verteld dat sinterklaas een verkleedfeest is. Wat de lasten, of zoals de liefhebbers zeggen de magie, nauwelijks beïnvloedde. Voor hen viel de wereld nu uiteen in al die verklede sinterklazen en die ene echte, gekoppeld aan een niet aflatende speurtocht naar wie dat dan was. Die keurige, officiële van de televisie. Afgekeurd. Kijk maar naar zijn baard, legde mijn oudste zoon deskundig uit. De schoolsint. Nee joh. Ik geloof dat hij sandalen onder zijn tabberd droeg. Tot een verklede groenteverkoper die elke woensdag op de markt voor onze deur in plat Leids zijn waren aanpreef met wat rafelige watten rond zijn kin en een scheef in elkaar geplakte mijter op zijn hoofd in dezelfde tongval mijn dochter van toen zo ongeveer Liams leeftijd aanriep om er maar eens eventjes bij te komen...

‘Het is de echte’, wist ze op dat moment zeker en greep mijn hand vast.

‘Wil je er naartoe?’ dacht ik nog even een leuk aanbod te doen.

‘Nee, zeker niet!’ huiverde ze en trok me snel mee.

We zijn toen samen hard weggerend. Dacht ik. Hoop ik.

Mama

Kleindochter Elin (3) zit achter me op haar fietsstoeltje. We zijn onderweg om haar grote broer van school te halen, wanneer nauwelijks vertrokken de noordoostenwind een koude regen in ons gezicht blaast.

'Ik wil mijn capuchon op!', klinkt het in een snelle reactie achter mijn rug.

We fietsen net op een rotonde aan het eind van haar straat, dus roep ik terug dat ik zo snel als het kan zal stoppen om haar te helpen.

'Ja', reageert ze meteen. 'Na de rotonde. Dat doet mama ook altijd.'

Zoals wel vaker sta ik versteld van haar loepzuivere toepassing van wat voor een peuter toch tamelijk onbegrijpelijke grote-mensen-aanduidingen moeten zijn. Maar het is een prima voorstel en direct na de rotonde-afslag stuur ik naar een parkeerhaventje om haar te beschermen tegen de regen die op het randje van natte sneeuw uit de lucht komt. Daar denkt Elin anders over.

'Nee', zegt ze zodra ik ben afgestapt. 'Ná de rotonde!'

'Maar maar', wijs ik naar de bochten die we net gerond hebben en begrijp dan dat het ook wel een erg abstract begrip voor haar moet zijn.

'Zullen we evengoed je capuchon maar opdoen?', stel ik daarom voor.

'Nee', zegt ze resoluut. 'Ná de rotonde.'

'Maar waar is dat dan?', vraag ik.

Dat weet ze precies en mijn instructies om daar te komen zijn wat lastig te volgen maar wel gedetailleerd.

'Dan moet je eerst voor je uitrijden en dan ga je zo en zo' – met een klein handje geeft ze mijn route aan – 'en dan weer voor je uitrijden en dan zo en zo en zo...'

'Is het de weg naar school?', probeer ik wat overzicht voor mezelf te houden.

'Ja", knikt ze.

'Maar zullen we dan nu toch maar vast je capuchon op doen?'

'Nee. Dit is niet na de rotonde.'

Ik wil haar wereldbeeld niet onnodig in gruzels slaan, dus zit er niet veel anders op dan verder te fietsen en hopen dat die plek snel komt. Ondertussen probeer ik mezelf een beetje breed te maken om haar tegen de regen te beschermen. Dat lukt nauwelijks, dus als ik eindelijk, na de derde rotonde op onze rit en al vrijwel bij de school 'Ja, hier is het!' achter me hoor en de fiets opnieuw aan de kant zet, zijn haar haren drijfnat en trilt er een bibbertje rond haar lippen.

'Och meissie toch', zeg ik 'heb je het koud gekregen?'

Maar dat geeft niet, legt ze me geduldig uit.

'Hier is na de rotonde', wijst ze met een klein handje op wat telt. 'Dat zegt mijn mama.'

Filmpje

'Ik wil een filmpje van een meneer die melk over zijn hoofd gooit.'

Kleindochter Elin staat recht voor me. Beentjes in vastberaden stand op de kamervloer, wenkbrauwen in een strenge frons, beide handjes als bij een laatste poging tot redelijk pleidooi naar mij uitgestrekt. Het is duidelijk dat nu eindelijk eens moet gebeuren wat zij wil, maar ik heb geen idee hoe haar daarbij van dienst te zijn. Ik weet ook niet goed of ze aanspraak maakt op iets dat ze kent of iets waarvan ze hoopt dat het toch ergens wel bestaat in deze wereld.

'Bedoel je een tekenfilm?', vraag ik.

'Nee, een echte!', zegt ze op een toon waaruit de laatste restjes geduld beginnen weg te sijpelen.

'Over een meneer die melk over zijn hoofd gooit?'

'Ja, hij springt op de bank en dan gooit hij melk over zijn hoofd. En daarna...' - van de voorpret moet ze even pauzeren - '... daarna stopt hij zijn hoofd in de wc!'

'En dan trekt hij door zeker?', kan ik het vervolg haast wel uittellen.

'Ja!', zegt ze meteen verheugd. 'Die bedoel ik!'

'En heb je dat al eens eerder gezien?'

Ze knikt. Vastbesloten. 'Ik weet dat hij bestaat.'

Ik betwijfel dat laatste ten zeerste, maar app toch maar even naar de mama of zij enig idee heeft.

'Rembo en Rembol!', blipt het direct terug op mijn scherm. Heeft ze dus toch gelijk. Volgens Elin is het op Youtube, maar zoeken is niet nodig want enkele seconden later stuurt mama het linkje al. Ik klik het aan en zet het beeld naar de televisie. Elin draait al rondjes van plezier op de bank en klopt op de zitplaats naast haar bij wijze van uitnodiging.

Het is een kort filmpje, hooguit twee minuten. 'Wat oude mensen doen als de kinderen van huis zijn', of iets in die richting. We zien twee middelbare volwassenen met de typische Rembo-en-Rembo-intonatie afscheid nemen van twee kindjes van een jaar of acht die vervolgens met hun schooltas op hun rug het beeld uitlopen. Direct daarna draait de meneer het volume van de cd-speler op voluit, danst de mevrouw in het ontstane muziekspektakel met een lampenkap op haar hoofd en pakt de man, verdomd als het niet waar is, een pak melk om dat over zijn haren uit te gieten. Elin springt ondertussen van plezier op en neer en roept al 'nog een keertje' als de man nog bezig is zijn hoofd in de wc-pot schoon te spoelen en de mevrouw de lamp weer in orde maakt, zodat zij keurig netjes de deur voor de teruggekeerde jongens kunnen opendoen.

Nog een keertje dus en, natuurlijk, daarna nog een keertje. Ondertussen is Elin steeds dichter tegen me aan gekropen. Vanwege de lol, denk ik. Maar er is ook iets anders. Na de vierde keer kijken, houdt ze dat niet langer voor zich. Ze kijkt me strak aan met ogen die nog naglanzen van het plezier en bekent me dan een duidelijk langgekoesterde wens.

'Dit wil ik zóóó graag een keertje met jou doen, opa.'

Missie

Het is spitsuur bij de kleinkinderen. De herinneringen aan school, waar ik kleinzoon Liam (5) net van heb opgehaald, zwerven in de vorm van een half leeggegeten broodtrommeltje en een paar in willekeurige richting afgeworpen schoenen door de kamer. Hij zelf hangt over mijn nek en vraagt, 'aaah... opááá', of ik Luigi wil zijn op de Nintendo. Om mij vervolgens, ik weet het maar al te goed, als al te makkelijke prooi op mijn kop te springen of door rotsblokken in ravijnen te laten afstorten. Kleindochter Elin (3) produceert op datzelfde moment tekeningen met een snelheid waar mijn laser jet thuis maar nauwelijks tegenop kan. Met bij elk vers uitgeworpen exemplaar het dringende verzoek aan mij er een huis met kinderen bij te tekenen en vervolgens het resultaat netjes opgerold mee naar oma te nemen. Ondertussen moet de luier van kleindochter Sophie (1) nodig verschoond. Terwijl ik daar tussen tekentafel en Super Mario Bros de spullen voor bij elkaar zoek, zie ik pas hoe zij stilletjes maar bedrijvig heen en weer dribbelt, als een nieuwe weefdraad door het gezinspatroon.

Op beentjes die al doende hun houvast nog moeten vinden, het evenwicht telkens een tikje verstoord door haar beluierde kontje, scharrelt zij met een lachje dat net onder de oppervlakte blijft tussen broer en zus heen en weer. Op zoek. Nee: op missie. Van een plankje waar ze eigenlijk net niet bij kan maar in een rechte lijn op af gaat, pakt ze tussen haar kleine vingertjes een wit kipje van duplo dat haar grote zus nog even daarvoor als kostbaar kleinood uit haar jaszak te voorschijn heeft gehaald. Zonder woorden, maar met dat net verborgen lachje, loopt ze er mee naar haar speelkeukentje in de hoek van de kamer. Aan het aanrechtkastje hangt haar kleinemeisjesrugzakje, met een open vak aan de voorkant. Daar laat ze, reikend op haar teentjes, het kipje voorzichtig in verdwijnen. 'Ha!', roept ze als het gelukt is.

Om meteen op diezelfde wiebelbeentjes trefzeker naar de plek te dribbelen waar haar grote broer zijn Nintendo-spelletjes bewaart. Kleine schijfjes, met goudkleurige tandjes, waar zulke kostbare werelden op staan dat ze altijd ver buiten haar bereik worden opgeborgen. Niet dus. Balancerend op een omgedraaide blokkendoos plukt ze Mario Kart van zijn veilig gedachte plekje, klemt het schijfje stevig tussen haar vingertjes en stapt met haar buit vastberaden naar haar rugzakje. 'Ha!', klinkt het even later.

'Tijd voor een schone luier', heb ik toen maar gezegd.

Medeleven

Kleindochter Elin (3) weet inmiddels wat er voor komt kijken. Op mijn vraag of ze in de vakantie een dagje bij opa en oma wil komen spelen, antwoordt ze dan ook zonder aarzeling. 'Ik wil het.'

Wanneer ik haar op kom halen, heeft ze zelf al haar rugzakje klaar staan met daarin een stapel speelkaarten, een hardkartonnen boekje met eerste woordjes van toen ze nog een baby was en een pluchen pinguïn, 'want die is lekker zacht.'

Eenmaal onderweg, inventariseert ze met duidelijke routine haar zekerheden. Zoals wie nu precies waar zijn. Drie thuis, twee jongens en een meisje. Eentje, een meisje, wacht op haar in het huis van opa en oma. En twee zijn er onderweg.

'Ben jij ook een jongen?'

Ze knikt bij mijn bevestigende antwoord en wijst dan meteen op haar 'lievelingspaadje' naar de ingang van het station: de ribbeltegels voor blinden en slechtzienden.

'Ik ben niet bang', meldt ze nog maar even voor de duidelijkheid. 'Ook niet in een tunnel, want ik heb schoenen met een lampje erin.' Wat ze meteen demonstreert door stevig op de eerste tegels van haar voorkeurspaadje te stampen.

'Ik wil een handje', zegt ze dan, enigszins tegen haar gewoonte in om zo onafhankelijk mogelijk door de wereld te stappen.

'Is goed', zeg ik.

'Ook bij het instappen', verduidelijkt ze nog maar even.

'Natuurlijk, meid.'

'En bij het zitten.'

'Doen we.'

Eenmaal zo ver, pakt ze de afgesproken hand opeens wat steviger beet.

'Wie brengt me eigenlijk terug naar mijn eigen huis?', vraagt ze.

Niet in paniek, eerder zakelijk en ook direct gerustgesteld als ik vertel dat ik pas terug ga als ik haar weer netjes thuis heb afgeleverd. Ze knikt ze tevreden, maar moet dan blijkbaar toch even nadenken over al die vervoersbewegingen. En ziet opeens het echte probleem.

'Dan moet jij helemaal alleen weer naar jouw huis', zegt ze, terwijl ze kijkt hoe ik dit opneem. 'Zonder mij!'

Vriendschap

Het is bijzonder en zo voelt het ook. Een halve eeuw na dato nog contact hebben met een vriend van de middelbare school. We wonen ver uit elkaar en ontmoetingen zijn af en toe. Maar toch, we zien elkaar. Zoals laatst. Ik heb gekookt en met elkaar aan tafel haal ik, meer met zijn vrouw dan met hem, muziekherinneringen op aan die tijd zo lang geleden. Adamo, Françoise Hardy en later The Beatles en Pink Floyd.

Wanneer die gedachtes aan destijds, ondersteund door Spotify, luider en luider worden, zie ik dat mijn vriend van toen niet meedoet.

'Daar hadden wij het dus samen niet over', schiet ik zijn houding te hulp. 'Muziek. Nooit. We praatten over boeken...'

'Over de zin van het leven', broemt hij vanaf de ander kant van de eettafel.

Ik weet het. Nachtelijke wandelingen vol gebaren en pleidooien langs de Amstel en zijn grachten. Om dan, bij het opgaan van de zon, met onze onbeantwoorde vragen aan te schuiven bij taxichauffeurs wachtend op een ritje in café Pico aan de Ferdinand Bolstraat en aan de bar een kop koffie te bestellen. Blond of zwart? Zwart natuurlijk.

De vrouw van mijn vriend haalt, bijna onmerkbaar, haar schouders op.

'En?', vraagt ze, als om te informeren of er ooit iets uit onze overpeinzingen is voortgekomen.

Inmiddels zijn we allebei opa. We zorgen waar dat kan voor onze kleinkinderen. We staan, ver van elkaar verwijderd, op schoolpleinen tussen de Whatsappende moeders en vaders. We vinden eigenlijk alles wel min of meer goed in de uurtjes daarna tot de eigen papa en mama er weer zijn. We koken allebei graag, eten met plezier en drinken er ons wijntje bij.

En kijken elkaar nu na al die jaren aan.

'Nou ja, best wel', mompelen we als op afspraak.

Verkleeden

Kleinzoon Liam (5) en kleindochter Elin (3) hebben in hun speelkamer een kast met verkleedkleden herontdekt. Bekend maar toch weer helemaal een verrassing, halen ze een glimmende jurk met ingebouwd aanhangsel van roze tule, een tyrannosaurus rex in stretchuitvoering en een bruine beer met een ietsjes uitgetornde kopaanzet te voorschijn. Maar waar zij zijn doorgegroeid, is met de kijk-mij-eens-kleren eerder het tegenovergestelde gebeurd. Alleen een superheldenpak mét cape en een bloemetjesjurk die een prinses niet zou misstaan krijgen ze met enig doorzettingsvermogen nog aan.

Wat de twee natuurlijk wel opeens in een heel verschillend heelal plaatst. Vooral Elin moet daar met een diepe frons tussen haar wenkbrauwen over peinen en besluit dan dat ze eigenlijk óók een superheld wil zijn. Liam is in een grootmoedige bui en overhandigt haar niet alleen het oranje zwaailicht dat hij net op zijn eigen hoofd had gebonden maar duwt ook een pluchen lieveheersbeestje in een rugzakje en hangt dat om haar schouders.

‘Dat is je kracht’, legt hij uit. ‘Daarmee kan je vuur maken’, onthult hij de verdere geheimen van het superheldendom. ‘En ijs! Swoesj!’

Met zijn armen bezwerend in de lucht demonstreert hij hoe je als te hulp geroepen redder de boeven onschadelijk maakt.

‘Kun je niet gewoon met chocomel gooien?’ informeert zijn zusje naar wat meer alledaagse alternatieven.

‘Nee, dat kan niet’, verklaart Liam heel beslist en maakt zijn onderricht ter plekke aanschouwelijk door te gillen dat de boeven er aan komen.

Met woeste blik, opgeheven armen en een brul waar de te krap geworden dino jaloers op zou zijn, toont hij zijn kleine zusje in haar prinsessenjurk de harde werkelijkheid van het bestaan als bestrijder van kwaad en onrecht. Elin kijkt hem met schrik in de ogen aan en neemt dan een moedig besluit.

‘Ik blijf liever prinses’, zegt ze.

‘Roep me dan maar als je in nood bent’, neemt Liam direct de verantwoordelijkheid die het dragen van de heldencape nu eenmaal met zich meebrengt. ‘Dan kom ik je wel redden.’

Opadag

Ik heb al zolang zij leeft elke week mijn opadag, maar het lijkt alsof kleindochter Elin (3) opeens als in een flits de mogelijkheden daarvan voor zich ziet.

'Dit is woensdag, hè', informeert ze nog even voor ze verder haar gedachtelijntje afloopt.

'Woensdag is niet zaterdag', benadrukt ze na mijn bevestiging.

'Nee, klopt...'

'En woensdag is wel opadag!'

Ik zie haar tevreden kijken. Met die vaststelling, maar er draait meer in haar hoofdje vandaag.

'Ik mag elke dag snoep van papa en mama', informeert ze nu mij maar eens over de gang van zaken.

'En slijmfilmpjes op Youtube, want die vind ik het allerleukst.'

Ik weet het. De reden van haar fascinatie voor andere kinderen die met hun handen in potjes gemeen gekleurde kleefpasta roeren ontgaat me, net als papa en mama vermoed ik. Maar prima.

'En...', stapt ze meteen verder terwijl ik nog op mijn telefoon tussen het filmpjesaanbod aan het rommelen ben. Ze wijst naar een plek hoog boven op een kast. Elke dag een viltstift van de grote mensen in haar eigen bakje met kinderkleurpotloden zetten: het mag, ze weet het zeker. Het moet zelfs, want die échte, die heeft ze gewoon nodig. Ook weet ze zeker, toch echt anders dan wat ik mama regelmatig heb horen uitleggen, dat ze de kat tot over zijn oren in een deken mag verpakken én dat hij het leuk vindt als ze dat doet. Sterker: hij geeft haar kattenkusje als beloning. En voordat de dienstdoende 'mens die bij me is' zoals ze het zelf omschrijft er zijn gedachten over heeft kunnen bepalen, weet ze nog iets wat absoluut mag vandaag: op de bank springen met haar kleine zusje Sophie (1).

'Kom Sophie!'

Die ziet al net als haar grote zus en voorbeeld de mogelijkheden wijd open voor zich en klimt hikkend van de voorpret achter Elin aan het grote kussenparadijs op waar ze even later rondstuitend over elkaar heen rollen.

Ik sta er maar zo'n beetje naast om ernstige valpartijen te voorkomen. Verbieden lukt even niet. Zeker niet boven het luide gezang uit waarin Elin is losgebarsten op de wijs van de twee beren.

'Ik zag twee meisjes op kussens springen...'

Met rode wangen van de opwinding, over het springen én het wankele gezag gok ik zo, kijkt ze opzij om te peilen hoe lang dit nog blijft mogen. Om dan zelf zingend haar conclusie te trekken.

'Het was een bovenwonder dat die meisjes springen konden!'

Jobb

Kleinzoon Jonas (3) woont ver weg en na zijn laatste bezoek vanuit Noorwegen aan Nederland een maand of drie geleden hebben we elkaar alleen af en toe via Skype gesproken. Gelegenheden die hij meestal aangrijpt om mij op de iPad van zijn vader als een sierkussentje op de bank te posteren naast waar hij ook maar mee bezig is. Eten, zijn lievelingsserie Paw Patrol kijken of Paw Patrol naspelen op de grond in een krul rond Ryder, Skye of hoe ze ook allemaal heten en hun voertuigen. Conversatie niet echt nodig, wat instemmend gemompel van mijn kant en van tijd tot een stuk speelgoed voor de cameralens van zijn kant is zo'n beetje onze interactie. Maar nu stap ik in levenden lijve zijn eigen huis binnen en moet hij me dus nodig alles vertellen wat er in zijn leven zoal speelt. Van een tandartsbezoek diezelfde dag tot de dringende en met eigen documentatie onderstreepte mededeling dat Marshall, zijn lievelingshond bij Paw Patrol, blauwe ogen heeft, zoals hij en papa en opa, terwijl Rocky, 'het zijn allemaal pups, opa, die lossen de problemen op', bruine ogen heeft, zoals zijn kleine broertje Julian en mama. Ook tijdens het eten vertelt hij maar door, over de boeken die hij heeft en die hij straks met me wil lezen, over zijn moeder die naar haar werk is, over zijn vader die nu thuis is omdat die niet naar zijn werk is. En natuurlijk over de afmetingen waarop hij zijn pizza bij voorkeur gesneden wil zien en de pizza zelf die de allerlekkerste van de wereld is en waar ik best een stukje van mag proeven.

Eenmaal slapentijd moet ik uiteraard mee naar zijn slaapkamer, 'kom opa!', waar hij bezorgd informeert of ik van op de grond zitten hou, de plek waar zijn papa altijd naast zijn bed zit om samen afscheid van de dag te nemen. Zodra hij me wat aarzelend ziet kijken, rent hij naar de kamer om vandaar met steunend geuit krachtvertoon een gestoffeerde kruk naar zijn kamer te slepen waarvan hij hoopt dat die wel geschikt is om de vers gearriveerde opa aan zijn bed te kluisteren. Dat is het en samen lezen we niet twee, zoals eigenlijk de bedoeling is, maar drie boeken en zingen we van schapje heb je nog wat wol, over het trappetje naar het raamkozijn en van slaap kindje slaap. Zijn tweede stem valt steeds vaker even weg en wordt op een gegeven moment afgewisseld met een tevreden snurkgeluidje. Hij slaapt.

Ik wil zijn handje al voorzichtig uit die van mij losmaken, als hij opeens half overeind komt en zijn ogen wagenwijd opengaan.

'Opa!', zegt hij dringend.

'Wat is er jongen?'

'Heb jij ook een jobb?'

Ik denk even dat ik het, ook vanwege zijn accent, niet goed versta. Jobb?

'Wat bedoel je?'

'Jobb. Wérk', vertaalt hij voor me uit wat gewoon Noors blijkt. 'Heb jij werk, opa?'

'Nee, ik hoef niet meer te werken.'

'Nooit?'

'Nee, nooit.'

Ik hoor in het donker een tevreden zucht naast me en zie hoe hij zijn hoofdje terug op zijn kussen laat zakken.

Snel daarna is het snurkgeluidje er weer. Dit keer om te blijven.

Verrassing

Mijn opadag begint op een tijdstip dat ik me normaal gesproken nog een uurtje of twee om zou draaien en kent meestal een respectabele hoeveelheid aanspraken op mijn improvisatievermogen en conditie. Zoals kleindochter Elin (3), al lang en breed zindelijk, die ver van huis opeens peinzend voor zich uit kijkt en meldt dat haar broek steeds natter wordt. 'Hoe kan dat nou, opa?'. Of, naar huis gesneld en van schone kleren voorzien, stug volhoudt dat haar kleine zusje Sophie (1) het juist leuk vindt als je haar wangen induwt tot ze keihard begint te gillen. Ook weet ze zeker dat op het pak melk staat dat je de inhoud op de grond moet gooien. Als ik het daar niet mee eens ben, moet opa nodig poep op zijn hoofd. Hihi.

Maar daarna is het toch in de eigen achtertuin heel gezellig met grote broer Liam (5) als vader die zwoegend met emmers drabbig water zeult terwijl mama Elin rondredderend in haar keukentje bezig is en opa, 'jij was het kind', geruststelt, 'het eten komt er zo aan hoor kind, ga daar maar vast zitten'. Mijn rug protesteert wanneer ik op een te laag en wankel krukje na een dag vol tillen en opstaan wacht op mijn beloning: moddersoep met kruidkoek. 'Alleen nog even roeren, kind.'

Als ik even later mijn jas aantrek met een comfortabele NS-stoel tijdens de thuisreis voor ogen, komen ze nog even giebelend naar binnen, allebei met de handen ter hoogte van hun navel.

'We hebben een baby in onze buik', roepen ze al van een afstandje.

Iets in de manier waarop ze erbij kijken, doet wat ervaringsalarmen bij me afgaan en wanneer ze dichterbij komen zie ik dat hun kleren van onder tot boven onder het zand zitten. Terug naar buiten dus, gaan mijn handen al om ze heen, als ik opeens zie dat ze inderdaad allebei opbollende buiken hebben die ze als een ervaren zwangere met twee handen ondersteunen. Het muntje valt bij mij precies op hetzelfde moment als bij hen de vroeggeboorte van hun twee modderbaby's, die vanonder hun T-shirtjes op de grond kletteren.

Ik vloek, vast. Breng ze allebei met een spoor modder en zand achter zich aan naar buiten om hun kleren uit te kloppen, uit te trekken als blijkt dat kloppen geen zin heeft. Ik ruim met stoffer en blik de ergste schade op en sleur vervolgens de stofzuiger tevoorschijn om het huis in elk geval een beetje toonbaar terug aan de mama van de kinderen over te dragen. Liam en Elin zitten tijdens deze met boosheid gekruide schoonmaakstorm een tikje timide in de kamer. Met de stofzuiger terug op zijn plek en mijn hoofd weer wat op orde, loop ik naar ze toe.

'Sorry', mompelt Liam direct.

Ik strijk hem over zijn haren.

Elin zit stilletjes op de bank.

'Ik doe altijd alles wat iedereen zegt', legt ze me uit wanneer ik naar haar toe loop. 'Ook de gemene dingen.'

Ik snap het en dat zeg ik haar. Ze zucht tevreden.

Wanneer ik voor de tweede keer mijn jas aantrek om naar huis te gaan, komt Liam met een luide kreet aanrennen.

'Eerst een knuffel, opa.'

En dat doen we.

Gedachtes

Het is vakantie en kleinzoon Liam (5) en ik gaan samen met trein en bus naar Blijdorp in Rotterdam. Een tocht volgestapeld met, wat Liam betreft, zorgen, vragen en eigenhandig gecomponeerde antwoorden op beide.

Zoals waarom ná de stootblokken waar de trein in het station tegenaan parkeert de rails toch nog doorloopt. Ik weet het niet, Liam wel. Als de trein botst, schuift het stootblok namelijk een beetje op. Over dat laatste stukje rails! Goed bedacht dus van de mensen. Minder goed bedacht is het getal dat we samen op een bus ontcijferen, wachtend op ons vervolgvervoer van station naar dierentuin. Er staat 53, ik zeg ook drieenvijftig, maar dat moet natúúrlijk vijftigendrie zijn. Op mijn ontkenning, helaas, rest Liam geen andere conclusie dan dat de mensen dit verkeerd gedaan hebben. 'Wel jammer, hè opa?'

Eenmaal in de dierentuin, gaat zijn belangstelling nauwelijks uit naar de dieren die daar zijn ondergebracht. Na enige discussie, tijdens onze traditionele horecastop direct na arriveren, over welk deel van hete chocomel het eerst afkoelt, 'nee opa, het onderste want dat zit er het langst in', is zijn aandacht in de dierentuin zelf exclusief voorbehouden aan het in kaart brengen van de voor normale bezoekers verborgen infrastructuur van dit grootschalige beestenverblijf. Achter quasi nonchalant gedrapeerde rotsblokken ontdekt hij een transformatorhuisje waarvan hij niet alleen de functie exact in kaart gebracht wil zien, maar ook alle aan- en afvoerleidingen. Even verderop verwijderd hij zelfs onder afkeurend gemompel over gebrekkig onderhoud een half vermoldde plank uit een bembetimmering om maar liefst drie vuistdikke leidingbuizen in zicht te brengen. 'Ik heb het ontdekt, opa!'

Zelfs voor de giraffen, de enige dieren die hij aangaf te willen bekijken, heeft hij wanneer we hun verblijf hebben gevonden eigenlijk nauwelijks aandacht, druk als hij is met de constructie van hun hoog opgehangen voerkooien en de prangende vraag hoe de babygirafjes daar ooit bij moeten komen nu de evolutie de soort dan wel van lange ledematen heeft voorzien maar toch echt pas als ze volgroeid zijn. Buiten deze en andere levenskwesaties, zoals waarom de ijsbeer niet op ijs ligt maar op gras en of turen door plexiglas vol krassen voor een stokstaartje niet heel erg zielig is, heeft hij eigenlijk maar één ander agendapunt: de speeltuin. De binnenspeeltuin wel te verstaan, want zoals we uit de bewegwijzering begrijpen zijn er twee. Maar nee, die binnen. Die bedoelt hij, meldt hij met een klein lachje rond zijn mond.

Wanneer we daar arriveren na een gezamenlijke zoektocht langs een serie informatiepalen waarvan de pijlrichting volgens hem telkens voor minstens twee uitleggen vatbaar is, een gelijk dat door regelmatig mislopen fijntjes wordt onderstreept, wil hij me dringend iets laten zien. Ik vraag of het goed is als we eerst even iets eten en drinken en, groot als hij is, doet hij dat keurig. Zij het met af en toe een klein wiebeltje in zijn lijf van wat ik pas later begrijp als voorpret. Want direct na de laatste hap brood, is het 'kom, opa' en lopen we samen naar een houten plateau in het midden van de hal vol

leeggekieperde kinderwagens, touwbruggen met angstig wiebelende peuters en ouders langs de kant die regelmatig nee roepen naar ogenschijnlijk niemand in het bijzonder. Gezeten op de rand van het plateau waar Liam me mee naartoe troont om tussen de grotmensenbenen door te wijzen op een traliewerk waarmee een ruimte van krap een halve meter tussen zitplateau en vloer is afgescheiden.

‘Je moet daaronder kijken’, zegt hij terwijl hij zelf het voorbeeld geeft.

Het kost me enige moeite maar daar in de halfdonkere ruimte achter de stevig uitgevoerde tralies ontdek ik op zijn aanwijzen een krokodil. Van steen. Met, en Liam wijst erop met een haast vertederde lach om zijn lippen, één poot voorzichtig tussen de tralies door naar buiten. Als een vol verlangen uitgestoken hand naar mensenbenen, rugzakjes en tassen met witte kadetjes en flessen drinken.

‘Leuk, hè?’, vraagt Liam.

Ik knik.

‘Heel leuk! Wist je dat?’

‘Ja’, zegt hij op een toon van missie volbracht. ‘Zullen we dan nu weer naar huis?’

Weg

'Ik weet de weg niet naar de dierentuin', zegt kleindochter Elin (3) als we samen op stap gaan voor haar vakantiedagje met opa.

'Dat hoeft ook niet, meid. Ik zal het je wijzen.'

We zijn een meter of wat van haar voordeur verwijderd, ik met ons eten en drinken, zij met twee knuffels van thuis in een rugzakje om onze schouders. Het moment dat ze de middelvinger van mijn linkerhand pakt en die stevig met haar vuistje omsluit. En tevens het moment waarop ik weliswaar de weg weet en wijs, maar dan wel als begeleider langs háár looproutes. De stoeptrand eerst, zorgvuldig gevolgd, behalve op plekken waar een boom staat en ze telkens even aarzelt voor de grote oversteek naar het vervolg. Dan de ribbeltiegels die ons van de bushalte helemaal tot bij de trein brengen. Haar lievelingspaadje door de wereld, vertelt ze me.

In de grote stad zijn er eerst de peilloos uitgestrekte glimstenen van Rotterdam Centraal die ze met enige schrik doorkruist, bij de bushalte gelukkig opgevolgd door nieuwe blindenribbeltjes en een carré van bobbeltjestegels als een vingerwijzing vanuit de hemel van de navigatiegoden: dáár stopt straks de bus. En inderdaad.

De grote oversteek van de bushalte naar de ingang van de dierentuin is een toendra van grijze gemeentetegels waarop ze voorstelt om liever het grasperk dat erlangs loopt te nemen, als mededogen voor ogen en voeten. Maar eenmaal in het domein van de dieren, gaat het een stuk beter. Vrijwel elk verblijf blijkt wel een houten balk, metalen rand of desnoods een lint brokkelige neprotsen als afwerking te hebben. Evenzovele paadjes langs de beesten aan de hand van opa. Soms wiebelend met een 'oh jee, ik ga valleeen!', maar nooit echt.

De tocht terug is de dag in spiegelbeeld. Overal ziet ze als het ware haar stappen van eerder oplichten als leidraad waar ze zelfs de obstakels voor haar begeleider, zoals een te krap randje tussen lantaarnpaal en stoeptrand of een prullenbak in mijn loop langs de ribbeltjestegels, nog van kent en met een huppeltje omzeilt.

Helemaal tot in haar straat, precies op de plek waar ze eerder die dag mijn vinger pakte.

'Ik zie de mamafiets van mijn mama', zegt ze. Verheugd.

En loopt de laatste stap of tien, gewoon ergens midden op de stoep. Een vinger hoeft niet.

Bakker

Mijn opadag is verschoven en onze gebruikelijke aanlegplaats voor koffie, limonade en cake is gesloten. Dus gaan we, zoals kleindochter Elin (3) het noemt, naar de bakkermevrouwen.

Het zijn inderdaad wat je noemt mevrouwen, die met uniforme schorten en glimlachen achter hun blinkend uitgelichte toonbank staan. Elin heeft nog voor de zoef van de glazen schuifdeur hun handelswaar al gespot en haakt direct na binnenkomst bij mij en haar kleine zusje Sophie (1) af om zich strak voor het glimmende glas te posteren waarachter gebakjes in slagorde zijn opgesteld. Ze kijkt en wijst. Als een fietsliefhebber die met carte blanche in zijn achterzak een showroom van Koga Miyata is binnengewandeld.

'Opa! Kijk! Ze hebben gebak!'

Ze staart naar een vloedgolf chocola die neerdaalt vanaf de top van een moorkop, zomerse aarbeitjes die gevat in doorzichtige gelei op zachte cake balanceren, slagroomtoefjes als de paleistorens van de prinses uit Mario Bros, zachtroze marsepein gedrapeerd over kruimig deeg met room en daarachter een mevrouw met oorbellen alsof ze zelf een gebakje is, die al het moois en kleurigs nog eens tevoorschijn tovert in de glanzend gepoetste glazen van haar bril.

'Eh... Wij nemen cake, Elin', probeer ik haar dromen te onderscheppen.

Het zilveren bestek dat we erbij krijgen is niet helemaal aan haar besteed. Net zo min als het hoge glas waarin maar liefst drie kleuren limonade rondwolven, afgetopt met een schijfje sinaasappel.

'Ik hou niet van citroen', concludeert ze met een achterdochtige blik op al die luxe.

'Dat is geen citroen, het is sinaasappel. Proef maar.'

'Dan hou ik ook niet van sinaasappel', besluit ze.

Wel van cake gelukkig, die ze met twee handen tegelijk in een ommezien naar binnen werkt. Waarna ze snel weer terug glipt naar de toonbank.

Wanneer ik daar even later met kleine zus Sophie ook heen kom om af te rekenen, staat Elin in aanbidding voor een verschijning waar zelfs de gebakvitrine lichtjes bij verbleekt: een draaimolen van spiegelende schijven glas die volgetast met bonbons trage cirkels voor haar opengesperde ogen draait. Donkerbruin, lichtbruin, wit, nootjes erop, accenten van uitgedropen chocola, ragfijne strooisels als versiering. Ze zucht er van.

'Ik heb nog zóóóó'n honger', zegt ze terwijl ik probeer de pinbetaling af te handelen zonder tussenkomst van de vingertjes van Sophie.

'Hónger?' vraag ik.

'Ja', zegt ze met wankele stem, 'in dingen van de bakker. Altijd al.'

Monsters

'Je hoeft niet mee, ik kan het alleen', roept kleindochter Elin (3) wanneer ze na een eerste 'oh!' een klein spurtje maakt naar de wc. Het gaat eigenlijk altijd goed, dit keer ook. En ze wil het, zoals vrijwel alles in haar leven, zelf doen. Ik mag in de kamer bij haar kleine zusje blijven. Geen hulp van grote mensen nodig. Wel graag de deur naar het halletje én naar de kamer open.

Maar dan toch.

'Soms zegt Liam – haar grote broer – dat er iets achter de wc-deur zit wat niet zo is', roept ze naar me vanaf de bril waar ze, stel ik me zo voor, met bungelende beentjes op zit.

'Maar dan ben ik toch bang', komt er met een wat kleiner stemmetje achteraan.

'Waarvoor ben je dan bang?' vraag ik vanuit de kamer.

'Monsters', zegt ze, op zo'n constaterende toon van moet ik nou alles uitleggen?

'En dan?', vraag ik.

'Dan doe ik mijn handen voor mijn ogen. Want dan bestaan ze niet', legt ze uit.

'En? Helpt dat?'

'Nee', roept ze een beetje verdrietig vanaf haar plekje waar ze, met uitzicht op tegels en de kraan, dapper alleen zit.

'En dan?'

'Dan roep ik mama. Als die komt, zijn ze weg.'

Daarna is het stil.

'Zal ik even komen, Elin?', vraag ik.

'Ja, doe maar', klinkt het. Met een zucht.

Praten

Kleindochter Sophie (1) is er opeens mee begonnen. Tot de dag van gisteren was haar woordenschat beperkt tot één woord. Ja! Luid uitgesproken, stevige knik van haar koppie erbij. Geen twijfel mogelijk.

'Wil je een boterham?'

'Ja!'

Elke andere vorm van eten krijgt trouwens hetzelfde antwoord, altijd.

Maar ook gegarandeerd: 'Gaan we naar buiten?'

'Ja!', gevolgd door een spurtje naar de gang waar ze zelf al vast haar schoentjes uit het rek opdiept en haar jas achter zich aan richting kamer sleept. 'Ja!'

Maar nu is het vandaag en opeens is alles anders. Ik merk het pas als ze het gebruikelijke gescharrel in haar speelgoedkeukentje onderbreekt, recht voor me komt staan en, ik zou eigenlijk willen zeggen tegen me begint te praten. Wat niet zo is, maar ik weet geen andere woorden. De toon klopt namelijk. De blik ook. De gebaren. De lengte van haar conversatie: het is duidelijk een mededeling. Alleen, het zijn geen woorden. Zelfs in de verste verte niet. Het klinkt meer als het borrelen van een half verstopte afvoer tijdens een flinke regenbui.

Later diezelfde dag merk ik dat ze deze kunst in alle toonaarden beheerst. Trots, op de glijbaan waar ze, ook sinds kort, helemaal alleen af durft. Boos, omdat ze bij het eten van een gezamenlijk bordje cake in ons vaste koffiecafé het hele bordje niet eens voor zichzelf mag hebben. Ongeduldig van schiet nou eens op, bij het luier verschonen. Opa kom eens gauw kijken, bij haar ontdekking dat de kat op het randje van het balkonhek met zoekende pootjes gevaarlijk loopt te doen.

'Tieliedelie, blubberdiebla!

Met wijzen erbij en weer terug naar mij om te zien of ik het begrepen heb.

'Bladieblur rrruuuplop!'

Eerst dacht ik: ze oefent. Maar zo ziet het er helemaal niet uit. Ze is er al.

Soms...

... is kindertaal bijna te mooi.

Zoals wanneer kleindochter Elin (3) staart naar rondwarrelend stof in een baan fel voorjaarslicht.

'Vliegend goud', legt ze me uit terwijl ze er met uitgestrekte handjes naartoe loopt.

'Als je wilt, mag je ook wat.'

Of even later als ze blij naar me toe komt huppelen om een ontdekking te melden.

'Opa! Ik kan mijn ogen besturen!'

Ze kijkt me strak aan, bij wijze van demonstratie.